

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ELAZIĞ VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**ELAZIĞ İLİ 2018 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇED, VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE
MÜDÜRLÜĞÜ**

ELAZIĞ - 2019

ÖNSÖZ

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler insanlığın medeniyet yolunda ilerlemesini amaç edinmesine rağmen; bir yandan insanın doğa üzerindeki egemenliğini artırıp yaşam düzeyinin yükselmesini sağlarken diğer yandan artan nüfus ve hızlı kentleşme ile birlikte doğal dengelerin giderek bozulması sonucunda tüm canlıları tehdit edecek boyutlara varan hava, su ve toprak kirlenmesine neden olmuştur. Hızla artan dünya nüfusu, plansız endüstrileşme ve sağlıksız kentleşme, nükleer denemeler, bölgesel savaşlar, verimi artırmak amacıyla kullanılan tarım ilaçları, yapay gübreler ve deterjan gibi kimyasal maddeler giderek çevreyi kirletmeye başlamış, bunun sonucu olarak büyük oranda kirlenen hava, su ve toprak canlılar için zararlı olabilecek boyutlara ulaşmıştır.

Çevre sorunlarıyla birlikte çevreyi koruma gayretleri de artmaya başlamıştır. Çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konularında gösterilen çabaların amacı insanların daha sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşaması ve gelecek nesillere yaşanabilir bir Dünya bırakmaktır. Doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için koruma-kullanma değerlerinin oluşturulması gerekir. Bu bilinçle sahip olduğumuz canlı-cansız tüm doğal değerlerin, biyolojik zenginliklerimizin tespiti ve muhafazası gerekmektedir.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçen insanoğlu, tüm dünyada tahrip edilmiş ve kirlenmiş bir “Çevreyi” onarıp yeniden eski haline getirmenin ne kadar pahalı ve zor bir iş olduğunu anladıkça, kalkınmanın gereği olan faaliyetleri; Çevreyi kirletmeden, tahrip etmeden ve çevre dostu teknoloji ile yapmanın en akılcı bir yaklaşım olduğunu keşfetmiştir. Bilgi toplumu, çevrenin korunması, geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve gelecek nesillere daha temiz bir çevre bırakılabilmesi amacıyla izlenmesi gereken yolun “ULUSAL ÇEVRE YÖNETİMİ” olduğunu görmüştür.

İlimizin çevre değerleri açısından bugünkü durumunu ortaya koymak amacıyla hazırladığımız bu raporun; çevre sorunlarının tanınması ve çözüm yollarının aranmasında, çevreyle ilgili araştırma, inceleme yapanlara hareket noktası olması ve ışık tutabilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Bu raporun hazırlanmasında yardımcı olan kurum, kuruluş ve kişiler ile emeği geçen personellerimize teşekkür ederim.

Mustafa PİRİNÇÇİ
Elazığ Çevre ve Şehircilik İl Müdürü V.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	3
A.1. HAVA KALİTESİ.....	3
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN ÖGELER.....	6
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	9
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI.....	10
A.5. EGZoz GAZI EMİSYON KONTROLÜ.....	11
A.6. GÜRÜLTÜ	11
A.7. TEMİZ HAVA EYLEM PLANLARI	12
A.8. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
A.9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	14
B. SU VE SU KAYNAKLARI	15
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ.....	15
B.1.1. YÜZEYSEL SULAR.....	15
B.1.1.1. AKARSULAR	15
B.1.1.2. DOĞAL GÖLLER, GÖLETLER VE REZERVUARLAR	19
B.1.2. YERALTI SULARI	20
B.1.2.1. YERALTI SU SEVİYELERİ	21
B.1.3. DENİZLER	22
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ.....	22
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	22
B.3.1. NOKTASAL KAYNAKLAR.....	22
B.3.1.1. ENDÜSTRİYEL KAYNAKLAR.....	22
B.3.1.2. EVSEL KAYNAKLAR	23
B.3.2. YAYILI KAYNAKLAR	23
B.3.2.1. TARIMSAL KAYNAKLAR	23
B.3.2.2. DİĞER	23
B.4. DENİZ KIYI SULARININ KİRLİLİK DURUMU	23
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	23
B.5.1. İÇME VE KULLANMA SUYU.....	23
B.5.1.1. YÜZEYSEL SU KAYNAKLARINDAN KULLANILAN SU MİKTARI VE İÇMESUYU ARITIM TESİSİ MEVCUDİYETİ	23
B.5.1.2. YERALTI SU KAYNAKLARINDAN TEMİN EDİLEN SU MİKTARI VE İÇMESUYU ARITIM TESİSİ MEVCUDİYETİ	24
B.5.1.3. İÇME SUYU TEMİN EDİLEN KAYNAĞIN ADI, MEVCUT DURUMU, POTANSİYELİ VB.	24
B.5.2. SULAMA	25
B.5.2.1. SALMA SULAMA YAPILAN ALAN VE KULLANILAN SU MİKTARI.....	25
B.5.2.2. DAMLAMA, YAĞMURLAMA VEYA BASINÇLI SULAMA YAPILAN ALAN VE KULLANILAN SU MİKTARI	25
B.5.3. ENDÜSTRİYEL SU TEMİNİ	25
B.5.4. ENERJİ ÜRETİMİ AMACIYLA SU KULLANIMI	25
B.5.5. REKREASYONEL SU KULLANIMI.....	26
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI.....	27
B.6.1. KENTSEL KANALİZASYON SİSTEMİ VE HİZMETİ ALAN NÜFUS	27

B.6.2. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ (OSB) VE MÜNFERİT SANAYİLER ATIKSU ALTYAPI TESİSLERİ	31
B.6.3. . KATI ATIK (DÜZENLİ) DEPOLAMA TESİSLERİ ATIKSULARI İÇİN ÖNLEMLER	31
B.6.4. ATIKSULARIN GERİ KAZANILMASI VE TEKRAR KULLANILMASI.....	32
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	32
B.7.1. NOKTASAL KAYNAKLI KİRLENMİŞ SAHALAR.....	32
B.7.2. ARITMA ÇAMURLARININ TOPRAKTA KULLANIMI	32
B.7.3. MADENCİLİK FAALİYETLERİ İLE BOZULAN ARAZİLERİN DOĞAYA YENİDEN KAZANDIRILMASINA İLİŞKİN YAPILAN ÇALIŞMALAR	33
B.7.4. TARIMSAL FAALİYETLER İLE OLUŞAN TOPRAK KİRLİLİĞİ	34
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	35
C. ATIK.....	36
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ).....	36
C.2. HARFİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	39
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	39
C.3.1. EĞİTİMLER.....	39
C.3.2. ATIK GETİRME MERKEZLERİ	40
C.3.3. ATIK MİKTARLARI.....	41
C.3.4. SİSTEME GEÇEN KURULUŞ SAYISI.....	42
C.3.5. EKİPMAN	42
C.3.6. KOMPOST.....	42
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	43
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	46
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR	47
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	48
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	49
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL).....	49
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR (AEEE).....	51
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ (HURDA) ARAÇLAR	52
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	52
C.12.1 DEMİR VE ÇELİK SEKTÖRÜ VE CÜRUF ATIKLARI.....	53
C.12.2 KÖMÜRLE ÇALIŞAN TERMİK SANTRALLER VE KÜL.....	53
C.12.3 ATIKSU ARITMA TESİSİ ÇAMURLARI	54
C.13. TIBBİ ATIKLAR	54
C.14. MADEN ATIKLARI.....	55
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	56
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	58
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	58
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	58
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK.....	59
D.1. FLORA	59
D.2. FAUNA	104
D.3. ORMANLAR VE MİLLİ PARKLAR	131
D.3.1. Ormanlar	131
D.4. ÇAYIR VE MERA	135
D.5. SULAK ALANLAR.....	135
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	142

D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	145
E. ARAZİ KULLANIMI	146
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	146
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	147
E.2.1. ÇEVRE DÜZENİ PLANI	147
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	148
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	149
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	149
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	150
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	151
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	152
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	152
G.2. ŞİKAYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	153
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	153
G.4. ÇEVRE KANUN UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	154
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	154
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	155

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge A.1 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	4
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	4
Çizelge A.3 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri	5
Çizelge A.4 – Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tesis ve Baca Sayısı	6
Çizelge A.5 - Elazığ İlinde 2018 yılında evsel ısınmada kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler	8
Çizelge A.6 – Elazığ İlinde 2018 yılında sanayide kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler (Kaynak, Yıl).....	8
Çizelge A.7 – Elazığ İlinde 2018 yılında kullanılan doğalgaz miktarı.....	8
Çizelge A.8 – Elazığ İlinde 2018 yılında kullanılan fuel-oil miktarı	9
Çizelge A.9 -Elazığ İlinde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	9
Çizelge A.10 - Elazığ İlinde 2018 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3) (havaizleme.gov.tr, 2018).....	11
Çizelge A.11 - 2018 yılında Elazığ İlindeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	11
Çizelge B.12 - –Elazığ İlinin Akarsuları (DSİ, 2019)	15
Çizelge B.13 - Elazığ İlinde Mevcut Sulama Göletleri (DSİ, 2017)	20
Çizelge B.14 – Elazığ İlinin Yeraltısuyu Potansiyeli (DSİ, 2017).....	21
Çizelge B.15 - İlimizde 2018 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (Elazığ Belediyesi, 2019).....	22
Çizelge B.16 – Elazığ ili kıyılarında Su Yönetim Birimleri.....	23
Çizelge B.17 - Elazığ ilinde 2018 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Elazığ Belediyesi 2019, Sivrice Belediyesi 2019).....	30
Çizelge B.18 -Elazığ ilinde 2018 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	31
Çizelge B.19- Elazığ İlinde 2018 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Kaynak,Yıl).....	32
Çizelge B.20 –Elazığ İlinde 2018 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Tarım ve Orman, 2019).....	34
Çizelge B.21 – Elazığ ilinde 2018 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (Tarım Ve Orman,2019)	34
Çizelge B.22 – Elazığ ilinde 2018 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı	35
Çizelge C.23 - Elazığ ilinde 2018 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (İl ve İlçe Belediyeleri, 2018).....	38
Çizelge C.24 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	39
Çizelge C.25 – 2018 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri	40
Çizelge C.26 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	41
Çizelge C.27 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı.....	42
Çizelge C.28 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar	42
Çizelge C.29 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri	42
Çizelge C.30 - Elazığ ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	43
Çizelge C.31 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	43

Çizelge C.32- 2018 yılında (Elazığ) ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı (Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018).....	44
Çizelge C.33 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	44
Çizelge C.34 – 2018 yılında (Elazığ) ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı durumu	44
Çizelge C.35 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	45
Çizelge C.36 - Elazığ ilinde 2018 yılında atık işleme ve miktarı.....	46
Çizelge C.37 – Elazığ ilinde 2017 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları (Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)	47
Çizelge C.38 – Elazığ ilinde 2017 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler	48
Çizelge C.39 – Elazığ ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg).....	48
Çizelge C.40 - Elazığ ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (Kg).....	49
Çizelge C.41 – Elazığ ilinde 2017 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	49
Çizelge C.42 – Elazığ ilinde 2018 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)	50
Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)	50
Çizelge C.44 – Elazığ ilinde 2018 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	52
Çizelge C.45 - Elazığ ilinde 2018 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı.....	52
Çizelge C.46 – Elazığ ilinde 2017 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atık verileri	52
Çizelge C.47 – Elazığ ilinde 2018 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri üretim kapasiteleri, cüruf ve bertaraf yöntemi.....	53
Çizelge C.48 – Elazığ ilinde 2018 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı (Kaynak, yıl)	54
Çizelge C.49 – 2018 yılında Elazığ ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	54
Çizelge C.50 - Elazığ ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	55
Çizelge C.51 – Elazığ ilinde 2018 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı (Alacakaya Belediyesi, 2018).....	56
Çizelge C.52 – 2018 yılı itibariyle Elazığ ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı.....	57
Çizelge Ç.53 – Elazığ ilinde 2018 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2018).....	58
Çizelge Ç.54 – Elazığ ilinde 2018 yılında BEKRA 3 bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	58
Çizelge E.55 – Elazığ ilinde arazi kullanım sınıflandırması	146
Çizelge F.56 – Elazığ İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2018 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı.....	149
Çizelge F.57 – Elazığ ilinde 2018 yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	150
Çizelge G.58 - Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	152
Çizelge G.59 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	153
Çizelge G.60 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	153

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1 -Elazığ İlinde hava kalitesi istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018).....	10
Grafik A.2 -Elazığ İlinde hava kalitesi istasyonu SO2 parametresi günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018).....	10
Grafik A.3 – Elazığ İlinde 2018 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı.....	12
Grafik B.4 – Elazığ ilinde 2018 yılı itibariyle mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı	23
Grafik B.5 –Elazığ ilinde 2018 Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu şebekesi ile Dağıtılmak üzere Temin edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılım (Elazığ Belediyesi 2019).....	24
Grafik B.6 - Elazığ ilinde 2018 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	25
Grafik B.7 – Elazığ İlinde 2016 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TUIK, 2016) *	28
Grafik B.8 – Elazığ İlinde 2016 Yılı Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Edilen Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı(TUIK, 2016)*	28
Grafik B.9 –Elazığ İlinde 2018 Yılında Belediyelerden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi	33
Grafik B.10 – Elazığ İlinde 2018 Yılında Sanayiden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi.....	33
Grafik C.11 - Elazığ ilinde katı atık kompozisyonu (Kaynak, yıl).....	37
Grafik C.12 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı.....	40
Grafik C.13 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı.....	41
Grafik C.14 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı.....	42
Grafik C.15 – Yıl bazında (Elazığ) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	43
Grafik C.16 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi (Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)	46
Grafik C.17 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde atık madeni yağ toplama miktarları*	47
Grafik C.18 – Elazığ ilinde yıllar itibariyle atık akü (kg).....	48
Grafik C.19 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (Ton/Yıl) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)	50
Grafik C.20 - Elazığ ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)	51
Grafik C.21 - Yıllar itibariyle Elazığ ilinde AEEE işleyen tesis sayısı	51
Grafik C.22 – Elazığ ilinde 2018 yılı kül atıklarının yönetimi	54
Grafik C.23 – Elazığ ilinde 2018 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı	56
Grafik E.24– Elazığ ilinde 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019).....	146
Grafik F.25 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı.....	149
Grafik F.26 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı.	150
Grafik F.27 – Elazığ ilinde 2018 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı.....	151
Grafik G.28 – Elazığ ilinde ÇŞİM tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı (ÇŞİM, 2018)	152
Grafik G.29 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	153
Grafik G.30 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezalarının konulara göre dağılımı.....	154

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 – Elazığ İlinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	9
Harita C.2 – Elazığ ilinde Bulunan Termik Santrallerin Yeri	54

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim C.1 – Elazığ Termik Santrali(Kaynak, yıl).....	54

GİRİŞ

Elazığ İlinin nüfusu 2000 yılında 569.616 kişi, 2008 yılında 547.562 kişi, 2014 yılında nüfusu 568.753 kişi, 2015 yılında nüfusu 574.304 kişi, 2016 yılında nüfusu 578.789 kişi ve 2017 yılında ise 583.671 kişi olmuştur. İlin nüfus artış hızı ise 7,8'dir.

Elazığ ili Doğu Anadolu Bölgesinin güneybatısında, Yukarı Fırat Bölümünde yer almaktadır. Yüzölçümü 8.455 km² si kara, 826 km² si baraj ve doğal göl alanları olmak üzere toplam 9.281 km² dir. Denizden yüksekliği 1.067 metre olan Elazığ, yeryüzü şekilleri açısından topraklarını dağlık alanlar, platolar ve ovalar oluşturmaktadır. Türkiye topraklarının % 0,12'sini meydana getiren il sahası, 40° 21' ile 38° 30' doğu boylamları, 38° 17' ile 39° 11' kuzey enlemleri arasında kalmaktadır. Bu çerçevede içinde şekil olarak kabaca bir dikdörtgene benzeyen Elazığ ili topraklarının D-B doğrultusundaki uzunluğu yaklaşık 150 km. K-G yönündeki genişliği ise yaklaşık 65 km. civarındadır.

Coğrafi konumu itibariyle, Doğu Anadolu Bölgesini batıya bağlayan yolların kavşak noktasında bulunmaktadır. İli, doğudan Bingöl, kuzeyden Keban Baraj Gölü aracılığıyla Tunceli, batı ve güneybatıdan Karakaya Baraj Gölü vasıtasıyla Malatya, güneyden ise Diyarbakır illerinin arazileri çevrelemektedir.

İl sınırları içindeki en önemli akarsu Fırat ve kollarıdır. 86 km² yüzölçümü olan Hazar Gölü, İl merkezine 30 km mesafededir. Ayrıca İlimiz Keban, Karakaya, Kralkızı ve Özlüce gibi önemli baraj gölleri ile çevrilidir.

Geçmişte karasal iklimin hüküm sürdüğü Elazığ, yapılan ve yapılmakta olan barajların etkisi ile ılıman bir iklime geçiş yapmıştır. Elazığ kent merkezinin geçmişi yeni olmakla birlikte yerleşim olarak bölgenin tarihi oldukça eskidir. Bu nedenle Elazığ'ın tarihinin, devamı durumunda olduğu Harput'un tarihi ile birlikte ele alınması gerekir.

İlimizin sosyal ve ekonomik hayatında tarımın önemli bir yeri vardır. Sanayi ve hizmet sektörlerindeki gelişmelere rağmen tarım, ana sektör olma özelliğini sürdürmektedir. Elazığ ilinde dik, çok dik ve sarp eğimli araziler önemli yer işgal eder. Bu arazilerin doğal bitki örtüsü olarak ilk başta seyrek mer'a örtüsü gelmektedir. Orman arazisi olarak nitelendirilen araziler kereste ve diğer orman ürünleri istihsaline elverişli ağaçların sık veya seyrek olarak bulunduğu alanlardır.

Elazığ'da yetiştirilen ürünler çok çeşitlilik gösterir. Kuru tarım alanlarında tahıllar başta gelmektedir. Buğday, Arpa, Mercimek ve yazlık buğdaylar başlıcalarıdır. Son yıllarda bir çok yüksek yer ve düz ovalarda sulama yapıldığından kuru tarımda yetiştirilen tahıllar yerini sulu tarımda yetiştirilen sanayi bitkilerine terk etmiştir. Pamuk ve Şekerpancarı bunların başlıcalarıdır.

Yine son yıllarda özellikle Keban ve Baskil ilçelerinde kayıscılık çok büyük önem taşımaktadır. Bununla beraber Uluova pamuk ve şeker pancarlarının yanında sebze üretiminde önemini korumaktadır. Kavun, Karpuz ve diğer sebzeler iç tüketimi karşılama durumundadır.

Meyvecilik alanında son yıllarda Kiraz, Kayısı, Elma gibi meyveler ile bağcılık yöre halkının vazgeçilmez uğraşısıdır.

Elazığ, tarihi eserleri, doğal güzellikleri, son derece gelişmiş ulaşımı, haberleşme imkanları, sağlık merkezleri, ülkemizin önemli barajları arasında yer alan Keban Barajıyla, Hazar Gölüyle, dini turizm açısından önem taşıyan türbeleriyle, Sağlık ve kaplıca turizmine uygun kaplıcalarıyla ve zengin folkloruyla, Türkiye'nin Turizm Endüstrisine katkıda bulunabilen Doğu Anadolu'nun en çok gelişen ve en büyük şehirlerinden biridir.

Elazığ İl Merkezi, 1867 yılında eski yerleşim merkezi olan Harput'tan şimdiki yerine, "Mamur at -ül Aziz" ismi ile nakledilmiş, 1937 yılında Ulu Önder Atatürk'ün ilimize teşrifleri sırasında "Elazığ" ismini almış olup, İlin tarihi incelenirken aşağıda belirtildiği gibi, bugün bir "Açık Hava Müzesi" özelliğine sahip olan tarihi Harput şehrinin turizm potansiyelinden başlamak gerekir.

Harput, kuruluşundan günümüze kadar Hurri, Hitit, Urartu ve Bizans idareleri altında kalmış, XI. yüzyılda Selçuklular, devamında da Anadolu Beylikleri, Artukoğulları, Dulkadiroğulları ve Akkoyunlular'dan sonra 1516 yılında Osmanlı idaresine girmiştir. Yaşamış olduğu zengin tarihin canlı örnekleri olan tarihi eserler Harput'ta yerli ve yabancı turistler tarafından ilgiyle izlenmektedir. Bu tarihi eserlerin başlıcaları; Harput Kalesi, Meryem Ana Kilisesi, Ulu Camii, Alacalı Camii, Ağa Camii, Sarahatun Camii, Ahmet Bey Camii, Ahi Musa Mescidi ve Türbesi, Fatih Ahmet Baba Türbesi, Mansur Baba Türbesi, Arap Baba Türbesi, Cemşit Bey Hamamı ve Hoca Hasan Hamamı olup, görülmesi tavsiye edilecek eserlerin en önemlileridir.

Bu vesileyle Harput'un Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından "Tarihi-Kentsel Sit Alanı" olarak ilan edilmesi, buranın tarihi önemini açıkça ifade etmektedir.

Elazığ, mor dağların çevrelediği, geniş ovaların ortasında göller ve nehirler bölgesidir. Harput dışında ilimiz sınırları içerisinde bulunan, deniz seviyesinden 1250 m yükseklikteki Hazar Gölü, dağların koynunda saklı bir tabiat harikasıdır. 22 km uzunluğunda, 5-6 km genişliğinde tektonik bir göl olan Hazar Gölü ve çevresi ilimizin ilk sırada gelen mesire ve eğlence yeridir.

Çevresindeki Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait kampları, tatil siteleri, ikinci konutlarıyla (yazlık ev) tam bir tatil kenti görünümünde olan Hazar Gölünü, günün her saatinde mavi ve yeşilin her tonunda görülebilen güzelliği ile halka açık plajlarıyla ve koynunda sakladığı Batık Kentiyle Elazığ ve çevre İller halkının en güzel tatil ve dinlenme merkezi konumundadır.

Hazar Gölünün bu güzelliğini, Diyarbakır'dan Elazığ'a trenle yolculuk yapan Ulu önder Atatürk, Gezin sahilinde treni durdurarak beraberindeki Bakan ve Generalleriyle sahile doğru yürürken, gördüğü güzellik karşısında kendilerini karşılamaya gelen köylülere şöyle hitap eder : "Köylüler Yurdumuz çok güzelmiş, şimdiye kadar buraları görmekte geç kaldığım için çok üzgünüm. Burada modern bir şehir kuracağım, Yalova'nın bir eşini bu kıyılarda herkes görmüş olacak ve buraya medeniyet gelecektir."

Hazar Gölünün ulaşım ve turizm yönünden çok elverişli bir yerde bulunduğu bir gerçektir. Elazığ-Diyarbakır kara ve demiryolunun gölün iki kıyısından geçmesi nedeniyle çok rahat ve kolay bir ulaşım imkanına sahiptir. Bunun yanı sıra turistik mahiyette balık ve kuş avcılığı da yapılmakta olan Hazar Gölü, dalgasız, sakin suları, haşin olmayan rüzgarı, kayık, motor ve yelken yarışmalarına ve her çeşit su sporlarına imkan verebilecek durumdadır. Coğrafyacılar Hazar Gölünün isminin, eski çağda "Nipkiyotes" ortaçağda ise "Bahayre-i Şehnişin" olduğunu belirtmişlerdir.

Keban ve Hazar Gölünün sınırlarımız boyunca uzaması nedeniyle Elazığ, bir yarımada görünümü ve kıyı şeridi hüviyeti kazanmıştır. Bütün bunların yanı sıra, Cip barajı ve mesiresi, Merkez 100. Yıl (Zafran) mesiresi, yöre halkının dinlenmesine elverişli yerler olup, İlin önemli turizm merkezleridir.

İlimizde 644 sayılı Kanun hükmünde kararname ile kurulan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde; 2013 yılında Çevre ile ilgili olarak, ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şubesi, Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şubesi olmak üzere iki adet şube görev yapmaktadır. ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğünde; 1 Şube Müdürü, 5 Çevre Mühendisi, 1 Jeoloji Mühendisi, 1 Kimya Mühendisi çalışmakta, Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğümüzde; 1 Şube Müdürü, 4 Jeoloji Mühendisi, 4 Çevre Mühendisi, 1 Kimya Mühendisi, 1 İnşaat Teknikeri görev yapmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2019 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.3'te verilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesini iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği problemleri ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd., 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1' de verilmektedir.

Çizelge A.1 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer
B: Bilgi Eşiği
U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.3 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2018 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	380	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	150	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	260	250	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	42	40	
NO _x	yıllık -vegetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	60	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	44	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,6	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	8	7	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Çizelge A.4 – Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tesis ve Baca Sayısı

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri		
Asit Üretim Tesisleri		
Atık Geri Kazanım Ve Bertaraf Tesisleri		
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento	2	2
Demir - Çelik Ve Metalurji Fabrikaları	1	1
Doğalgaz Çevrim Ve Termik Santraller		
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları		
Kağıt Fabrikaları		
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları		
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		
Petrol Ve Petrokimya Tesisleri		
Şeker Fabrikaları	1	4
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM		

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Ögeler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'den ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden

biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM10), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM10- 10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM10 için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O_3), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur ($\text{NO}_2 + \text{güneş ışınları} = \text{NO} + \text{O} \Rightarrow \text{O} + \text{O}_2 = \text{O}_3$). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.5 - Elazığ İlinde 2018 yılında evsel ısınmada kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler

(Kaynak, Yıl)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

(Veri bulunmamaktadır.)

Çizelge A.6 – Elazığ İlinde 2018 yılında sanayide kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler (Kaynak, Yıl)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)

(Veri bulunmamaktadır.)

Çizelge A.7 – Elazığ İlinde 2018 yılında kullanılan doğalgaz miktarı

(Aksa Elazığ Doğal Gaz Dağıtım A.Ş., 2018)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/m ³)
Konut	100.853,884	9.273
Sanayi	16.167,236	9.282
Diğer	35.132,616	9.282

Çizelge A.8 – Elazığ İlinde 2018 yılında kullanılan fuel-oil miktarı
(Kaynak, Yıl)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut			
Sanayi			

(Veri bulunmamaktadır.)

Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik İlimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

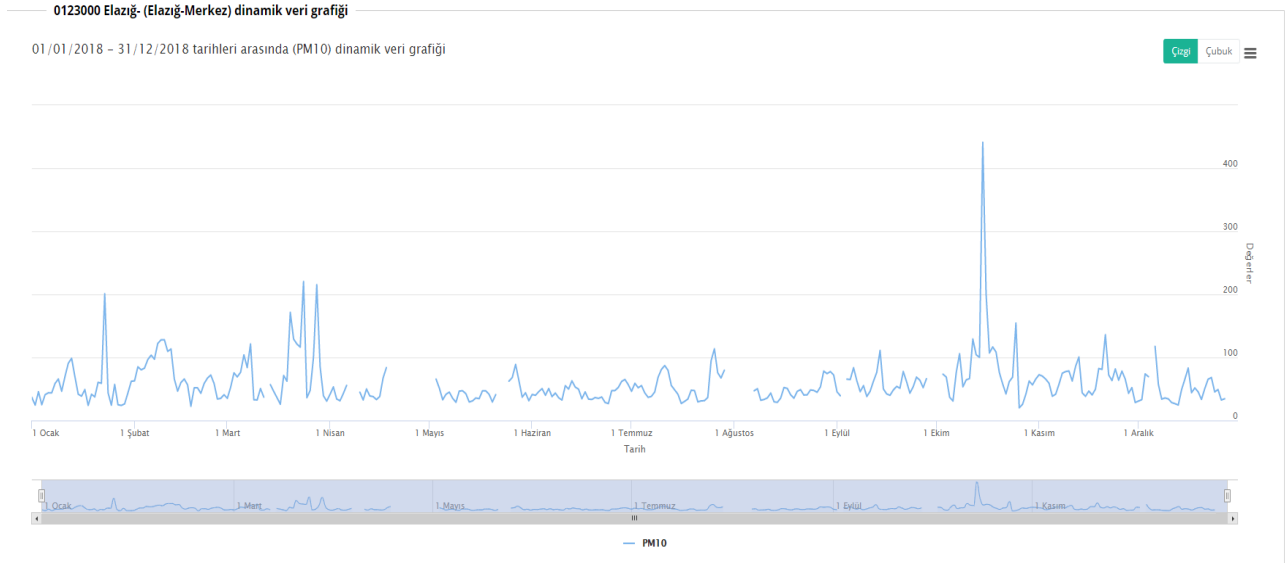

Harita A.1 – Elazığ İlinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

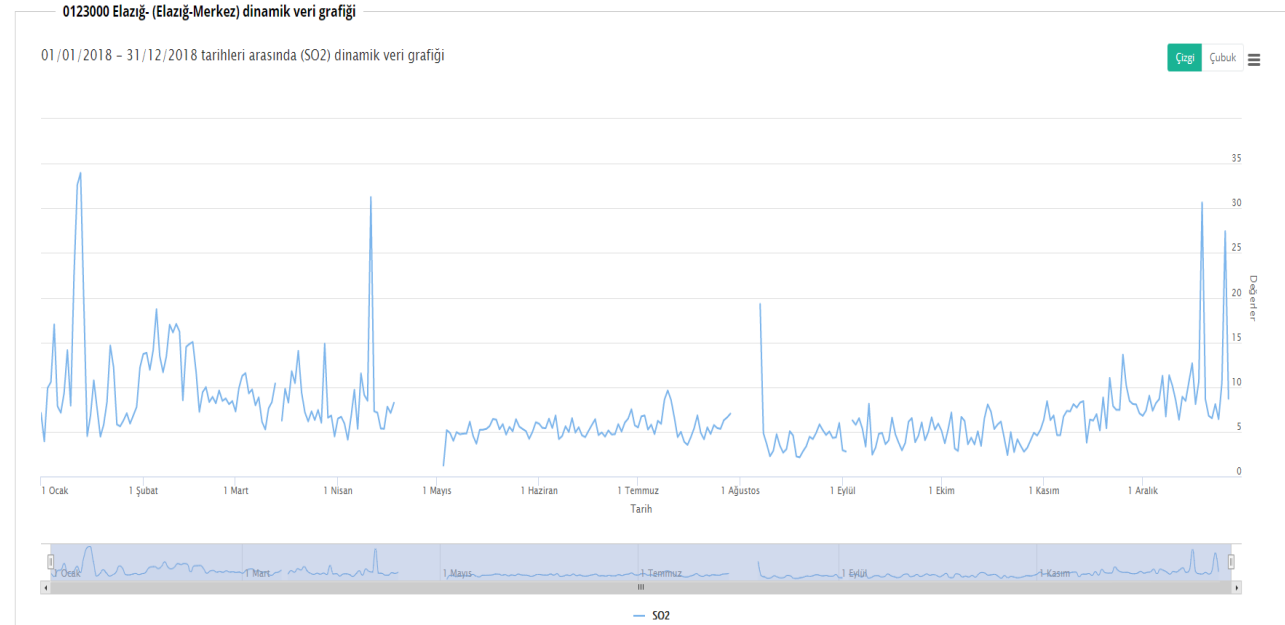
Çizelge A.9 -Elazığ İlinde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler
(havaizleme.gov.tr, 2018)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Elazığ, Merkez	38.67410595 39.20856665	X	-	-	-	-	X

A.4. Ölçüm İstasyonları

Grafik A.1 -Elazığ İlinde hava kalitesi istasyonu PM10 parametresi günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018)

Grafik A.2 -Elazığ İlinde hava kalitesi istasyonu SO2 parametresi günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2018)

Çizelge A.10 - Elazığ İlinde 2018 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3) (havaizleme.gov.tr, 2018)

İSTASYON ADI	SO ₂	AGS*	PM ₁₀	AGS*
Ocak	10,84	0	52,56	0
Şubat	12,05	0	74,66	0
Mart	8,54	0	80,02	0
Nisan	8,51	0	44,30	0
Mayıs	5,17	0	44,56	0
Haziran	5,44	0	44,37	0
Temmuz	5,81	0	54,07	0
Ağustos	4,23	0	47,56	0
Eylül	4,85	0	58,52	0
Ekim	4,7	0	92,43	0
Kasım	7,44	0	64,58	0
Aralık	10,35	0	47,19	0

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

İl’de emisyon ölçümü yetki belgesi verilen 5 adet sabit istasyon, 1 adet de mobil istasyon mevcut olup, 2017 yılında 40.899 adet pul ve 8.928 adet ruhsat verilmiştir. 2018 yılından itibaren Egzoz Emisyon Takip Sistemi üzerinden araçların egzoz gazı emisyon ölçümü yapılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, 2018 yılında Müdürlüğümüzce egzoz gazı emisyon ölçüm istasyonlarına 2.671.801 TL’lik ölçüm kotası tanımlanmıştır.

Çizelge A.11 - 2018 yılında Elazığ İlindeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı (İl Emniyet Müdürlüğü, 2018)

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
173	135	12	50	370	104	135	12	30	281

A.6. Gürültü

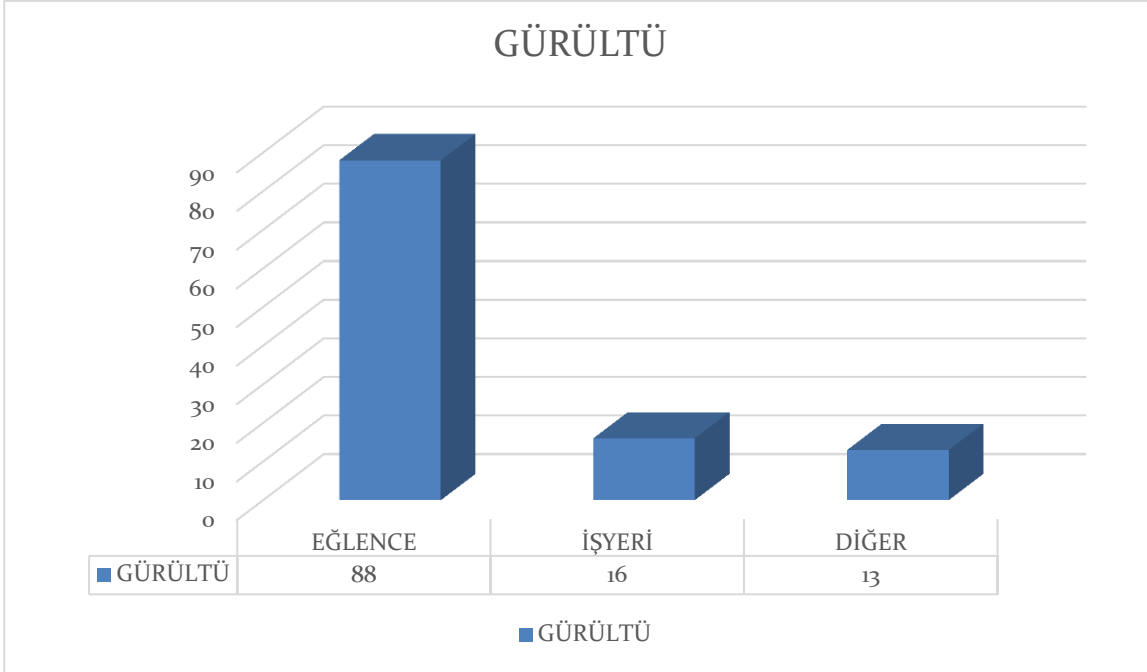
İnsanlar üzerinde olumsuz etki yapan ve hoşla gitmeyen seslere **gürültü** denir. Gürültü günümüzde en çok karşılaşılan çevre kirliliklerinden biridir. Eğlence ve diğer günlük faaliyetlerden kaynaklanan gürültü, yoğun şikayetlere ve başta işitme kaybı ve uyku bozukluğu olmak üzere ciddi fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklara sebep olmaktadır.

Çevre ve Orman Bakanlığı’nın 29 Haziran 2006 tarihli yazısı ile Elazığ Belediye’sine Çevresel Gürültünün Kontrolü konusunda yetki devri yapılmıştır.

04.06.2010 tarih ve 27601 sayılı Resmi Gazetede yayınlan “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği” ve 08.11.2015 tarih ve 29536 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” gereği;

- Yetki sahasımızda bulunan konut, işyeri, kamu ve tüzel kişilere ait gürültü kirliliği oluşturan kaynakların ölçüm ve değerlendirmelerinin yapılması,
- İşletmelere “Canlı Müzik İzin Belgesi” verilmesi ve kontrolleri, Müdürlüğümüzce yapılmaktadır.

Grafik A.3 – Elazığ İlinde 2018 yılında gürültü konusunda yapılan şikâyetlerin dağılımı
(Elazığ Belediye Başkanlığı, 2018)

A.7. Temiz Hava Eylem Planları

Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili Bakanlık Genelgesi çerçevesinde İlimize ait Temiz Hava Eylem Planı aşağıdaki şekilde hazırlanmıştır.

Sayı	Eylem Türü	Eylem	Gerçekleşim
1	Diğer	Ağaçlandırma Programlarının Belirlenmesi	✓
2	Diğer	İlimizde Kaçak Mazot, Kaçak Dizel, Kaçak Madeni Yağ Üretimine ve Satışına Engel Olmak İçin, Bu Ürünleri Üretecek Prosele Sahip Tesisler Düzenli Olarak Denetlenmeli, Akaryakıt İstasyonları Düzenli Olarak Denetlenmeli ve Özellikle Düşük Fiyatlı Ürün Satan Tesisler Kontrol Edilmesi	✓
3	Diğer	Eğitim Programları Düzenleme ve Halkın Bilgilendirilmesi	✓
4	Diğer	Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun İşletimi	✓
5	Diğer	Hava Yönetimi İle İlgili Denetim Programının Oluşturularak Isınma, Sanayi ve Motorlu Taşıtlarda Denetim ve Kontrollerin Yapılması	✓
6	Ulaşım	Bisiklet Yollarının Artırılmasına ve Bisiklet Kullanımının Teşvik Edilmesi	✓
7	Ulaşım	Egzoz Gazı Emisyonu Yaptıran Motorlu Taşıtların Sayısının Bildirilmesi	✓
8	Sanayi	Organize Sanayi Bölgeleri ve Sanayi Tesisleri Yer Seçiminde, Yerleşim Alanlarının Hava Kirliliğinden Etkilenme Durumunun Dikkate Alınması	✓
9	Sanayi	ÇED Raporlarının İnceleme ve Değerlendirilmesinde Hava Kalitesi Sınır Değerlerinin Göz Önünde Bulundurulması	✓
10	Sanayi	Emisyon Konulu Çevre İzni Alan Sanayi Tesis Sayısının Belirlenmesi	✓
11	Evsel Isınma	Kaloriferlere Eğitim Verilmesi	✓
12	Evsel Isınma	Doğal gaz kullanımının yaygınlaştırılması	✓
13	Evsel Isınma	Kömür Denetimleri	✓

A.8. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik”in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulamalı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür. Tesisler tarafından 2017 yılında Entegre Çevre Bilgi Sistemi üzerinden 650 adet doğrulanmış emisyon raporu Bakanlığımıza sunulmuş olup, 2018 yılına ait doğrulanmış emisyon raporlarının 30 Nisan 2019 tarihine kadar sunulması zorunludur.

A.9. Sonuç ve Değerlendirme

Şehirleşme ile sanayi tesislerinin yakın çevresindeki bölgelerde konutlaşmaların artması hava kirliliğinin olumsuz etkilerini artırmaktadır. Bu nedenle, İlimizde Hava Kalitesi Parametreleri olan PM₁₀ ve SO₂ değerleri sürekli ölçülmekte, ancak sınır değerlerin aşılmadığı görülmektedir. İl’de Doğalgaz kullanılması hava kalitesini olumlu yönde etkilemiştir.

İl’de egzoz gazı emisyon ölçümü yetki belgesi verilen 5 adet sabit istasyon, 1 adet de mobil istasyon mevcut olup, egzoz gazı emisyon ölçümü yapılarak araçlardan kaynaklı hava kirliliği kontrol altına alınmıştır.

Gürültü ile ilgili ölçüm ve şikâyetler, yetki devri yapıldığı için, Belediye Başkanlığı tarafından yapılarak gerekli önlemler aldırılmaktadır.

Kaynaklar

- havaizleme.gov.tr
- Elazığ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Elazığ Belediye Başkanlığı
- İl Emniyet Müdürlüğü
- Aksa Elazığ Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge B.12 - –Elazığ İlinin Akarsuları (DSİ, 2019)

Akım Gözlemleri Yapılan Debisi 100 lt/sn üzeri Akarsular										
	İstasyon no	Akarsu Adı	İstasyon ADI	İl	ENLEM	BOYLAM	DEBİ m3/sn (ortalama)	kot (m)	Yağış alanı km ²	Açılış Tarihi
1	E21A003	Fırat Nehri	Keban	ELAZIĞ	38:48:10	38:43:41	681.666	681	68873.6	4.10.1963
2	E21A002	Murat Nehri	Palu	ELAZIĞ	38:41:18	39 :55:52	244.848	852	25515.6	27.07.1936
3	E21A066	Peri Suyu	Loğmar	ELAZIĞ	38:51:33	39 :47:47	76.740	840	5430	1.10.1968
4	D21A140	Cip Suyu	CİP BARAJ GİRİŞİ	ELAZIĞ	38.39.25	39.03.27	0,305	1010	248.00	1.11.1973
5	D21A179	Caro Deresi	HAMZABEY BAHÇELERİ	ELAZIĞ	38.40.43	39.57.32	1,373	1056	62.50	3.08.1982
6	D21A180	Behramaz Deresi	ÇEVİRME KANALI	ELAZIĞ	38.27.32	39.29.40	1,336	1263	101.40	18.08.1983
7	D21A240	Haringet Çayı	DEDEPINARI	ELAZIĞ	38.30.46	39.09.52	0,887	975	181.70	2.03.1989
8	D21A287	Kamışlı Deresi	TATAR	ELAZIĞ	38.50.10	39.50.49	0,105	1000	19.80	10.03.1998
9	D21A290	Şorak Deresi	KUŞCU	ELAZIĞ	38.42.59	39.45.29	0,316	1025	24.40	6.07.1998
10	D21A303	Sarıcan Deresi	SARICAN	ELAZIĞ	38.55.13	40.03.52	0,650	1119	69.30	1.10.2002
11	D21A307	Gökçe Deresi	GÖKÇE	ELAZIĞ	38.30.25	39.05.35	0,063	1072	64.00	1.10.2004
12	D21A329	Tarhana Deresi	ARICAK	ELAZIĞ	38.36.18	40.01.43	0,561	1487	15.75	21.05.2009
13	D21A330	Tengila Deresi	KAYAÖNÜ	ELAZIĞ	38.32.06	39.47.58	0,645	1192	33.36	28.05.2009
14	D21A354	KÖKLÜCE DERESİ	KOVANCILAR	ELAZIĞ	38:46:04	40:08:17	0,350	1020	48.53	22.11.2015
15	D21A356	SARNI	SARNI DERESİ	ELAZIĞ	38:46:06	39:04:29	0,150	985	30.15	1.10.2016

Not:*Diğer bilgiler ilgili Kurumlardan bilgi gelmediği için doldurulamamıştır.

Keban Baraj Gölü: Elazığ İlinin 45 km kuzeybatısında ve Malatya İlinin 65 km kuzeydoğusunda olup, Karasu ile Murat nehirlerinin birleştiği yerden 10 km daha güneybatıda Keban İlçesi civarında inşa edilmiştir. Gölün en deri yeri baraj gövdesinin bulunduğu nokta olup, bu noktada maksimum derinlik 163 m'dir. Gölün ana akarsuyu Fırat nehridir. Nehir, Keban Baraj kretinin 8-10 km kadar kuzeyinde Murat ve Karasu nehirlerinin birleşmesiyle meydana gelir. Fırat nehrinin su derinliği mevsime bağlı olarak 4-10 m civarındadır. Ortalama debisi 635 m³/s,

Minimum günlük debisi 145 m³/s ve Maksimum günlük debisi de 8416 m³/s'dir. Keban Baraj Gölü'nü Fırat Nehri ve kolları (Murat, Karasu, Peri ve Munzur suları ile Arapkir çayı) beslemektedir. Baraj Gölü, yüzölçümü 121 000 km² olan Fırat nehri ve kollarının havzası olup, drenaj alanı 64 100 km²'dir. Fırat nehrinin en büyük kolu olan Murat nehri, Ağrı Dağı eteklerinden doğar ve Fırat nehrinin üçte iki suyunu taşımaktadır (42 000 km²). Karasu, Dumlu Dağı eteklerinden doğar, Kemaliye ilçesinin 2-3 km kadar kuzeybatısında Keban Baraj Gölü'ne karışır ve Fırat nehrinin üçte bir suyunu taşımaktadır. Munzur suyu, Tunceli İli Ovacık ilçesinin 18 km kadar batısından doğar ve Tunceli şehir merkezinin hemen önünde Pülümür çayı ile birleşerek 12 km kadar güneyde baraj gölüne dökülür. Peri suyu ise, Bingöl İli Kiğı ilçesinin doğusundan çıkar ve Elazığ-Tunceli karayolu üzerinde bulunan Peri köprüsü'nde baraj gölüne karışır.

Baraj Gölü ile ilgili bilgiler aşağıda sıralanmıştır.

İli :Elazığ

Akarsu :Fırat

İnşaatın Başlangıç Yılı :1965

İnşaatın Bitiş Yılı :1975

Amacı :Enerji ve Sulama

RezervuarKarakteristikleri

Minimum İşletme Kotu :813.00 m

Minimum Göl Hacmi :14.2 x 109 m³

Minimum Göl Alanı :379.30 km²

Normal İşletme Kotu :835.00 m

Normal Göl Hacmi :24.7 x 109 m³

Normal Göl Alanı :582.50 km²

Maksimum İşletme Kotu :845.00 m

Maksimum Göl Hacmi :30.6 x 109 m³

Maksimum Göl Alanı :687.31 km²

HavzaKarakteristikleri

Havza Alanı :64 100 km²

Havza Uzunluğu :425 km

Havza Ortalama Genişliği :125 km

HidrolojikKarakteristikleri

Ortalama Debi :635 m³/s

Minimum Günlük Debi :145 m³/s

Maksimum Günlük Debi :8416 m³/s

Sulama Alanı :80 km²

Keban Barajı HES Karakteristikleri

Cebri boru ortalama uzunluğu: Daire kesitli, 5,20 m iç çapında 540 m uzunluğunda

Maksimum brüt düş :207 m

Net proje düşü 177 m

Ünite :8

Santral Kapasitesi :1100 m³/s

Türbin Tipi : Francis düşey eksenli

Ünite Kurulu Güç :155 ve 185 MW

Toplam Kurulu Güç :1330 MW

Yıllık Enerji Üretimi :6000 GWh

Cip Baraj Gölü : Cip Baraj Gölü Elazığ'ın 13 km batısında, Elazığ-Keban karayolu üzerinde Cip Köyü yakınında inşa edilmiş olan bir sulama barajıdır. Kuzova sulaması adı altında suladığı alan 4434 hektardır. Baraj gölünün kaynağı Cip Çayıdır. Cip Çayı, göle karışmadan önce

Kesrik Çayı, Karaali Deresi ve Hacıyusuf Deresi adı ile bilinen akarsulardan meydana gelir. Bunlardan Kesrik Çayı, Karagedik Köyü yakınlarından, Karaali Deresi Mamikan Ziyaret Tepesi eteklerinden ve Hacıyusuf Deresi ise Haroğlu eteklerinden doğar. Bu akarsular yaklaşık 25-30 km aşağıdan Cip Çayı adı altında baraj gölüne intikal eder. Ortalama derinlik 3,89 m dir.

İli : Elazığ

Akarsu : Cip Çayı

İşletmeye Açıldığı Yıl : 1965

Amacı : Sulama

RezervuarKarakteristikleri

Minimum Su Kotu :997.00 m

Minimum Göl Hacmi :1,519 x 106 m3

Minimum Göl Alanı :39,7 ha

Maksimum Su Kotu :1006.50 m

Maksimum Göl Hacmi :9,433 x 106 m3

Maksimum Göl Alanı :129,5 ha

GölSuyuParametreleri

Sıcaklık : 4,8-24,3 °C

Secchi Disk : 62,6 cm

Çözünmüş Oksijen : 7-8 mg/l

pH : 6,5-7,4

Elektriksel İletkenlik : 369,73-541,65 mmhos/cm

Sertlik : 7,5-21,5 F.S °

Organik Madde : 0,24-0,66 mg/l

Kalecik Baraj Gölü : Elazığ İli Karakoçan İlçesi sınırları dahilinde, Kalecik Deresi üzerinde inşa edilmiş olup normal su kotunda rezervuar alanı 116 hektardır.

İli : Elazığ

Akarsu : Kalecik Deresi

İşletmeye Açıldığı Yıl : 1974

Amacı : Sulama

RezervuarKarakteristikleri

Minimum Su Kotu :1114,20 m

Minimum Göl Hacmi :5,158 x 106 m3

Minimum Göl Alanı :66,1 ha

Maksimum Su Kotu :1124,4 m

Maksimum Göl Hacmi :15,525 x 106 m3

Maksimum Göl Alanı :143,1 ha

GölSuyuParametreleri

Sıcaklık : 6,3-34,1 °C

Secchi Disk : 36,5 cm

Çözünmüş Oksijen : 5,7-7,4 mg/l

pH : 7,9-8,5

Elektriksel İletkenlik : 135-156 mmhos/cm

Sertlik : 7,5-13 F.S °

Organik Madde : 2-2,4 mg/l

Hazar Gölü : Hazar Gölü, Elazığ ilinin yaklaşık 25 km güneyinde denizden yüksekliği 1240 m ve yüz ölçümü 81 km² dir. Göl hacmi 1240 m su kotunda 7 x 109 m³ tür. Dikdörtgen biçimindeki gölün uzunluğu 20 km genişliği ise 4,5 km dir. DSİ tarafından 1995 yılında yapılan bir çalışma ile gölün en derin yerinin doğu kısmında ve 219 m olduğu tespit edilmiştir. Gölün bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri şu şekildedir.

Ort su sıcaklığı : 9,3 °C

Elektriksel iletkenlik : 1920-2970 mmhos/cm

Işık geçirgenliği : 140-700 cm

pH : 8,7-9,8

Çözünmüş oksijen : 5,5-13,4 mg/l

Sertlik : 45,5 F.S °

Göl suyu hafif sodalı ve tuzludur.

Hazar Gölü batıda Kürk Çayı, güneydoğuda Behramaz Çayı, doğuda Zıkkım Deresi ve Kuzeyde Savsak Deresi ile beslenmektedir.

Kepektaş Göleti : Elazığ İli'nin 25 km batısında, Görgürşan Deresi üzerinde bulunan gölet ile; Arındık ve Sün köylerine ait 238 ha saha sulanmaktadır. Gölet hacmi 2,02 hm³ tür.

Göletin yeri : Elazığ

Amacı : Sulama

Akarsu : Görgürşan Deresi

Min. göl alanı : 7,9 ha

Max göl alanı : 25 ha

Sulama Alanı : 238 ha

Min. göl hacmi : 0,27 hm³

Max. göl hacmi : 2,25 hm³

Min. su kotu : 1219,00 m

Max. su kotu : 1233,00 m

Ortalama derinlik : 32,7 m

Işıktepe Göleti : Elazığ il merkezine 55 km mesafede Hazar Gölü'nün güneyinde yer almaktadır. Gölet Seyrek Deresi ile beslenmektedir. Göletin bazı karakteristik özellikleri ve su parametreleri aşağıda verilmiştir.

Göletin yeri : Elazığ

Amacı : Sulama

Akarsu : Seyrek Deresi

Göl alanı : 143 km²

Göl hacmi : 4465 hm³

Sulama Alanı : 313 ha

Yağış alanı : 14,3 km²

Yıllık ortalama su : 3.45 hm³

Göletin kret kotu : 1289,60 m

Gövde yüksekliği : 45 m

Depolama hacmi : 3,98 hm³

Su sıcaklığı : 24 °C

Elektriksel iletkenlik : 175 mmhos/cm

pH : 7,9

Çözünmüş oksijen : 9,4 mg/l

Sertlik : 160 mg/l CaCO₃

Organik madde : 0,22 mg/l

Tadım Göleti : Elazığ ilinin 15 km güney batısında yer alan tadım göleti sulama amacı ile 1983 yılında inşa edilmiştir. Göletin tek kaynağı Şoş Deresidir. Gölet ile ilgili bazı karakteristik özellikler aşağıda verilmiştir.

Göletin yeri : Elazığ

Amacı : Sulama

Akarsu : Şoş Deresi

Göl alanı : 157 km²

Göl hacmi : 1112 hm³

Sulama Alanı : 100 ha

Gövde yüksekliği : 31 m

PeriÇayı:

Murat nehrinin en önemli kollarından biridir. Saniyede ortalama 100-200 m³su akıtan Peri Çayı, Bingöl'ün Şeytan dağlarından doğar. Munzur dağlarından çıkan Munzur suyu ile birleşerek İl sınırlarımız içerisinde Murat Nehrine katılır.

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Keban Baraj Gölü : Keban Baraj Gölü, 16 ayrı avlak sahasına bölünmüş olup, bunlardan sadece 11 tanesi (2,3,6,9,10,11,12,13,14,15 ve 16 nolu kooperatifler) Elazığ ili sınırlarındadır. 1 nolu kooperatif Erzincan, 4,5,7 ve 8 nolu kooperatiflerde Tunceli iline bağlıdır. Bu kooperatiflere kayıtlı 256 adet balıkçı ve 161 adet motorlu tekne bulunmaktadır. Keban Baraj gölü'nde 6 familyaya ait 22 tür ve alttür balık ile tatlısu ıstakozu (kerevit) bulunmaktadır. Kemaliye, Ağın, Keban, Çemişgezek ve İlemi kooperatiflerinde kerevit avcılığı da yapılmaktadır (2014 yılı kerevit istihali 32,5 ton). 2013-2014 yılı balık istihali de 432,5 tondur. Ayrıca, Keban Baraj Gölü 1. bölgede 1908 ton/yıl kapasiteli 4 adet, 2.bölgede 1550 ton/yıl kapasiteli 14adet, 3.bölgede 19.850 ton/yıl kapasiteli 60adet, 4.bölgede 6700 ton/yıl kapasiteli 9adet, 5.bölgede 570 ton/yıl kapasiteli 5adet, 6.bölgede 8.250 ton/yıl kapasiteli 22 adet, 7. bölgede de 490 ton/yıl kapasiteli 2 adet olmak üzere toplam da 116 işletme mevcut olup kafes balıkçılığı (Alabalık) yapılmaktadır. Ürünler, ya Keban ilçesindeki işleme fabrikasında füme halinde işlenmiş olarak yurtdışına ihraç edilmekte ya da Doğu Anadolu Bölgesine taze olarak gönderilmekte ve tüketime sunulmaktadır.

Karakaya Baraj Gölü: Karakaya Baraj Gölü, 10 ayrı avlak sahasına bölünmüş olup, bunlardan 1, 2, 3, 4, 6 ve 7 nolu kooperatifler Malatya ili, 8, 9 ve 10 nolu kooperatifler ise Elazığ ili sınırlarındadır. 5 nolu kooperatif 4 nolu kooperatif ile birleşmiştir. Bu Kooperatiflere kayıtlı 167 balıkçı ve 106 adet motorlu tekne bulunmaktadır. 2013-2014 yılı balık istihali de 252,5 tondur. Ayrıca, 1 nolu kooperatif sahasında 519 ton/yıl kapasiteli 2 adet, 2 nolu kooperatif sahasında 3111 ton/yıl kapasiteli 14adet, 4 nolu kooperatif sahasında 25 ton/yıl kapasiteli 1adet, 6 nolu kooperatif sahasında 1710 ton/yıl kapasiteli 12adet, 7 nolu kooperatif sahasında 6687 ton/yıl kapasiteli 13adet, 8 nolu kooperatif sahasında 625 ton/yıl kapasiteli 3adet, 9 nolu kooperatif sahasında 3325 ton/yıl kapasiteli 12 adet, 10 nolu kooperatif sahasında ise 6110 ton/yıl kapasiteli 43 adet olmak üzere toplam 100 adet kafes balıkçılığı işletmesi bulunmaktadır. Burada üretilen balıklarda yine Doğu Anadolu Bölgesine taze olarak gönderilmekte ve tüketime sunulmaktadır.

Kalecik Baraj Gölü : Kalecik Baraj Gölü'nde 1 adet balıkçı 1 adet balıkçı teknesi ile balıkçılık faaliyetlerini yürütmektedir. Kalecik barajında 1 familyaya ait 4 tür balık bulunmaktadır. 2013-2014 yılı balık istihali 6 tondur.

Özlüce Baraj Gölü: Özlüce Baraj Gölünde 2 adet balıkçı 2 adet balıkçı teknesi ile balıkçılık faaliyetlerini yürütmektedir. Baraj Gölünde balıkçılık faaliyetleri 3 ayrı bölgede yapılmaktadır. 2. Ve 3. bölge kirada olmayıp bu bölgelerden sadece 1. bölge Elazığ iline ait olup, diğer 2. ve 3. bölgeler Bingöl iline aittir.. 2013-2014 yılı balık istihali 11 tondur. Cip Baraj Gölü, Kepektaş,

Tadım ve İşiktepe göletlerinde ise balıkçılık faaliyetleri bulunmamaktadır. İlde bulunan sulama göletlerine ait bilgiler Çizelge B.2’de verilmiştir.

Çizelge B.13 - Elazığ İlinde Mevcut Sulama Göletleri (DSİ, 2017)

HAVZA ADI	BARAJ ADI	AKARSUYU	İŞLETME YE AÇILDIĞI TARİH	MAKS KOT (M)	MİN KOT (M)	GÖL HAC Mİ (hm ³)	BARAJ AKTİF HAC Mİ (hm ³)	GÖVDE HAC Mİ (hm ³)	GÖVDE TİPİ	TEMELDEN YÜKSEK LİK (m)	AMACI			
											Sulama Alanı Net (ha)	Kuru lu Güç (MW)	Ortala ma Enerji (Gwh/yıl)	İçmesi yu (hm ³ /yıl)
Dicle-Fırat	Cip Barajı	Cip Çayı	1968	1006,50	995,15	8,269	7,71	0,42	KÇZD	24	902	-	-	-
Dicle-Fırat	Kalecik Barajı	Kalecik Çayı	1974	1122,20	1114,20	12,61	7,45	0,55	KÇKD	33,9	900	-	-	-
Dicle-Fırat	Keban Barajı	Fırat Nehri	1974	845,00	820,00	29475	13655,0	15,58	KD-BA	210,86		1330,00	6000,00	-
Dicle-Fırat	Seyrantepe Barajı	Peri Suyu	2008	956,30	953,00	24,01	5,7	1,22	KÇKD	52,4	-	58,78	161,38	
Dicle-Fırat	Pembelik Barajı	Peri Suyu	2015	1026,40	1005,00	358,4	205,86	3,5	KÇKD	88	-	130,26	405,00	
Dicle-Fırat	Tatar Barajı	Peri Suyu	2014	915,00	909,50	300	58,33	5,21	MKÇK ÇD	84	-	131,17	429,56	
Dicle-Fırat	Beyhan I Barajı	Murat Nehri	2015	985,23	977,00	369	74,42	1,48	SSKD	97	-	591,10	1294,00	
Dicle-Fırat	Tadım Göleti	Şoş Deresi	1994	1018,40	1005,00	1,11	0,83	0,24	KÇZD	27,04	84	-	-	-
Dicle-Fırat	İşiktepe Göleti	Zugur+Seyrek Deresi	2001	1288,60	1272,60	4,22	3,50	0,8	KÇTD	52,6	265	-	-	-
Dicle-Fırat	Kepektaş Göleti	Görgüşan Deresi	2004	1233,22	1219,00	2,25	1,75	0,98	KÇZD	32,7	201	-	-	-
Dicle-Fırat	Dedeyolu Göleti	Kumardı Deresi	2008	1063,81	1048,75	3,61	3,10	0,72	HKD	35,5	356			
Dicle-Fırat	Kapıaçmaz Göleti	Kapıaçmaz Deresi	2014	1047,74	1033,30	1,33	0,94	0,49	HKD	36	144			
Dicle-Fırat	İçlikaval Göleti	Pırpır Deresi	2016	1582,39	1570,10	1,30	1,57	0,22	ÖYMK D	33	255			

B.1.2. Yeraltı Suları

Elazığ ili sınırları içerisinde DSİ 9. Bölge Müdürlüğü tarafından tahsis edilen su miktarları ve tahsis amaçları Çizelge B.13’de verilmiştir.

Çizelge B.14 – Elazığ İlinin Yeraltı Suyu Potansiyeli (DSİ, 2017)

İLÇESİ	İÇME - KULLANMA			SULAMA			SANAYİ			TOPLAM BELGE	TOPLAM TONAJ	TOPLAM YÜZÖLÇÜM Ü M ²
	Belge Adedi	Tahsis (ton/yıl)	Yüzölçümü m ²	Belge adedi	Tahsis (ton/yıl)	Yüzölçümü m ²	Belge Adedi	Tahsis (ton/yıl)	Yüzölçümü m ²			
MERKEZ	1429	16.178,855	16.174,475	2368	19.531,437	19.575,004	93	5.063,521	7.076,884		40.773,813	42.826,363
AĞIN	23	147,499	4.105,544	32	261,404	2.729,653					408,903	6.835,197
ALACAKAYA	17	120,230	2.796,881	10	62,630	872,237	1	72,048	834,332		254,908	4.503,450
ARICAK	17	111,196	1.801,168	65	380,626	1.086,090					491,822	2.887,258
BASKİL	421	6.636,833	7.055,884	536	7.868,468	9.486,810	2	1.068,720	3,200		15.574,021	16.545,894
KARAKOÇAN	43	393,700	2.997,842	72	519,576	4.379,162	2	35,048	1.068,331		948,324	8.445,335
KEBAN	23	154,532	1.260,674	60	494,509	2.585,871	1	14,000	41,082		663,041	3.887,627
KOVANCILAR	86	550,464	2.956,014	183	1.467,870	4.184,382	3	63,348	844,782		2.081,682	7.985,178
MADEN	48	334,648	2.161,937	108	706,100	2.686,016	2	132,048	1.434,567		1.172,796	6.282,520
PALU	34	276,281	2.533,328	53	353,563	1.272,767	1	14,048	723,332		643,892	4.529,427
SİVRİCE	110	951,885	3.362,157	148	1.082,793	2.514,122					2.034,678	5.876,279
TOPLAM	2251	25.856,123	47.205,904	3635	32.728,976	51.372,114	105	6.462,781	12.026,510	5991	65.047,880	110.604,528

Elazığ İli genelinde Yeraltı Suyu Potansiyelinin belirlenmesi önem arz eden Havza ve Ovalarda, Planlama Aşaması Hidrojeolojik Etüt Raporu çalışmaları DSİ 9. Bölge Müdürlüğünün kendi idari imkânlarıyla yapılmaktadır.

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Elazığ il sınırları içerisinde DSİ 9. Bölge Müdürlüğü tarafından 35 farklı kuyuda su seviye ölçümleri yapılmaktadır. Artan su ihtiyacı ve artan kuraklığa bağlı olarak su seviyeleri bir önceki yıllara oranla sürekli düşmektedir.

Elazığ ilinde ölçüm yapılan kuyu sayısı ve su seviye değişimleri

Yer	Aylık Ölçümü Yapılan Kuyu Sayısı (Adet)	YAS Seviye Değişim Aralığı (m)
Uluova	13	8.35 - 51.50
Kuzova	11	4.20 - 17.05
Kovancılar	5	18.9 - 30.65
Elazığ Merkez	1	30.20 - 34.6
Behremaz	2	3.10 - 6.00
Sivrice	1	1.00 - 1.20
Baskil	2	26.70 - 32.30

B.1.3. Denizler

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Çizelge B.15 - İlimizde 2018 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (Elazığ Belediyesi, 2019)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonunu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yeraltı		X					2,2	Kesik Köp.		2,2
Yeraltı		X					3,7	Abdullahpaşa		3,7
Yeraltı		X					1,2	Yeşilkent		1,2
Yeraltı		X					2,0	P3 Pompa		2,0
Yeraltı		X					1,5	Karaçalı		1,5

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İl genelinde endüstrinin yoğun olarak yapıldığı Organize Sanayi Bölgesinde faaliyette bulunan mermer üretim tesislerinin kendilerine ait arıtma tesisleri mevcut olup burada oluşan atıksu geri dönüşümle tekrar kullanılarak alıcı ortama verilmemektedir. Diğer sektörlerden kaynaklanan atık sular ise genelde evsel nitelikli atıksular olup, Organize Sanayi Bölgesindeki tüm kanalizasyon şebekesi Elazığ Belediyesinin Atıksu Arıtma Tesisisi kollektör hattına bağlı bulunmaktadır. Yine İl genelinde yoğun bir şekilde faaliyeti gerçekleştirilen hazır beton üretim tesislerinde oluşan sular da çöktürme havuzlarında bekletilip sistemde geri kullanılmaktadır.

İlimizde faaliyette bulunan, Hayvan Ürünleri Organize Sanayi Bölgesi, Şeker Fabrikası, Şarap Fabrikası ve Deri Fabrikasının ise kendilerine ait arıtma tesisleri mevcut olup, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde gerekli ölçüm ve analizleri yapılmaktadır.

İl merkezindeki evsel nitelikli atıksular, Elazığ Belediyesi'ne ait Atıksu Arıtma Tesisinde arıtıldıktan sonra alıcı ortama verilmektedir. Sivrice Belediyesi'ne ait Atıksu Arıtma Tesis ve Gezin Belediyesi'ne ait Atıksu Arıtma Tesisleri faaliyete geçmiştir. Diğer Belediyelere ait Atıksu Arıtma Tesisleri mevcut olmayıp iş termin planları çerçevesinde çalışmalar sürdürülmektedir. Atık su Arıtma Tesislerinin olmayışı su kaynakları üzerinde kirlilik yükünü arttırması açısından olumsuzluk yaratmaktadır. Ayrıntılı bilgi "C.5" bölümünde verilmiştir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Elazığ Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden Alıcı ortama deşarj edilen atıksu miktarı 25,859,520 m³/yıldır. Ayrıca Kehli Deresi vasıtasıyla Keban Baraj Gölet'ine deşarj yapılmaktadır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizde 58.620 ha sulu tarım arazisi, 227.424 ha kuru tarım arazisi ha, toplam 286.044 ha tarım arazisi bulunmaktadır.

İl içerisinde vahşi depolama sahaları var olup etkilemesi muhtemel yeraltı ve yerüstü suları hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

B.3.2.2. Diğer

B.4. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

Çizelge B.16 – Elazığ ili kıyılarında Su Yönetim Birimleri (Kaynak, yıl)

Su Yönetim Birimi Kodu	Su Yönetim Birimi Kapsadığı Alan	Ekolojik Kalite Durumu		
		2014	2015	2016

(Veri bulunmamaktadır.)

Grafik B.4 – Elazığ ilinde 2018 yılı itibariyle mavi bayrak almış plaj ve marinaların sayısı (mavibayrak.org.tr, yıl)

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Su ihtiyacının karşılanması için;

- P1 Pompa istasyonu
- P2 Pompa istasyonu
- P3 Pompa istasyonu

- 17 Terfi su deposu
- 16 Nihai su deposu
- 79 Derin kuyu (Sondaj kuyusu) Elazığ'ın su ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur.

Tüketim amaçlı elde edilen suyun %96 derin su kuyularından ve %4 kaynak suyundan elde edilmektedir. Mevcut 68 adet derin su kuyumuz ve 148 adet karaçalı çeşmeleri vasıtasıyla halkımıza hizmetine sunulmaktadır.

Mevcut içme suyu hattı uzunluğu:1390 km

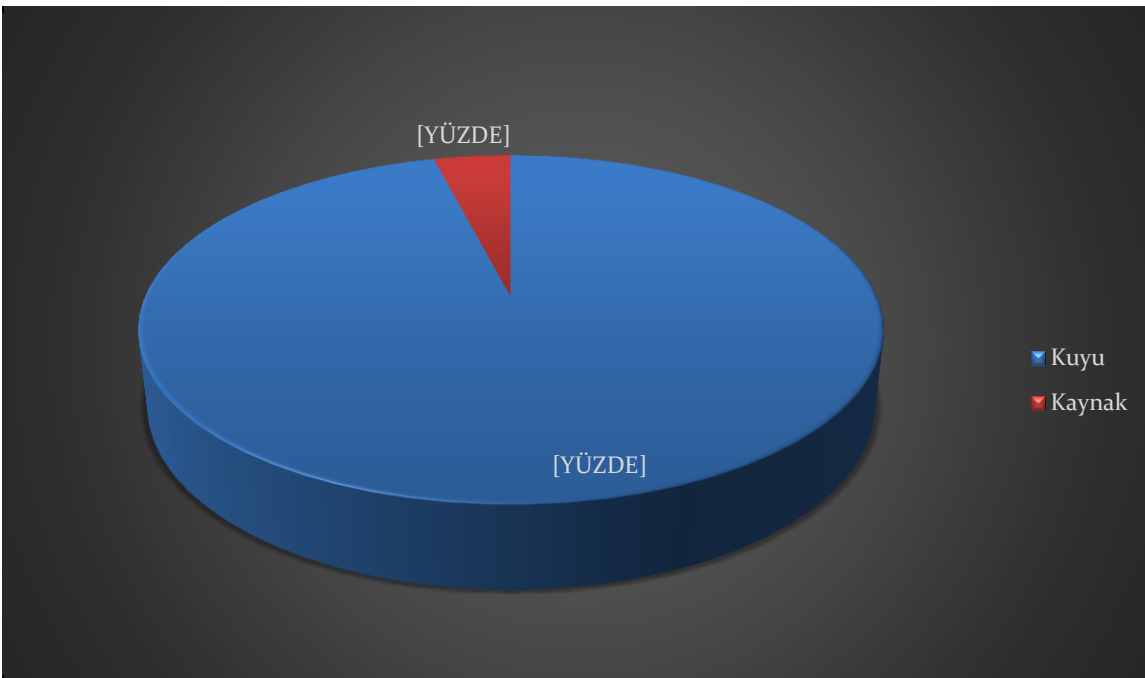
Elazığ Merkez Nüfusu: 381794

Hizmet verilen abone sayısı: 160.274

2015 yılı verilerine göre temin edilen suyun;

Ticarethaneler : 1.355.717 m³

Meskenler :18.612.745m³

Grafik B.5 –Elazığ ilinde 2018 Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu şebekesi ile Dağıtılmak üzere Temin edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (Elazığ Belediyesi 2019)

İlimizde 2018 yılı itibariyle merkez nüfusu 381794 olup 167188 aboneye İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmeti verilmektedir.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Yeraltı su kaynaklarından temin edilen içme suyu halkımızın hizmetine sunulmaktadır. İçme suyu arıtma tesisi yapımı devam etmekte olup 2019 içerisinde tamamlanacaktır..

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İçme suyu kaynağı olarak şehrimizin muhtelif yerlerinde açılan derin su kuyularından temin edilmekte, kaynaklardan toplamda 1.579 lt/sn debisinde su temin edilmek olup şehrimizin su ihtiyacını karşılamaktayız.

B.5.2. Sulama

İldeki tarım yapılan alanlardan, İl Özel İdaresi ve DSİ Destekleriyle Sulanan Alan 75.315 Ha, Halk Eliyle Sulanan Tarım Arazisi 29.215 Ha, Toplam Sulanan Alan 58.620 Ha,

Sulama yapılan alanlarda kullanılan sulama yöntemleri; salma sulama, damlama ve yağmurlama yöntemleri kullanılmaktadır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma Sulama yapılan alan 54.320 ha dır.

B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan 54.320 ha dır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İl genelinde sanayinin kullandığı sular genelde kuyu sularıdır. Ancak miktarları hakkında bilgi elde edilememiştir.

Geri dönüşüm suyu kullanılıyor olup su genelde ya şebeke suyundan veya kuyu suyundan temin edilmektedir.

Grafik B.6 - Elazığ ilinde 2018 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı

(Veri bulunamamaktadır.)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Keban Baraj Gölü: Elazığ İlinin 45 km kuzeybatısında ve Malatya İlinin 65 km kuzeydoğusunda olup, Karasu ile Murat nehirlerinin birleştiği yerden 10 km daha güneybatıda Keban İlçesi civarında inşa edilmiştir. Gölün en deri yeri baraj gövdesinin bulunduğu nokta olup, bu noktada maksimum derinlik 163 m'dir. Gölün ana akarsuyu Fırat nehridir. Nehir, Keban Baraj kretinin 8-10 km kadar kuzeyinde Murat ve Karasu nehirlerinin birleşmesiyle meydana gelir. Fırat nehrinin su derinliği mevsime bağlı olarak 4-10 m civarındadır. Ortalama debisi 635 m³/s, Minimum günlük debisi 145 m³/s ve Maksimum günlük debisi de 8.416 m³/s'dir. Keban Baraj Gölü'nü Fırat Nehri ve kolları (Murat, Karasu, Peri ve Munzur suları ile Arapkir çayı) beslemektedir. Baraj Gölü, yüzölçümü 121 000 km² olan Fırat nehri ve kollarının havzası olup, drenaj alanı 64 100 km²'dir. Fırat nehrinin en büyük kolu olan Murat nehri, Ağrı Dağı eteklerinden doğar ve Fırat nehrinin üçte iki suyunu taşımaktadır (42 000 km²). Karasu, Dumlu Dağı eteklerinden doğar, Kemaliye ilçesinin 2-3 km kadar kuzeybatısında Keban Baraj Gölü'ne karışır ve Fırat nehrinin üçte bir suyunu taşımaktadır. Munzur suyu, Tunceli İli Ovacık ilçesinin 18 km kadar batısından doğar ve Tunceli şehir merkezinin hemen önünde Pülümür çayı ile birleşerek 12 km kadar güneyde baraj gölüne dökülür. Peri suyu ise, Bingöl İli Kığı ilçesinin doğusundan çıkar ve Elazığ-Tunceli karayolu üzerinde bulunan Peri köprüsü'nde baraj gölüne karışır.

Baraj Gölü ile ilgili bilgiler aşağıda sıralanmıştır.

İli :Elazığ

Akarsu :Fırat

İnşaatın Başlangıç Yılı :1965
İnşaatın Bitiş Yılı :1975
Amacı :Enerji ve Sulama
RezervuarKarakteristikleri
Minimum İşletme Kotu :813.00 m
Minimum Göl Hacmi :14.2 x 109 m³
Minimum Göl Alanı :379.30 km²
Normal İşletme Kotu :835.00 m
Normal Göl Hacmi :24.7 x 109 m³
Normal Göl Alanı :582.50 km²
Maksimum İşletme Kotu :845.00 m
Maksimum Göl Hacmi :30.6 x 109 m³
Maksimum Göl Alanı :687.31 km²
HavzaKarakteristikleri
Havza Alanı :64 100 km²
Havza Uzunluğu :425 km
Havza Ortalama Genişliği :125 km
HidrolojikKarakteristikleri
Ortalama Debi :635 m³/s
Minimum Günlük Debi :145 m³/s³
Maksimum Günlük Debi :8416 m³/s
Sulama Alanı :80 km²
KebanBarajı HES Karakteristikleri
Cebri boru ortalama uzunluğu: Daire kesitli, 5,20 m iç çapında 540 m uzunluğunda
Maksimum brüt düşü :207 m
Net proje düşü :177 m
Ünite :8
Santral Kapasitesi :1100 m³/s
Türbin Tipi : Francis düşey eksenli
Ünite Kurulu Güç :155 ve 185 MW
Toplam Kurulu Güç :1330 MW
Yıllık Enerji Üretimi :6000 GWh

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından 140 noktadan alınan su ile yeşil alan ve park alanlarının sulamasında springler tarafından kullanılan aylık su miktarı **323.190 m³/Ay** dir. Şehir genelinde yeşil alan sulamasında kullanılan farklı kapasitede kullandığımız springlerden 30 dakikalık periyodik sulama ile oluşan sarfiyat miktarı yukardaki tabloda belirtilmiştir. Can suyu musluklarından Ø32'lik sulama hortumları ile saniyede kullanılan su miktarı yaklaşık olarak 5 lt/sn dir. Saat de ise $5 \times 3600 = 18.000 \text{ lt/saat}$. Günde 3 saat kullanıldığında $300 \times 54.000 \text{ lt} = 16.200 \text{ m}^3$ Aylık olarak ise $16.200 \times 30 = 486.000 \text{ m}^3/\text{Ay}$ dir.

Vana Sayısı	Toplam Spring Sayısı	Springler tarafından kullanılan su miktarı m ³ /saat (ortalama)	Springler tarafından kullanılan su miktarı m ³ /dk (ortalama)	Springler tarafından 30 dakikalık periyotlarda kullanılan su miktarı(ortalama)	157 adet Can suyu muslukları tarafından kullanılan su miktarı (ortalama 3 saat)
1685	51300	0.42 m ³ /h (420 lt)	0.007 m ³ /dk (7 lt)	0.007x30=0.21 m ³ /30dk 51300x0.21= 10.773 m³/30 dk 10.773x30(gün)= 323.190 m³/Ay	32'lik sulama hortumundan saniyede kullanılan su sarfiyatı yaklaşık olarak 5 lt/sn

6 ay boyunca otomatik sulama(spring) ile kullanılan su miktarı(ortalama)	6 ay boyunca Can suyu muslukları tarafından kullanılan su miktarı(ortalama)	Toplam (ortalama)
323.190x6= 1.939.140 m³	486.000x6 = 2.916.000 m³	4.855.140 m³

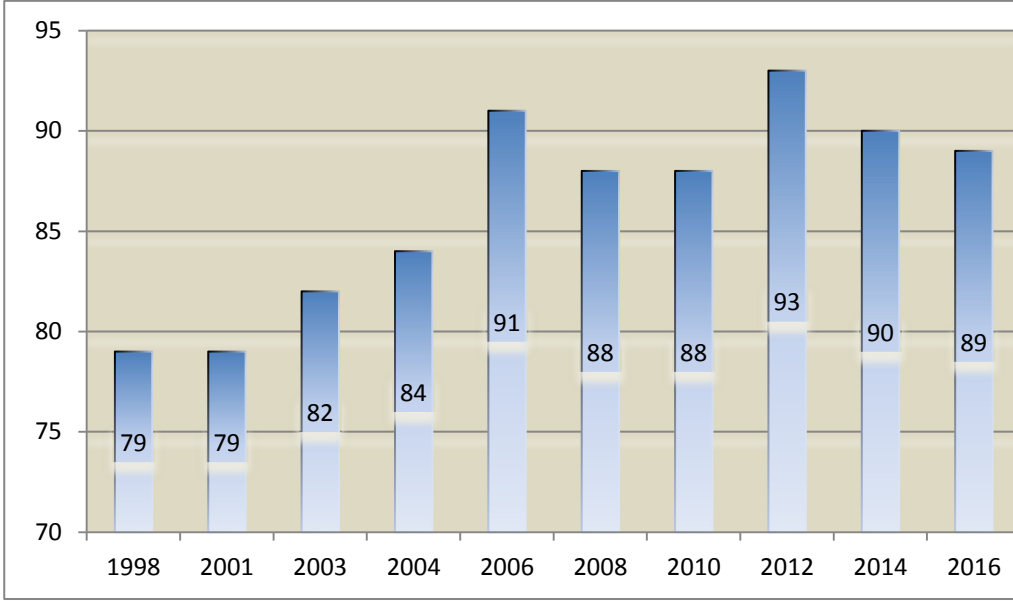
NOT: Yıllık olarak havuzlarda kullanılan su miktarı ortalama **40.000 m³** dür.

B.6. Çevresel Altyapı

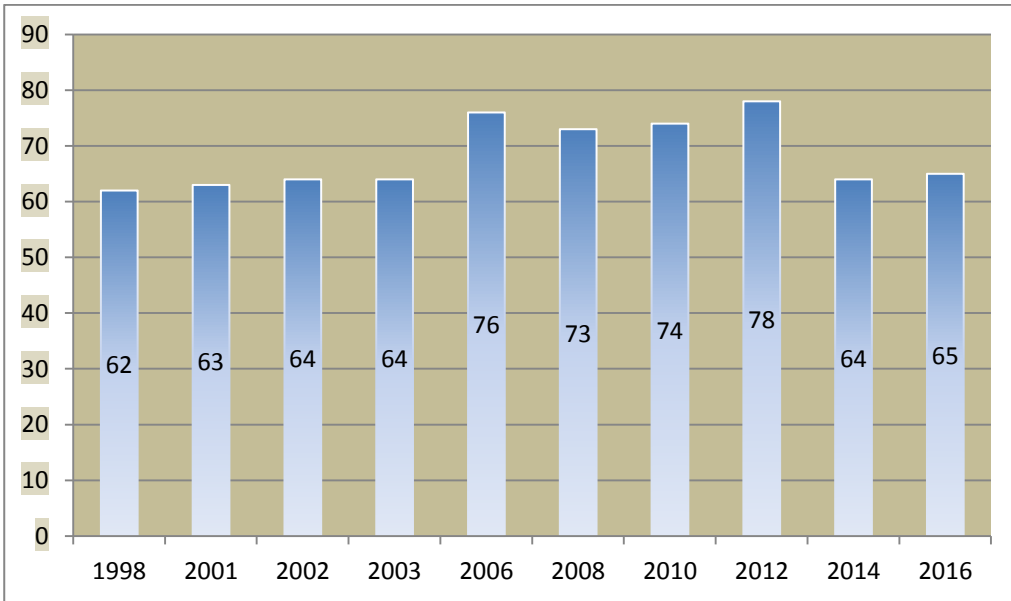
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

850 km Kanalizasyon şebekesi ile 352.000 kişiye hizmet verilmektedir. Kişi başı yaklaşık olarak 120 lt suyu atık su olarak kullanılmaktadır.

Grafik B.7 – Elazığ İlinde 2016 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TUIK, 2016)*

Grafik B.8 – Elazığ İlinde 2016 Yılı Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Edilen Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı(TUIK, 2016)*

*TUIK verilerine göre doldurulmuştur. (2017 yılı verileri TUIK tarafından henüz yayınlanmamıştır.)

Atıksu Arıtma Faaliyetleri

1993 yılında işletmeye alınan Atıksu Arıtma Tesisi İlimiz, Bingöl Karayolu 17. km'sinde bulunmaktadır.

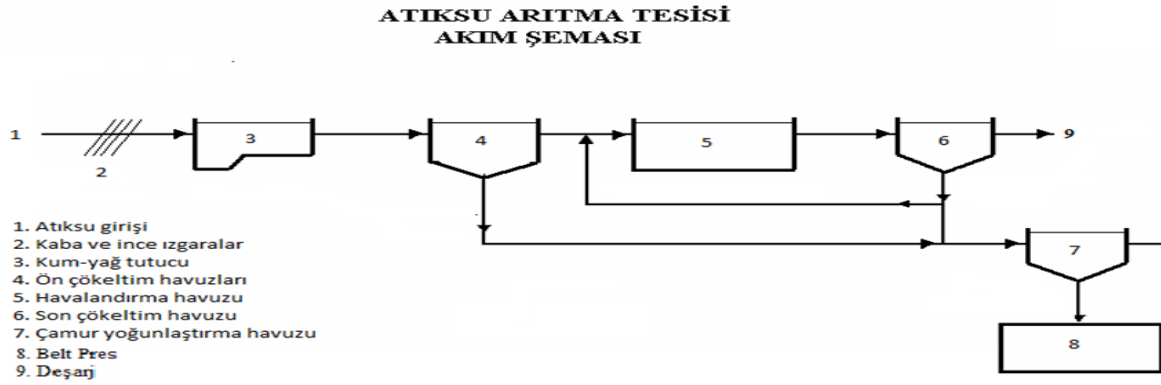
- Atıksu Arıtma Tesisinin; 1.kademesi 300.011 eşdeğer nüfusa ve **820 lt/s** atıksu debisine, 2.kademesi 549.956 eşdeğer nüfusa ve **1671 lt/s** atıksu debisine göre projelendirilmiştir (İller Bankası verilerine göre).

- Tesis; Ön (Fiziksel) Arıtma, Biyolojik Arıtma ve Çamur Giderme ünitelerinden oluşmaktadır.

Azot, Fosfor, Karbon giderimi sağlayacak nitelikte *İleri Biyolojik Yeni Atıksu Arıtma Tesisi* yapılması için çalışmalara başlanmıştır. Yapılması planlanan tesis;

- $Q_{\max}=120.000 \text{ m}^3/\text{gün}$ olacak şekilde elektrik, mekanik ve betonarme kısımları tamamlanarak işletmeye alınacaktır.
- $Q_{\max}=30.000 \text{ m}^3/\text{gün}$ modüler sistemde planlanarak nüfus artışı ile birlikte kapasite artırımına gidilecektir.
- **Toplam $Q_{\max}=150.000 \text{ m}^3/\text{gün}$** planlanan tesis kapasitesinin şehrin 2050 yılına kadar arıtma tesisi ihtiyacını karşılaması planlanmaktadır.

Atıksu Arıtma Tesisi Yüzölçümü Kapalı alan: 750 m², Toplam Kurulu Alan: 94.000 m²

Çizelge B.17 - Elazığ ilinde 2018 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Elazığ Belediyesi 2019, Sivrice Belediyesi 2019)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	ELAZIĞ	X	FAAL		X	X	70.000	YOK	70.000	Y= 529600 X=4271894	YOK	421.726	7
	GEZİN	X	FAAL			X	100	YOK	95	MADEN ÇAYI	YOK	12.000	1
İlçeler	SİVRİCE	VAR	FAAL			X	15	YOK	0.1	DEDEYOLU KÖYÜ SULAMA GÖLETİ	YOK	20.000	1

Belediyenin atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi ile ilgili veri elimizde mevcut değildir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İldeki OSB'nin münferit arıtma tesisi mevcut olmayıp, OSB Belediyenin arıtma tesisine bağlıdır. Hayvan Ürünleri OSB'de ise faaliyette bulunan her bir tesis ön arıtma yaparak atıksularını yine Belediyenin arıtma tesisine bağlı kollektör hattına vermektedir.

Çizelge B.18 -Elazığ ilinde 2018 Yılı OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları

(Veri bulunamamaktadır.)

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

İlimiz, Merkez İlçe Dişidi-Çötel-Üçağaç köyleri arasındaki 131,8 hektar yüzölçümüne sahip Katı Atık Düzenli Depolama Alanı 2009 yılında faaliyete geçmiştir.

Katı Atık Düzenli Depolama tesisinde oluşan atık suların, toprağı ve suyu kirletmemesi için alınan önlemlerin başında standartlara uygun şekilde yapılmış olan lot alanı ve sızıntı suyu toplama havuzu gelmektedir.

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

Elazığ Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisi çıkış suyu Kehli Deresi vasıtasıyla 3-4 km uzaklıktaki Keban Baraj Gölü'nün Uluova bölgesine verilmektedir.

Arıtılan sular tarımsal sulama maksatlı, yeşil alanların sulanması, endüstriyel geri kazanım, yeraltına enjeksiyon vb. gibi alanlarda kullanılmamaktadır.

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Çizelge B.19- Elazığ İlinde 2018 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Kaynak, Yıl)

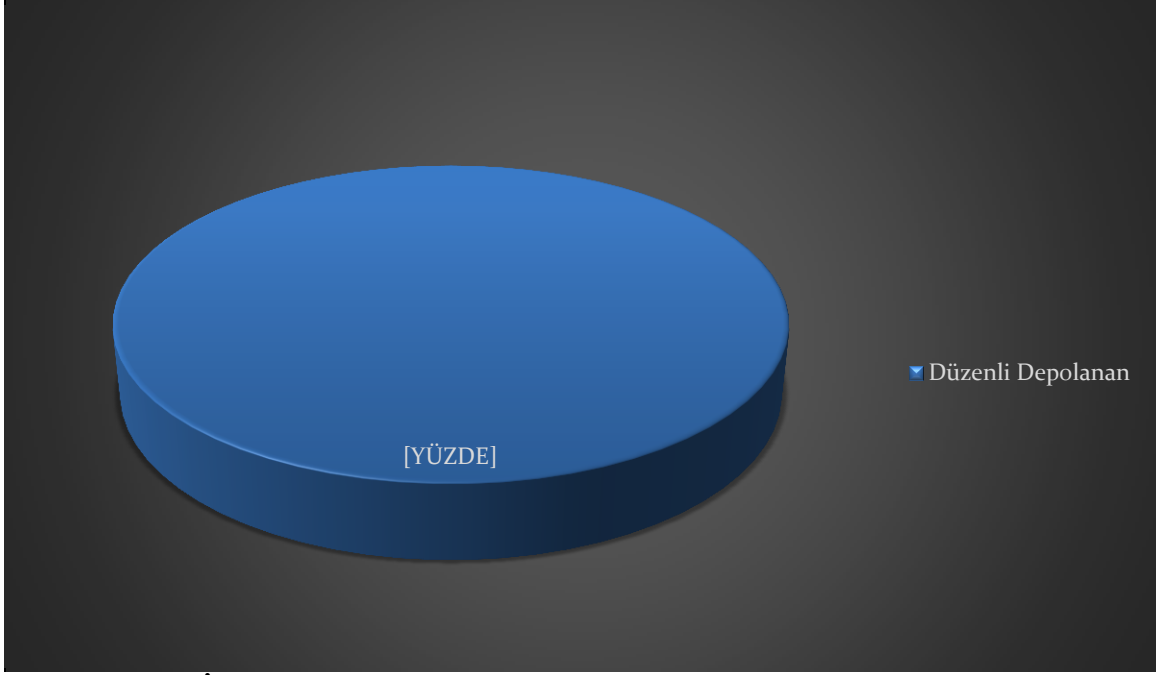
Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma varmı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda kullanılan temizleme faaliyetleri ve yöntemleri
		Var	Yok	
1.				
2.				
3.				

(Veri bulunamamaktadır)

B.7.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

Çamur yoğunlaştırma havuzlarına gelen arıtma çamurları çamur pompaları yardımı ile Belt-Pres ünitesine aktarılmaktadır. Yoğunlaştırma havuzlarından gelen yoğun çamur polielektrolit ilavesiyle faz ayrımı sağlandıktan sonra Belt-Pres ünitesinde susuzlaştırılarak çamur keki elde edilmektedir.

Kurutma yataklarında su içeriği %70 alındıktan sonra Katı Atık Düzenli Depolama Sahasına gönderilerek nihai bertarafı yapılmaktadır. Arıtma çamurlarının tarım alanında kullanılmasına yönelik herhangi bir çalışmamız bulunmamaktadır.

Grafik B.9 –Elazığ İlinde 2018 Yılında Belediyelerden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi

Grafik B.10 – Elazığ İlinde 2018 Yılında Sanayiden Kaynaklanan Arıtma Çamurunun Yönetimi
(Veri bulunamamaktadır.)

B.7.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında doğaya yeniden kazandırma çalışmaları madencilik, kazı veya döküm çalışmaları ile eş zamanlı başlatılır, faaliyet süresince devam eder ve faaliyet alanının faaliyet sonrası kullanıma uygun hâle getirilmesini müteakip son bulur. Mücavir alan sınırları içerisinde veya dışında yerleşim yeri olarak kullanabilecek veya günübirlik kullanıma açılması planlanan alanlarda yamaç ve şev duraylılığının açılardırma ile yapılması durumunda, şev açısı otuz dereceden büyük olamaz. Mücavir alan sınırları içerisinde veya dışında yerleşim yeri olarak kullanabilecek veya günü birlik kullanıma açılması planlanan alanlarda yamaç ve şev duraylılığının basamaklandırma ile yapılması durumunda, basamak yüksekliği en fazla üç metre, basamak genişliği ise en az beş metre olacak şekilde düzenlenir. Zeminin kendi kendini tutabilme kabiliyeti olan sahalarda mücavir alan sınırları içinde veya dışında yamaç ve şev duraylılığı sağlamaya yönelik ilave işlemin yapılmasına gerek olmayan sahalarda güvenlikle ilgili önlemler alınarak saha terk edilir. Proje ekinde sunulan Doğaya Yeniden Kazandırma planları ÇED sürecinde değerlendirilerek kabul edilmektedir. Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği kapsamında, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten bu yana ilde yaklaşık 330 adet hazırlanmış Doğaya Yeniden Kazandırma Planı mevcuttur.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.20 –Elazığ İlinde 2018 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Tarım ve Orman, 2019)

Bitki Besin Maddesi (N, P, K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	27.999,93	138.919,6
Fosfor	19.885,98	
Potas	168,58	
TOPLAM	48.054,49	

Çizelge B.21 – Elazığ ilinde 2018 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (Tarım Ve Orman,2019)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Kimyasal Mücadele	30,262	89832,4
Herbisitler		0,0685	
Fungisitler		354,921	
Rodentisitler		0,0231	
Nematositler		-	
Akarisitler		3,569	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		1,3	
.....			
.....			
TOPLAM			

Çizelge B.22 – Elazığ ilinde 2018 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları(Kaynak, yıl)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

(Veri bulunmamaktadır.)

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde, Su Kaynaklarının çok olması nedeniyle, yapılan barajlar hem ekonominin düzelmesine katkıda bulunmuş hem de karasal olan iklimi ılıman iklim tipine dönüştürmüştür. İl’de içme suyu genel anlamda sondaj kuyularından sağlanmakta, içme suyu için arıtım tesisi mevcut değildir. İlçe Belediyelerine ait evsel nitelikli atık suların arıtılması için yapılan arıtma tesislerinin eksik olması nedeniyle atıksular su kaynakları üzerinde kirletici yükü, konsantrasyonu açısından baskı oluşturmuştur. Arıtma çamurları Belediyeye ait düzenli katı atık sahasına götürülerek bertaraf edilmekte toprakta kullanımı ile ilgili bir çalışma söz konusu değildir. Sadece Merkez Belediyesine ait katı atık düzenli depolama sahası mevcut olup diğer belediyelerce vahşi depolama yapılmaktadır. Toprakta tarımsal amaçlı gübre ve pestisit kullanılmakta ancak toprağa olan etkisi hakkında elimizde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Elazığ Belediye Başkanlığı
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- TÜİK
- DSİ 9. Bölge Müdürlüğü

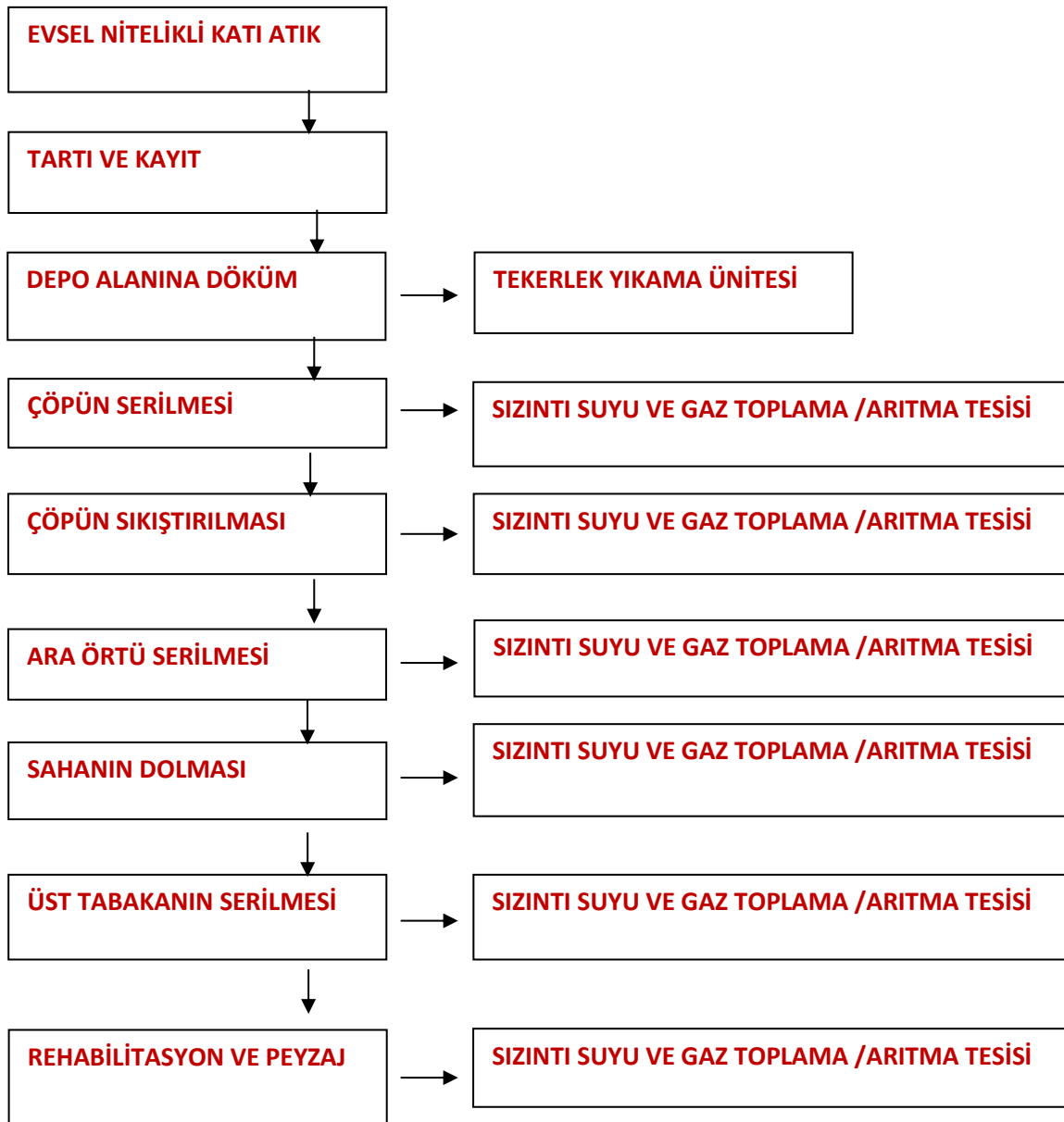

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, İlimiz, Merkez İlçe Dişidi-Çöteli-Üçağaç köyleri arasında bulunmaktadır. Elazığ Belediyesi Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi şehir merkezine yaklaşık 31 km mesafede olup yaklaşık 130 hektar alana sahiptir. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinde 2018 yılında bertaraf edilen katı atık miktarı toplam 117.523 tondur. Katı Atık Düzenli Depolama tesisinde oluşan atık suların, toprağı ve suyu kirletmemesi için alınan önlemlerin başında standartlara uygun şekilde yapılmış olan lot alanı ve sızıntı suyu toplama havuzu gelmektedir.

Elazığ Belediyesi Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi katı atıkların düzenli depolanmasına ait Proses Akım Şeması aşağıda verilmiştir.

Elazığ Belediyesi sınırları içerisinde çöp toplama ve bertaraf hizmeti bir program dahilinde günlük olarak verilmiş olup, hizmet verilen nüfus yüzdesi % 100 olarak gerçekleşmiştir.

Yaz ve kış ortalama 330 ton/gün olarak üretilen katı atıklar özel dizayn edilmiş çöp kamyonları ile konut ve işyerlerinden toplanarak (günde üç vardiya) katı atık aktarma istasyonuna götürülmektedir. Burada taşıma kapasitesi daha büyük treylerlere yüklenen katı atıklar daha sonra düzenli depolama tesislerine nakledilmektedir. İlçelerde ise katı atıklar vahşi depolama yöntemiyle depolanmaktadır.

Grafik C.11 - Elazığ ilinde katı atık kompozisyonu (Kaynak, yıl)

(Veri bulunmamaktadır.)

Çizelge C.23 - Elazığ ilinde 2018 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (İl ve İlçe Belediyeleri, 2018)

Büyükşehir/İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi			
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama
Elazığ Belediyesi	-	332.810	332.810	330	330	0,99	0,99	1	Elazığ Belediyesi	Var	Mekanik Ayırıştırma	Yok	Yok
Maden Belediyesi	-	2.650	5.371	1,8	6	0,67	1,11	Yok	Maden Belediyesi	Yok	Yok	Yok	Var
Sivrice Belediyesi	-	25.000	3.500	10	3	2,5	0,35	Yok	Sivrice Belediyesi	Yok	Yok	Yok	Var
Palu Belediyesi	-	10.000	9.500	20	20	2	2,10	Yok	Palu Belediyesi	Yok	Yok	Yok	Var
Keban Belediyesi	-	4.850	4.039	6,5	5	1,34	1,03	Yok	Keban Belediyesi	Yok	Yok	Yok	Var
Alacakaya Belediye Başkanlığı	-	3.500	2.555	7	7	2	2,7	Yok	Alacakaya Belediyesi	Yok	Yok	Yok	Var
Kovancılar Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karakoçan Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Baskil Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arıcak Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağın Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İl Geneli													

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları

18.03.2004 tarih 25406 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” ve 26.03.2010 tarih ve 27533 sayılı “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik”in ilgili maddesi gereği; hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları depolama alanı belirlenerek hafriyat atıklarının çevreye vereceği zararı önlemek için toplanması ve bertarafını sağlamak ile ilgili gerekli çalışmalar, Elazığ Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Hafriyat döküm alanı, İlimiz Merkez İlçesi, Sarıçubuk (Bızmışen) Köyü’nde bulunan 20.000 m²’lik alandır.

18.03.2004 tarih 25406 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” gereği;

- Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları taşıyanlara “Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Taşıma İzin Belgesi” verilmekte olup 2018 yılında 28 kamyonu verilmiştir.

- Kaçak hafriyat dökümünü önlemek amacıyla hafriyat toprağı taşıyan kamyonlara “Araç Takip Sistemi” taktırılması için çalışmalar yapılmakta olup 2018 yılında 28 kamyonu taktırılmıştır.

- Müteahhitlere yaptıkları her inşaat için “Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Taşıma ve Kabul Belgesi” ve “Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Taşıma Fişi” verilmekte olup 2018 yılında 326 Belge verilmiştir.

- 2018 yılı içerisinde 686.581 m³ hafriyat toprağı bertaraf edilmiştir.

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde atıklarımızı kontrol altına almak, gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ile yaşanabilir bir dünya bırakmak çerçevesinde başlatılan “Sıfır Atık Projesi” kapsamında İlimizde belirlenen bir pilot okula “Atıkmatik” bırakılmıştır. Pilot bölge olarak seçilen Hilalkent Mahallesi Sıfır Atık Projesi kapsamında “Atık Getirme Merkezi” oluşturulmuştur. İl genelinde çeşitli okullarda sıfır atık projesini bilinçlendirme amacıyla eğitimler düzenlenmiştir.

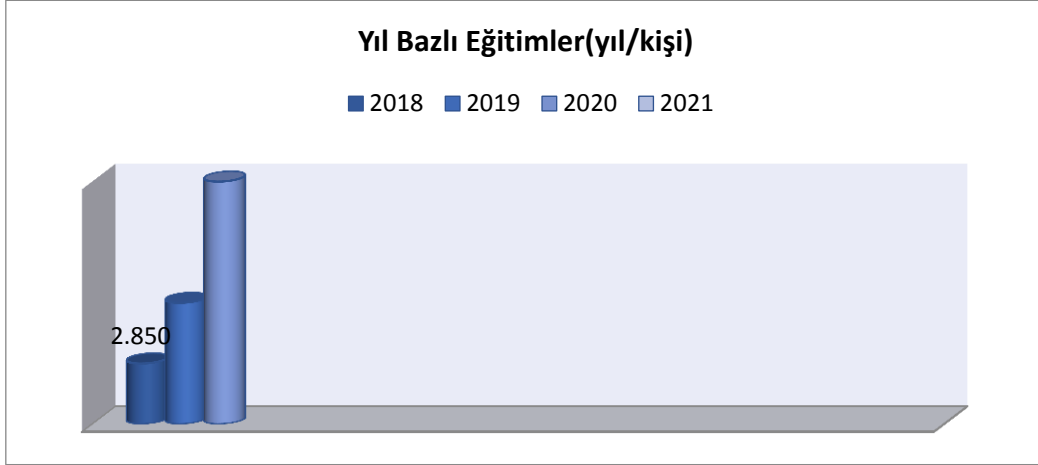
C.3.1. Eğitimler

İlimizde 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne 40 eğitim düzenlenmiş olup 1.550 kişiye kişiye eğitim verilmiştir. Ayrıca Elazığ Belediyesi tarafından 15 eğitim düzenlenerek 1.300 öğrenciye sıfır atık yönetimi kapsamında eğitim verilmiştir.

Çizelge C.24 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler

(Elazığ Belediyesi-ÇŞİM, 2018)

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	5	150
Öğrenci	50	2.700

Grafik C.12 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(Elazığ Belediyesi-ÇŞİM, 2018)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C.25 – 2018 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri
(Elazığ Belediyesi, 2018)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Belediye/AVM/ OSB/Üniversite/ Site/havaalanı	İlçesi	Toplanan Atık Türü Sayısı	Toplanan Atık Grupları
1. Sınıf AGM	.... Belediye			
2. Sınıf AGM	.... AVM			
3. Sınıf AGM	....OSB, Üniversite, Site, havaalanı			
Mobil Atık Getirme Merkezi	.....Belediye	Merkez	14	7

C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.26 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Elazığ Belediyesi, 2018)

	İlçe	Toplanan Atık Miktarı (Kg)
Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)		2.596,781
Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)		1.886,526
Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)		356.194
Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)		1.433,665
Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)		842.199
Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)		
Pil(16 06 01*)		
Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)		
Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)		
Aydınlatma (20 01 21*)		
Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)		
İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)		
Bitkisel atık yağ (20 01 25, 20 01 26*)		
Hacimli atıklar (20 03 07)		
Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)		
Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)		
Organik atık		
Karışık (plastik, kağıt, cam, metal)		210.549
TOPLAM		7.325,914

Grafik C.13 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Elazığ Belediyesi, 2018)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.27 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı
(Kaynak, Yıl)

Hedef Kitle	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum	%
Belediye Geneli			
Belediye Hizmet Binası			
Okul			
Kurum/kuruluş			
AVM			
Otel			
Hastane			
Sanayi			
Diğer			

(Veri bulunamamaktadır.)

Grafik C.14 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Kaynak, Yıl)

(Veri bulunamamaktadır.)

C.3.5. Ekipman

Çizelge C.28 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar
(Kaynak, Yıl)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı

(Veri bulunamamaktadır.)

C.3.6. Kompost

Çizelge C.29 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri

(Kaynak, Yıl)

	Kompost Tesisi Sayısı	Toplam Kapasitesi	Yıllık Üretilen Kompost Miktarı (kg)
Belediye Geneli			
Kurum/Kuruluşlar			

(Veri bulunamamaktadır.)

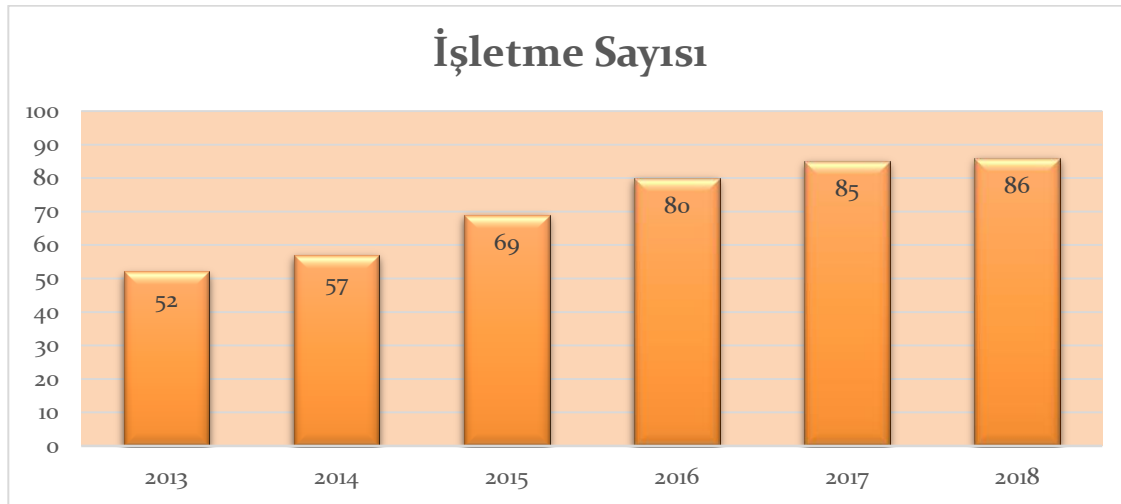
C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde 2018 yılı itibariyle piyasaya süren işletme sayısı 74, ambalaj üreticisi sayısı 11, tedarikçi sayısı 1 olmak üzere toplamda 86 adet kayıtlı ekonomik işletme bulunmaktadır. Elkay Atık Toplama ve Geri Dönüşüm Orm. Ürn.İnş.Nak.Pet.Mak. Gıda San.Tic.Ltd.Şti ve Sevinç ÖRS (Doğa Geri Dönüşüm) olmak üzere 2 adet Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi bulunmakta olup Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi bulunmamaktadır. Elazığ Belediyesi ve toplama ayırma tesisleri taraflarınca hazırlanan Ambalaj Atığı Yönetim Planı çerçevesinde toplama ayırma çalışmaları devam etmektedir. İlçe belediyelerinin Ambalaj Atık Yönetim Planları bulunmamaktadır.

Çizelge C.30 - Elazığ ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı(kg)	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı(kg)
Plastik	18.990	16.000
Metal	1.700	0
Kompozit	0	0
Kağıt Karton	478.930	0
Cam	0	0
Ahşap	0	0
Karışık	1.475,996	0
Toplam	1.975,616	16.000

Grafik C.15 – Yıl bazında (Elazığ) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Çizelge C.31 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı (Satış Noktaları Hariç)	74
Piyasaya Süren İşletme Sayısı (Sadece Satış Noktaları)	-
Ambalaj Üreticisi Sayısı	11
Tedarikçi Sayısı	1

Çizelge C.32- 2018 yılında (Elazığ) ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı (Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
2	0	2	0

Çizelge C.33 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı (Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisleri (GKT) Sayısı Toplam	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt- Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
0	0	0	0	0	0	0	0

Çizelge C.34 – 2018 yılında (Elazığ) ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı durumu

(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2018)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi	AAYP'ye Dahil Olan TAT Firmaları	AAYP'ye Dahil Olan Yetkilendirilmiş Kuruluşlar
ELAZIG	351.504	Var	18.01.2018	Elkay Atık Toplama ve Geri Dönüşüm Orm. Ürn. İnş. Nak. Pet. Mak. Gıda San. Tic. Ltd. Şti - Sevinç ÖRS (Doğa Geri Dönüşüm Tesisi)	-
AGIN	1.762	Yok			
AKÇAKIRAZ	6.788	Yok			
ALACAKAYA	2.929	Yok			
ARICAK	3.232	Yok			
BASKIL	5.332	Yok			
BÜKARDI	2.258	Yok			
ERIMLI	2.677	Yok			
KARAKOÇAN	13.437	Yok			
KEBAN	4.845	Yok			
KOVANCILAR	23.344	Yok			
MADEN	5.165	Yok			
MOLLAKENDI	2.510	Yok			
PALU	9.454	Yok			
SARICAN	2.419	Yok			
SIVRICE	3.989	Yok			
ÜÇOCAK	2.514	Yok			
YAZIKONAK	8.854	Yok			
YURTBAŞI	7.810	Yok			

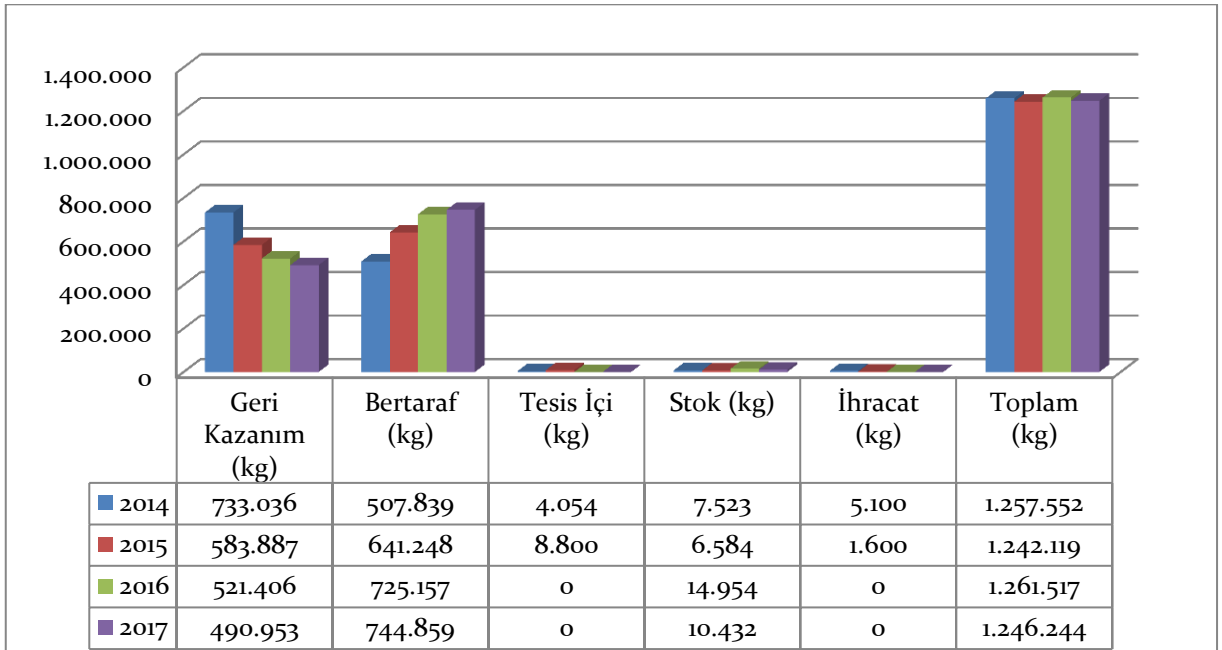
Çizelge C.35 - 2018 yılında (Elazığ) ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum
(Elazığ Belediyesi, 2018)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM					
2. Sınıf AGM					
3. Sınıf AGM					
Mobil Atık Getirme Merkezi	Belediye	Belediye	Hilalkent Mah. Merkez/ELAZIĞ		Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)
					Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)
					Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)
					Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)
					Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)
					Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)
					Pil(16 06 01*)
					Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)
					Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)
					Aydınlatma (20 01 21*)
					Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)
					İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)
					Bitkisel atık yağ

					(20 01 25, 20 01 26*)
					Hacimli atıklar (20 03 07)
					Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)
					Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)
					Organik atık

C.5. Tehlikeli Atıklar

Atık Beyan Sisteminden elde edilen verilere göre, Elazığ ilinde 2017 yılında toplam 1.246,244 ton tehlikeli atık oluşmuştur. 744,859 ton tehlikeli atık bertaraf işlemine, 490,953 ton tehlikeli atık ise geri dönüşüm işlemine tabi olmuştur.

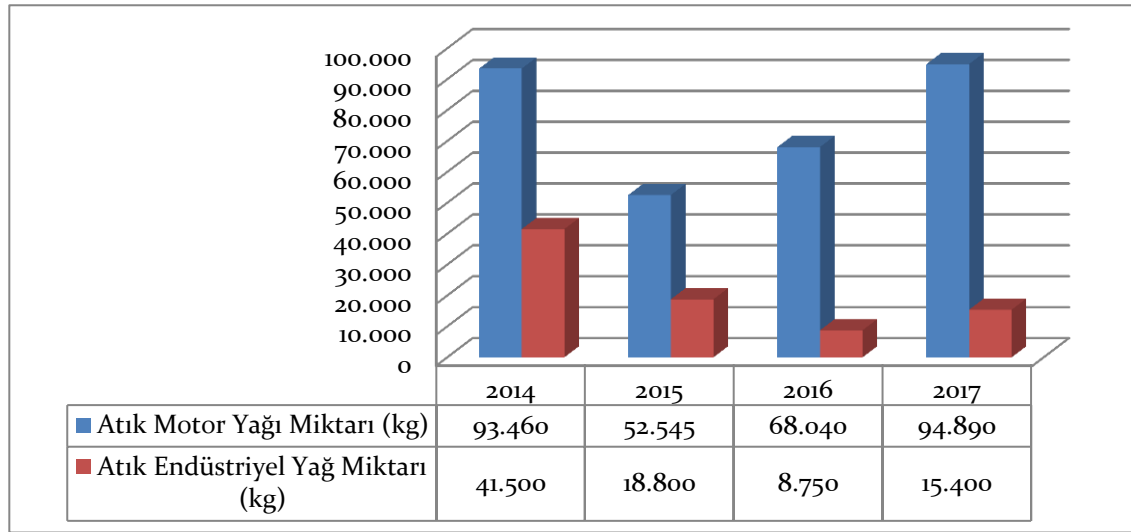
Grafik C.16 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi (Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

Çizelge C.36 - Elazığ ilinde 2018 yılında atık işleme ve miktarı (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde; Elazığ ilinde 2017 yılında 94,890 ton atık motor yağı ve 15,400 ton endüstriyel atık yağ toplanmıştır.

Grafik C.17 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde atık madeni yağ toplama miktarları*
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

*Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir.

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

Çizelge C.37 – Elazığ ilinde 2017 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları (Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

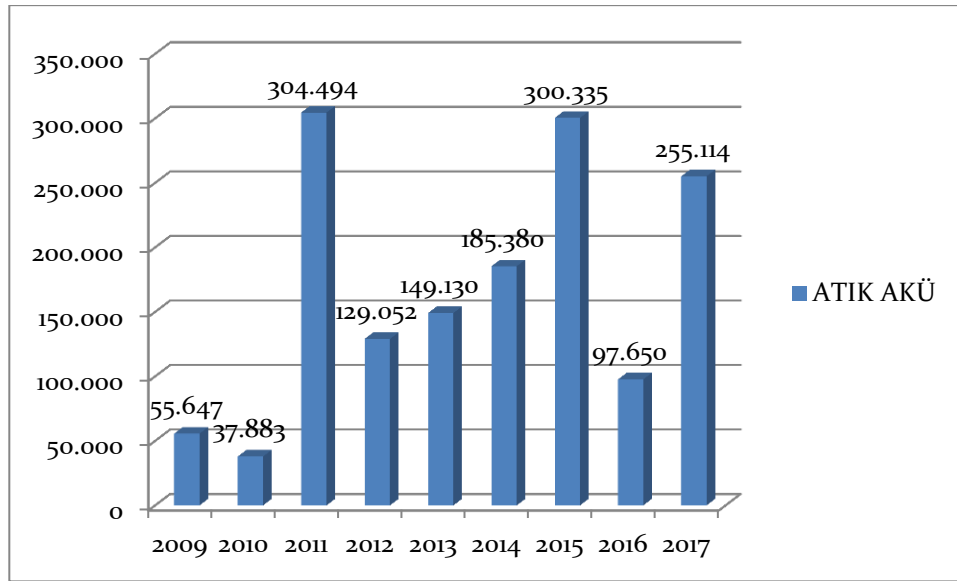
Geri kazanım* (ton)	Nihai bertaraf (ton)	İhracat (ton)	Stok (ton)	Atık Minimizasyonu (Tesis İçi) (ton)
110,290	-	-	9,472	-

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

İldeki pil ve akümülatörler yetkili, lisanslı firmalar tarafından atık üreticilerinden alınmaktadır.

Çizelge C.38 – Elazığ ilinde 2017 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER						
Atık Akümülatör Geçişi Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
		255,274			255,274	100

Grafik C.18 – Elazığ ilinde yıllar itibariyle atık akü (kg)
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Çizelge C.39 – Elazığ ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg)
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
55.647	37.883	304.494	129.052	149.130	185.380	300.335	97.650	255.114

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

Çizelge C.40 - Elazığ ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (Kg)

(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
-	107	573	75	16	495	160

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, bitkisel atık yağlarla ilgili bildirimler takip edilmekte, üreticilerin bitkisel atık yağlarını lisanslı firmalara teslim etmesi sağlanmaktadır. İlimizde, lisanslı bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi mevcut değildir.

Ayrıca, Elazığ Belediyesi tarafından lokantalar, sanayi mutfakları, oteller, yemekhaneler, hazır yemek üretimi yapan firmalar ile diğer yerlerde kullanılmış kızartmalık yağların kanalizasyona dökülmesini engelleyerek çevrenin kirlenmesini önlemek amacıyla söz konusu işletmelerin lisanslı geri kazanım tesisleriyle veya toplayıcılarla yıllık sözleşme yapmalarını için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Şehir genelinde bitkisel atık yağların toplanması ile ilgili Ulusal Atık Yağ Firması ile toplama ve bertaraf sözleşmesi imzalanmıştır.

Çizelge C.41 – Elazığ ilinde 2017 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis ¹		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
Sayısı	Kapasitesi (ton)	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
-	-	9,995	-	-	-

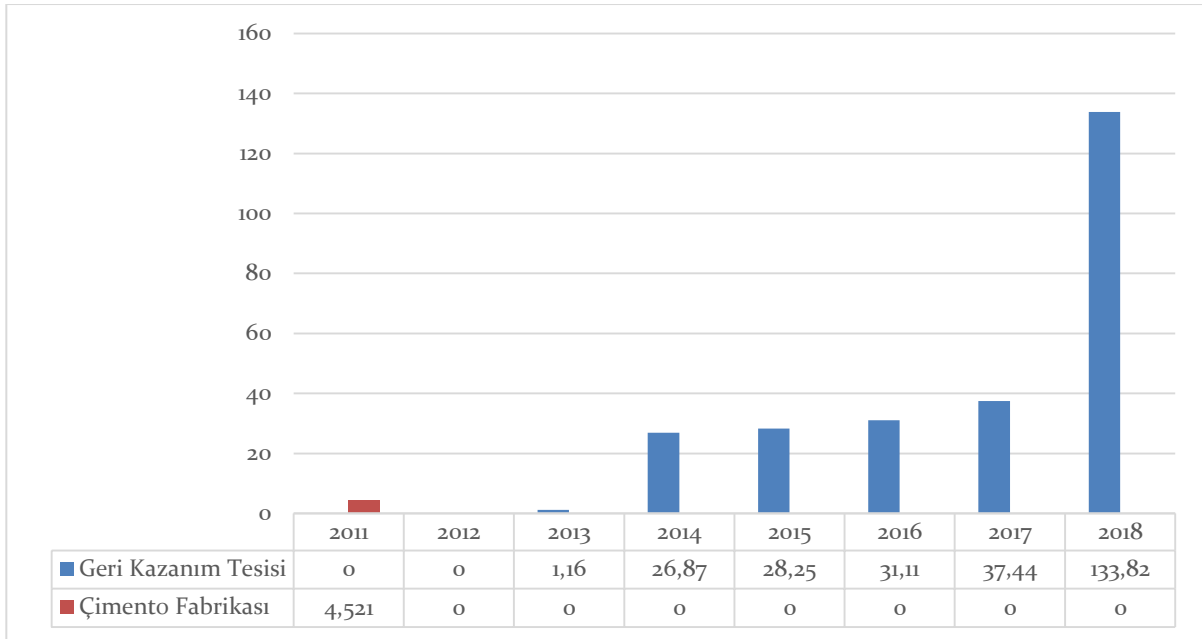
Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

Elazığ Belediyesi tarafından Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan yeterlilik almış lisanslı bir firma ile sözleşme imzalanarak ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanması ve bertarafının sağlanması ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.

Çizelge C.42 – Elazığ ilinde 2018 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
					133,820			

Grafik C.19 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (Ton/Yıl) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

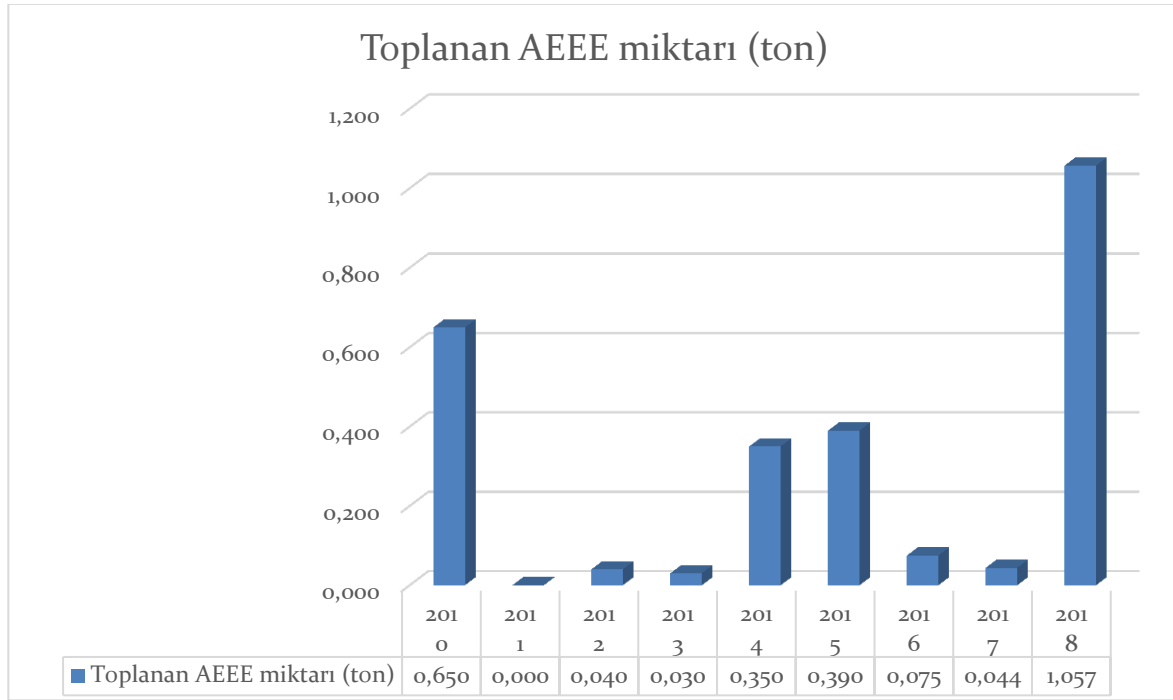
Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle Elazığ ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geri Kazanım Tesisi	-	-	1,160	26,870	28,250	31,110	37,440	133,820
Çimento Fabrikası	4,521	-	-	-	-	-	-	-

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere),oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır. Elazığ ilinde 2018 yılında 1,057 ton AEEE bertaraf edilmiştir. İlimizde AEEE İşleme tesisi bulunmamaktadır.

Grafik C.20 - Elazığ ilinde yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton) (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Grafik C.21 - Yıllar itibariyle Elazığ ilinde AEEE işleyen tesis sayısı
(Kaynak, yıl)
(Veri bulunamamaktadır.)

Çizelge C.44 – Elazığ ilinde 2018 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Toplanan AEEE miktarı (ton)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	0,65	0	0,044	0,029	0,352	0,390	0,075	0,044	1,057

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmeliği kapsamında ilimizde hurda araç alan işyeri sayısı 5'tir.

Çizelge C.45 - Elazığ ilinde 2018 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
5	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Elazığ ilinde işletmelerden kaynaklanan atıkların yönetimi ve takibi amacıyla işletmeler tarafından hazırlanan atık yönetim planları onaylanmak üzere Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne sunulmaktadır. 2018 yılında ilimizde 4 adet atık yönetim planı incelenerek onaylanmıştır.

Bu çalışmalar esnasında işletmelere tehlikesiz atıkların geçici depolanması ve bertarafı konusunda bilgi verilmiştir. Özellikle kamuya ait kuruluşlarda hurda haline gelmiş tehlikesiz atıklar görülmüştür. Bunların Milli Emlak Müdürlüklerince yapılan ihalelerle bertarafının sağlandığı şeklinde bilgi alınmıştır.

Çizelge C.46 – Elazığ ilinde 2017 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atık verileri

(Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	Toplam
020104	R12	2400
100908	-	10900
150101	R12	65354
150102	R12	87823
150103	R12	27420
150104	R12	19380

150105	R12	230
150106	R12	50220
150107	R12	15760
150203	D10	4340
160103	R1	8740
160103	R12	3440
160103	R13	29230
160103	-	1160
160117	-	4160
170405	R12	445624
170407	-	2500
180109	D15	28
180109	R13	38
191201	R12	800
200101	R12	93166
200102	R12	221830
200136	R12	1120
200138	R12	35120
200139	R12	96240
200139	R3	25060
200140	R12	202066

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Çizelge C.47 – Elazığ ilinde 2018 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri üretim kapasiteleri, cüruf ve bertaraf yöntemi

(Kaynak, yıl)

Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
TOPLAM			

(Veri bulunmamaktadır.)

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır.

Çizelge C.48 – Elazığ ilinde 2018 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı (Kaynak, yıl)

Termik Santralin Adı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)
TOPLAM			

(Veri bulunamamaktadır.)

Grafik C.22 – Elazığ ilinde 2018 yılı kül atıklarının yönetimi

(Kaynak, yıl)

(Veri bulunamamaktadır.)

Harita C.2 – Elazığ ilinde Bulunan Termik Santrallerin Yeri

(Kaynak, yıl)

(Veri bulunamamaktadır.)

Resim C.1 – Elazığ Termik Santrali(Kaynak, yıl)

(Veri bulunamamaktadır.)

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Elazığ Belediyesi tarafından çamur yoğunlaştırma havuzlarına gelen arıtma çamurları çamur pompaları yardımı ile Belt-Pres ünitesine aktarılmaktadır. Yoğunlaştırma havuzlarından gelen yoğun çamur polielektrolit ilavesiyle faz ayrımı sağlandıktan sonra Belt-Pres ünitesinde susuzlaştırılarak çamur keki elde edilmektedir. Yüksek oranda nem muhtevası giderilen arıtma çamuru nihai olarak Katı Atık Düzenli Depolama tesisinde bertaraf edilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlde Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında Elazığ İli, Merkez İlçesi, Sarıbuçuk Köyü Mevkiinde faaliyet gösteren, Elazığ Belediyesine ait Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi ATLAS firmasına devredilerek bu şirket tarafından işletilmeye başlamıştır. 20.06.2013 tarihinde söz konusu tesise Bakanlığımızca çevre izin ve lisansı verilmiştir.

Çizelge C.49 – 2018 yılında Elazığ ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı (Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/gün	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyo n/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/gün	Berteraf Yöntemi		Berteraf Tesis Sterilizasyo n/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu il
Elazığ	-	+	+	-	1,36	-	+	+	-	Elazığ
Mollakendi Belediyesi	-	+	-	-	-	-	-	-	-	Elazığ
Yurtbaşı Belediyesi	-	+	-	+	0,008	-	-	-	-	Elazığ
Hankendi Belediyesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Elazığ
Bükardı Belediye si	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Elazığ
Erimli Belediye si	-	-	-	-	0,085	-	-	-	-	Elazığ
Keban Belediye si	-	+	-	-	-	-	+	-	-	Elazığ
Yazıkona k Belediye si	-	+	-	-	0,020	-	+	-	-	Elazığ
Üçöcak Belediye si	-	+	-	+	0,001	-	-	-	-	Elazığ
Arıca k Belediye si	-	+	-	+	-	-	-	-	-	Elazığ
Maden Belediye si	-	+	+	-	0,001	-	-	-	-	Elazığ
Gezin Belediye si	-	+	-	+	0,001	-	-	-	-	Elazığ
Çakırkaş Belediyesi	-	+	+	-	0,001	-	+	-	-	Elazığ
Palu Belediye si	-	+	+	-	-	-	+	+	-	Elazığ
Baskil Belediye si	-	+	+	-	-	-	+	+	-	Elazığ
Saıcan Belediye si	-	+	+	-	-	-	+	+	-	Elazığ

Çizelge C.50 - Elazığ ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	387,419	420,924	504,392	638,140	723,042	734,587	558,715

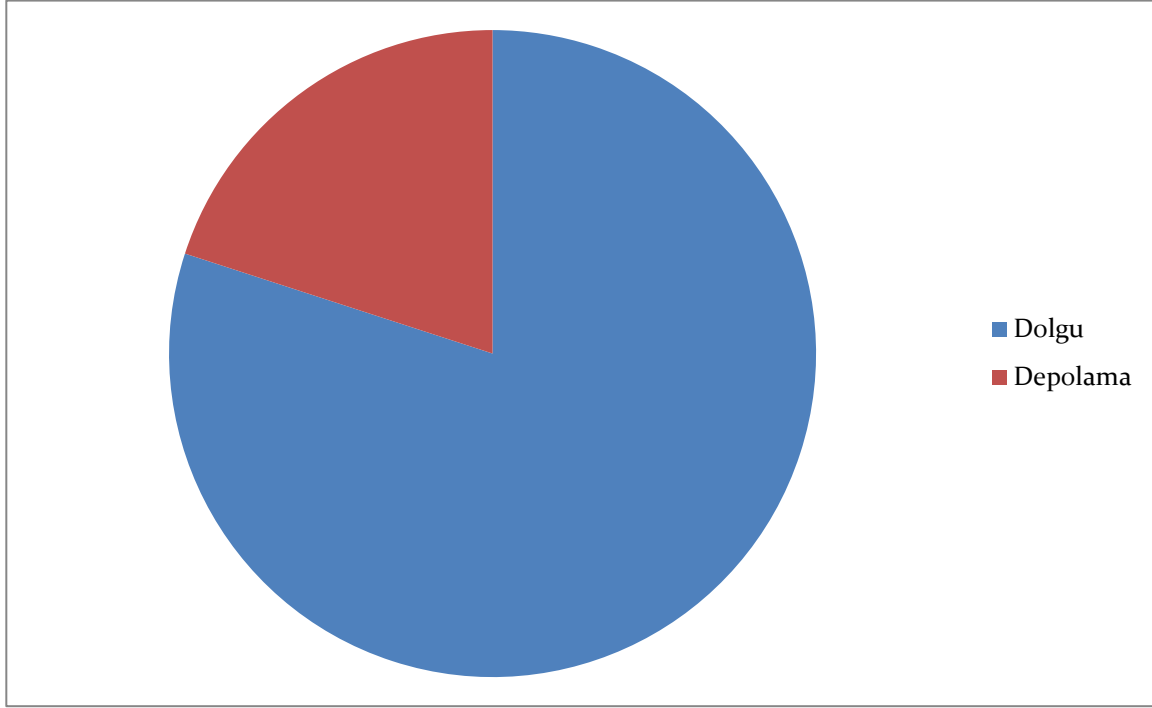
C.14. Maden Atıkları

İlde madencilik faaliyetlerinin yoğun bir şekilde yapılması nedeniyle maden atıkları da oluşmaktadır. Ancak özellikle metalik madenlerin çıkarılması sırasında ortaya çıkan maden atıkları faaliyet alanında depolanmakta daha sonra sahanın doğaya yeniden kazandırılması esnasında dolgu malzemesi olarak yeniden kullanılarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca madencilik faaliyetinde bulunan firmalardan Maden Atıkları Yönetim Planları alınmıştır.

Çizelge C.51 – Elazığ ilinde 2018 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı (Alacakaya Belediyesi, 2018)

Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı
Alacakaya Mermer	Mermer	39.000	Dolgu	İşletme
Gölalan Mermer	Mermer	15.700	Dolgu	İşletme
Ünallar Mermer	Mermer	7.800	Dolgu	İşletme
Çağdaş Madencilik	Mermer	22.900	Dolgu	İşletme
Etikrom Madencilik	Krom Pasası	26.800	Dolgu	İşletme

Grafik C.23 – Elazığ ilinde 2018 yılında madencilikte proses atıklarının bertarafı (Alacakaya Belediyesi, 2018)

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlde evsel nitelikli katı atıklar için merkez belediyesine ait katı atık düzenli depolama sahası mevcut olup ilçe belediyeleri vahşi depolama yapmaktadır. Ambalaj atıkları için toplama ayırma lisanslı iki adet firmamız mevcuttur. Atık pil ve akümülatörler, bitkisel atık yağlar, ömrünü tamamlamış lastikler, atık madeni yağlar, tehlikeli atıklar, ömrünü tamamlamış araçlar konusunda İl Müdürlüğüne bildirimler yapılmakta, ulusal atık taşıma formu ile takip edilmekte, çevre bilgi sisteminden kontroller gerçekleştirilmektedir.

İlde çevre izni kapsamında lisanslı bir adet tıbbi atık sterilizasyon tesisi mevcuttur. Madencilik faaliyeti sonucu oluşan inert atıklar sahada depolanarak alan dolgusu ve rehabilitasyon çalışmalarında kullanılmaktadır.

Çizelge C.52 – 2018 yılı itibariyle Elazığ ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2018)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-

Kaynaklar

- Atık Yönetim Uygulaması
- Ambalaj Bilgi Sistemi
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Elazığ Belediye Başkanlığı
- İlçe Belediye Başkanlıkları

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür. Yönetmelik eklerinde yapılan değişiklik neticesinde 19/7/2018 tarihinde BEKRA 3 devreye alınmıştır.

Elazığ ilinde 2018 yılında, BEKRA 3 bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.53’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.53 – Elazığ ilinde 2018 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2018)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	2
Üst Seviye	1
TOPLAM	3

Çizelge Ç.54 – Elazığ ilinde 2018 yılında BEKRA 3 bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları

(Güncel veri bulunmamaktadır.)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	
Üst Seviye	
Kapsam Dışı	
TOPLAM	

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

SEVESO Bildirim Sistemine (BEKRA) giriş yapan kuruluşların Acil Durum Planları Valiliğe sundukları plan bulunmamaktadır.

Kaynaklar

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Türkiye florasında kullanılan kareleme sistemine göre Elazığ İli B7 karesine girmektedir. Bölgesel olarak bilimsel bir flora tespit çalışması yapılmamakla birlikte bölgenin genelde İran-Turan, Avrupa-Sibirya, Akdeniz fitocoğrafik bölge sınırları içerisinde ki türleri barındırdığı kabul edilmektedir. Elazığ İli sınırları dâhilinde Hazar Gölü Sulak Alan Yönetim Planı hazırlanmış ve bu plan çerçevesinde Hazar Gölü Havzasında biyolojik çeşitliliğin (endemik, nadir ve nesli tehlike altında olan türlerin) ve doğal kaynak değerlerinin bilimsel olarak tespit edilmesi, korunması ve geliştirilmesine yönelik kararlar almak üzere Hazar Gölü Biyolojik Çeşitlilik Projesi hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bitki vejetasyonu genelde orman alanının tahrip edilmesi ile oluşan sekonder bir vejetasyon olan bozuk orman vejetasyonudur. Yer yer seyrek meşe toplulukları ve alt florayı oluşturan step ekosisteminin temel türleri bulunmaktadır.

İl sınırları içindeki orman alanlarını, yörenin yarı kurak iklim şartlarına uyumuş, kapalılığı zayıf, seyrek ve park görümlü kuru ormanlar oluşturmaktadır. Bu orman formasyonunu meydana getiren ağaçlar, hemen her tarafa yayılmış meşeler (%95 oranında), bunlar arasına az oranda karışmış ardıçlar (%4) ile yabani kiraz, armut (*Pyrus communis*), badem (*Amygdalus communis*) gibi yabani meyve türleridir. Bu nedenle; yöredeki ormanları meşe ormanları olarak tanımlamak mümkündür.

Koru ormanları meydana getiren meşe ormanları tür yönünden oldukça zengindir. Bunlar içinde mazı meşesi (*Quercus infectoria*), tüylü meşe (*Quercus pubescens*), saçlı meşe (*Quercus cerris*) ve Lübnan meşesi (*Quercus libani*) en yaygın olarak görülenleridir. Bununla birlikte; yapılan çalışmalarda yöre ormanlarında Türkiye'de az rastlanan bazı meşe türlerinin

de bulunduğu belirtilmektedir. Bu meşe toplulukları arasına serpilmiş bir vaziyette görülen ibrelilerden ardıç türlerini ise, daha çok katran ardıç (*Juniperus oxycedrus*) ve adi ardıç (*Juniperus excelsa*) meydana getirmektedir.

Şu anda, Elazığ İl sınırları içinde tahripten arda kalmış meşe ormanlarına en fazla Palu, Arıcak ve Alacakaya ilçeleri çevresinde, Karakoçan ilçesi kuzeyinde, kısacası ilin genellikle kuzeydoğu, doğu ve güneydoğu köselerinde rastlanılmaktadır. Bu alanlarda orman kalıntılarının çok fazla tahrip edilmeden kalmaları, buraların oldukça engebeli bir topografyaya sahip bulunması ve ana yollardan uzak olmaları ile açıklanabilir. İl dahilindeki diğer orman alanları, Baskil ilçesi ve Pincirik köyü çevresindeki Bulutlu ve Karga Dağının, Keban civarındaki Hacısor Dağının ve Harput Platosunun kuzey yamaçları ile Hazar Gölü çevresi ve Kömürhan Boğazı dolaylarında bulunmaktadır (İl Çevre Durum Raporu, 2007).

Araştırma alanına ait bitki türlerinin listesi, arazi gözlemleri ile Türkiye Florası dikkate alınarak hazırlanmıştır (Davis, 1965-1985; Davis et al., 1988; Güner et al., 2000). Endemik bitkilerin tehlike kategorileri Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı ve IUCN 2001 çerçevesinde değerlendirilmiştir (Ekim et al., 2000; IUCN, 2001).

İl sınırları dahilinde bitki vejetasyonunda önemli bir hastalık ve bunların zararlıları konularında bir bilgi kaynağına ulaşılamamıştır.

İlimizde daha önce tespit edilen iki adet endemik bitki türüne ilaveten “**Hazar Gölü Havzasındaki Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti**” çalışmaları neticesinde; Havzada 47

familyadan 160 cinsde ait 226 bitki türü belirlenmiş ve belirlenen taksonlardan 14 tanesinin endemik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo: Hazar Gölü Havzasında Belirlenen Endemik Taksonlar (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Takım, Familya, Cins ve Tür Adı	Ömür	Habitat	Element
CARYOPHYLLACEAE saponaria l. Saponaria prostrate Wild. Subsp. Anatolica Hedge	Çok Yıllık	Bozulmuş Habitattlar	İran -Turan
MALVACEAE Alcea L. Alcea calvertii (Boiss.) Boiss.	Çok Yıllık	Aşınmış Kıyıları, Yamaçlar, Volkanik Tepeler	İran-Turan
FABACEAE Astragalus L. Astragalus bicolor Lam.	Çok Yıllık	Tarla kenarları, Dağ Yamaçları	İran-Turan
FABACEAE Onobrychis fallax Freyn Et Sint.	Çok Yıllık	Kireçtaşı Yamaçlar, Bozkır	İran -Turan
ASTERACEAE Achillea L. Achillea teretifolia Willd.	Çok Yıllık	Step, Kayalık Yamaç, Konifer Ormanı, Subalpin Çayırılık	İran -Turan
ASTERACEAE Anthemis L. Anthemis wiedemanniana Fish. Et Mey.	Tek Yıllık	Kireç Taşı, Yamaç, Step	İran -Turan
ASTERACEAE Centaurea L. Centaurea saligna (C.Koch.) Wagenitz.	Çok Yıllık	Step, Kayalık Yamaç	İran -Turan
ASTERACEAE Centaurea L. Centaurea Kurdica Reichardt	İki Yıllık	Step ve Tarla	İran- Turan
ASTERACEAE Scorzonera L. Scorzonera tomentosa L.	Çok Yıllık	Step, Kayalık Yamaç, Uçurum	İran- Turan
CONVOLVULACEAE Convolvulus L. Convolvulus galaticus Rostan ex Choisy	Çok Yıllık	Seyrek Bozkır, Taşlı Yamaç, Çayırılık, Ekilmiş ve nadasa bırakılmış tarlalar	İran-Turan
BORAGINACEAE Nonea Medicus Nonea stenosen Boiss. et Bal	Çok Yıllık	Tarlalar, Yol Kenarları, Çıplak Yerler, Kayalık ve Bozkır	İran-Turan
SCROPHULARIACEAE Verbascum L. Verbascum diversifolium Hochst.	İki Yıllık	Bozkırlar, Volkanik Yamaçlar	İran-Turan
LAMIACEAE Phlomis L. Phlomis linearis Boiss. et Bal	Çok Yıllık	Bozkır, Volkanik Kaya Yamaçları	İran-Turan
LAMIACEAE Wiedemannia Fisch&Mey. Wiedemannia orientalis Fisch&Mey	Tek Yıllık	Taşlı Tepe Etekleri, Bozkır, Tarlalar, bağlar, yol kenarları	İran- Turan

Elazığ İli'ne Ait Flora Listesi Tablo : (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Familya	Tür	Türkçe Adı	Endemizm Durumu	Fitocoğrafik Bölge	Tehlike kategorileri
EPHEDRACEAE	<i>Ephedra major</i> Host	Deniz üzümü			
CUPRESSACEAE	<i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	Adi ardıç			
	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Adi ardıç			
RANUNCULACEAE	<i>Nigella oxypetala</i> Boiss.	Çörek otu		İran-Turan	
	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>anatolica</i> M. Zohary	Çörek otu	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Adonis aestivalis</i> L. subsp. <i>aestivalis</i>	Kandamlası			
	<i>Ranunculus constantinopolitanus</i> (DC.) d'Uvr.	Düğün çiçeği			
	<i>Ranunculus cuneatus</i> Boiss.	Düğün çiçeği			
	<i>Ranunculus isthmicus</i> Boiss. subsp. <i>stepporum</i> Davis	Düğün çiçeği			
	<i>Ranunculus cornutus</i> DC.	Düğün çiçeği			
	<i>Ranunculus arvensis</i> L.	Düğün çiçeği			
PAEONIACEAE	<i>Paeonia mascula</i> L. subsp. <i>arietina</i> (Anders.) Cullen & Heywood	Şakayık			
PAPAVERACEAE	<i>Roemeria hybrida</i> (L.) DC.	Haşhaş			
	<i>Papaver triniifolium</i> Boiss.	Haşhaş	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Papaver somniferum</i> L.	Haşhaş			
	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Haşhaş			
	<i>Papaver commutatum</i> Fisch. & Mey.	Haşhaş			
	<i>Papaver dubium</i> L.	Haşhaş			
	<i>Hypecoum imberbe</i> Sibth. & Sm.	Haşhaş			

RESEDACEAE	<i>Reseda saadae</i> Abdallah & de Wit	Kuzu otu	Endemik	İran-Turan	DD
CRUCIFERAE	<i>Conringia perfoliata</i> (C. A. Mey.) Busch	Yabani tütün			
	<i>Lepidium perfoliatum</i> L.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Isatis constricta</i> Davis	Çivit otu			
	<i>Isatis candolleana</i> Boiss.	Çivit otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Tchihatchewia isatidea</i> Boiss.	Boya çiçeği	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Coluteocarpus vesicaria</i> L. subsp. <i>vesicaria</i>	Patarık otu		İran-Turan	
	<i>Aethionema arabicum</i> (L.) Andr. ex DC.				
	<i>Boreava orientalis</i> Jaub. & Spach	Sarı ot		İran-Turan	
	<i>Fibigia macrocarpa</i> (Boiss.) Boiss.				
	<i>Alyssum callichroum</i> Boiss. & Balansa	Kevke	Endemik		LC
	<i>Alyssum aureum</i> (Fenzl) Boiss.	Kevke		İran-Turan	
	<i>Alyssum filiforme</i> Nyar.	Kevke	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Alyssum murale</i> Waldst. & Kit. var. <i>murale</i>	Kevke			
	<i>Alyssum harputicum</i> Dudley	Kevke	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Clypeola aspera</i> (Grauner) Turrill			İran-Turan	
	<i>Hesperis bottea</i> Fourn.	Gece menekşesi	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Hesperis pendula</i> DC.	Gece menekşesi			
	<i>Erysimum leucanthemum</i> (Steph.) Fedtsch.				
	<i>Erysimum echinellum</i> Hand.-Mazz.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Descurainia sophia</i> (L.) Webb ex Prantl				
VIOLACEAE	<i>Viola modesta</i> Fenzl	Menekşe			
POLYGALACEAE	<i>Polygala pruinosa</i> Boiss.	Süt otu			
CARYOPHYLLACEAE	<i>Arenaria serpyllifolia</i> L.				
	<i>Arenaria acerosa</i> Boiss.		Endemik		LC
	<i>Arenaria leptoclados</i> (Reichb.) Guss.				
	<i>Minuartia meyeri</i> (Boiss.) Bornm.			İran-Turan	
	<i>Minuaria multinervis</i> (Boiss.) Bornm.				

	<i>Minuartia montana</i> L.			İran-Turan	
	<i>Minuartia hamata</i> (Hauskn.) Mattf.				
	<i>Cerastium perfoliatum</i> L.				
	<i>Cerastium dichotomum</i> L.				
	<i>Bufoia tenuifolia</i> L.				
	<i>Telephium imperati</i> L.	Mezarlık otu			
	<i>Dianthus strictus</i> Bank & Sol.	Yabani karanfil		İran-Turan	
	<i>velezia rigida</i> L.				
	<i>Saponaria orientalis</i> L.	Sabun otu			
	<i>Saponaria viscosa</i> C. A. Meyer	Sabun otu		İran-Turan	
	<i>Saponaria tridentata</i> Boiss.	Sabun otu		İran-Turan	
	<i>Saponaria prostrata</i> Wild. subsp. <i>anatolica</i> Hedge		Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Gypsophila pallida</i> Stapf			İran-Turan	
	<i>Gypsophila pilosa</i> Hudson			İran-Turan	
	<i>Gypsophila nodiflora</i> (Boiss.) Bark.		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Gypsophila pinifolia</i> Boiss. & Hauskn.		Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Acanthopyllum verticillatum</i> (Willd.) Hand.-Mazz.			İran-Turan	
	<i>Vaccaria pyramidata</i> Medik				
	<i>Silene chlorifolia</i> Sm.	Salkım çiçeği		İran-Turan	
	<i>Silene caesarea</i> Boiss. & Balansa	Salkım çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Silene confertiflora</i> Chowdh.	Salkım çiçeği			
	<i>Silene muradica</i> Schischk.	Salkım çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Silene ampullata</i> Boiss.	Salkım çiçeği		İran-Turan	
	<i>Silene chaetodonta</i> Boiss.	Salkım çiçeği		İran-Turan	
	<i>Silene kotschy</i> Boiss.	Salkım çiçeği			
	<i>Silene subconica</i> Friv.	Salkım çiçeği			
	<i>Cucubalus baccifer</i> L.				
	<i>Agrostemma githago</i> L.	Buğday çiçeği			
ILLECEBRACEAE	<i>Herniaria hirsuta</i> L.				

	<i>Herniaria incana</i> Lam.				
POLYGONACEAE	<i>Polygonum setosum</i> Jacq			İran-Turan	
CHENOPODIACEAE	<i>Pandera pilosa</i> Fisch & Mey				
	<i>Kochia scoparia</i> Schrad				
GUTTIFERAE	<i>Hypericum pseudolaeve</i> Robson	Kantaron	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Hypericum uniglandulosum</i> Hausskn. ex Bornm	Kantaron	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Hypericum scabroides</i> Robson & Paulter	Kantaron	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Hypericum scabrum</i> (L.) Cent	Kantaron		İran-Turan	
	<i>Hypericum thymrifolium</i> Boiss. & Noe	Kantaron	Endemik		NT
	<i>Hypericum triquetrifolium</i> Turra	Kantaron			
MALVACEAE	<i>Alcea striata</i> (DC.) Alef.	Hatmi			
	<i>Alcea calvertii</i> (Boiss.) Boiss.	Hatmi	Endemik	İran-Turan	LC
ZYGOPHYLLACEAE	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Demir diken			
VITACEAE	<i>Vitis sylvestris</i> Gmelin				
RHAMNACEAE	<i>Paliurus spina-christi</i> Miller	Kara çalı			
ANACARDIACEAE	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler			Akdeniz	
LEGUMINOSAE	<i>Prosopis farcta</i> Banks & Sol.				
	<i>Chesneya rytidosperma</i> Jaub. & Spach.			İran-Turan	
	<i>Astragalus guttatus</i> Banks & Sol.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus suberosus</i> Banks & Sol. subsp. <i>ancyleus</i> (Boiss.) Matthews	Geven			
	<i>Astragalus densifolius</i> Lam.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus cretaceous</i> Boiss. & Kotschy	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus vexillaris</i> Boiss.	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus caraganae</i> Fisch. & Mey.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus anthylloides</i> Lam.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus vaginans</i> DC.	Geven	Endemik		LC
	<i>Astragalus uhlwormianus</i> Freyn & Bornm.	Geven	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Astragalus decurrens</i> Boiss.	Geven	Endemik	İran-Turan	NT

	<i>Astragalus macrocephalus</i> Willd. subsp. <i>finitimus</i> (Bunge) Chamberlain.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus diphtherolobus</i> Bunge	Geven	Endemik	İran-Turan	DD
	<i>Astragalus lineatus</i> Lam. var. <i>lineatus</i>	Geven			
	<i>Astragalus pennatulus</i> Hub.-Mor. & Chamb.	Geven	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Astragalus odoratus</i> Lam.	Geven	Endemik		
	<i>Astragalus asciocalyx</i> Bunge	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus elazigensis</i> Ekim	Geven	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Astragalus lamarckii</i> Boiss.	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus aduncus</i> Willd.	Geven			
	<i>Astragalus leporinus</i> Boiss. var. <i>leporinus</i>	Geven			
	<i>Astragalus leporinus</i> Boiss. var. <i>hirsutus</i> (Post) Chamberlain	Geven	Endemik		LC
	<i>Astragalus zahlbruckneri</i> Hand.-Mazz.	Geven	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Astragalus karpitanus</i> Boiss. & Noe	Geven	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Astragalus cylindraceus</i> DC.	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus noeanus</i> Boiss.	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus hirsutus</i> Vahl.	Geven	Endemik		LC
	<i>Astragalus stenosemius</i> Boiss. & Noe.	Geven	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Astragalus syringus</i> Chamb.	Geven	Endemik		EN
	<i>Astragalus tigridis</i> Boiss.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus fodinarum</i> Boiss. & Noe.	Geven	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Astragalus nitens</i> Boiss. & Heldr.	Geven		İran-Turan	
	<i>Astragalus angustifolius</i> Lam. subsp. <i>pungens</i> (Willd.) Hayek.	Geven			
	<i>Astragalus viridiformis</i> Sirj.	Geven		İran-Turan	
	<i>Psoralea jaubertina</i> Fenzl.			İran-Turan	
	<i>Cicer pinnatifidum</i> Jaub. & Spach.	Nohut			
	<i>Cicer bijugum</i> Rech.	Nohut		İran-Turan	
	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> vel.	Burçak			

	<i>Vicia alpestris</i> Stev. subsp. <i>hypoleuca</i> (Boiss.) Davis	Burçak	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Vicia lunata</i> (Boiss. & Bal.) Boiss. var. <i>lunata</i>	Burçak			
	<i>Vicia koeieana</i> Rech.	Burçak		İran-Turan	
	<i>Vicia noeana</i> Reuter ex Boiss. var. <i>noeana</i>	Burçak		İran-Turan	
	<i>Vicia noeana</i> Reuter ex Boiss. var. <i>megalodonto</i> Rech.	Burçak		İran-Turan	
	<i>Vicia michauxii</i> Sprengel. var. <i>stenophylla</i> Boiss.	Burçak		İran-Turan	
	<i>Vicia sericocarpa</i> Fenzl.	Burçak			
	<i>Vicia galilaea</i> Plitm. & Zoh.	Burçak			
	<i>Lens orientalis</i> (Boiss.) Hand.-Mazz.	Mercimek			
	<i>Lathyrus vinealis</i> Boiss. & Noe.	Mürdümük		İran-Turan	
	<i>Lathyrus gorgoni</i> Parl. var. <i>gorgoni</i>	Mürdümük		Akdeniz	
	<i>Lathyrus pseudo-cicera</i> Pamp.	Mürdümük		İran-Turan	
	<i>Lathyrus sativus</i> L.	Mürdümük			
	<i>Lathyrus aphaca</i> L. var. <i>floribundus</i> (vel.) K. Maly	Mürdümük			
	<i>Pisum sativum</i> L. var. <i>pumilio</i> Meikle	Bezelye			
	<i>Ononis spinosa</i> L. subsp. <i>leiosperma</i> (Boiss.) Siej.	Kayışkiran			
	<i>Trifolium argutum</i> Sol.	Yonca			
	<i>Trifolium sylvaticum</i> Gerard ex Lois.	Yonca			
	<i>Trifolium dasyurum</i> C. Presl.	Yonca		Akdeniz	
	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Eşek yoncası			
	<i>Trigonella brachycarpa</i> (Fisch.) Moris	Çemen otu		İran-Turan	
	<i>Trigonella coelesyriaca</i> Boiss.	Çemen otu		İran-Turan	
	<i>Trigonella kotschy</i> Fenzl.	Çemen otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Trigonella aurantiaca</i> Boiss.	Çemen otu			
	<i>Trigonella astroites</i> Fisch. & Mey.	Çemen otu		İran-Turan	
	<i>Trigonella crassipes</i> Boiss.	Çemen otu		İran-Turan	
	<i>Trigonella monantha</i> C.A.Meyer subsp. <i>noeana</i> (Boiss.) Hub.-Mor.	Çemen otu		İran-Turan	
	<i>Medicago minima</i> (L.) Bart. var. <i>minima</i>	Çevrince			

	<i>Lotus gebelia</i> vent. var. <i>anthylloides</i> Boiss.	Sepik	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Hedysarum aucheri</i> Boiss.		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Hedysarum pogonocarpum</i> Boiss.		Endemik		LC
	<i>Hedysarum candidissimum</i> Freyn.		Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Hedysarum pycnostachyum</i> Hedge & Hub.-Mor.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Hedysarum rotundifolium</i> Boiss. & Noe.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Onobrychis fallax</i> Freyn. & Sint.	Korunga	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Onobrychis galegifolia</i> Boiss.	Korunga		İran-Turan	
	<i>Onobrychis cappadocica</i> Boiss.	Korunga	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Ebenus haussknechtii</i> Bornm. ex Hub.-Mor.		Endemik	İran-Turan	NT
ROSACEAE	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem			
	<i>Amygdalus trichamygdalus</i> (Hand.-Mazz.) Woronow var. <i>trichamygdalus</i>	Badem		İran-Turan	
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber	Böğürtlen			
	<i>Rosa beggeriana</i> Schrenk.	Gül			
	<i>Rosa hemisphaerica</i> J. Herrm.	Gül		İran-Turan	
	<i>Rosa canina</i> L.	Gül			
	<i>Rosa heckeliana</i> Tratt.	Gül		İran-Turan	
	<i>Crataegus szovitsii</i> Pojark.	Alıç		İran-Turan	
	<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex DC. var. <i>aronia</i>	Alıç			
	<i>Crataegus sinaica</i> Boiss.	Alıç		İran-Turan	
	<i>Pyrus syriaca</i> Boiss.	Ahlat			
	<i>Pyrus communis</i> L.	Yabani armut			
ONAGRACEAE	<i>Epilobium roseum</i> Schreber	Yakı otu			
DATISCEAE	<i>Datisca cannabina</i> L.	Renk otu			
CRASSULACEAE	<i>Umbilicus horizontalis</i> (Guss.) DC.				
	<i>Actinolema marcolema</i> Boiss.			İran-Turan	
UMBELLIFERAE	<i>Eryngium campestre</i> L.	Boğa diken			
	<i>Echinophora tenuifolia</i> L.	Çördük		İran-Turan	
	<i>Chaeropyllum crinitum</i> Boiss.	Hırhındilik		İran-Turan	

	<i>Grammosciadium macrodon</i> Boiss.			İran-Turan	
	<i>Scandix stellata</i> Banks & Sol.	Kişkiş			
	<i>Scandix aucheri</i> Boiss.	Kişkiş		İran-Turan	
	<i>Scandix iberica</i> Bieb.	Kişkiş			
	<i>Coriandrum tordylium</i> (Fenzi) Bornm.	Kişniş		İran-Turan	
	<i>Smyrniium cordifolium</i> Boiss.	Yabani kereviz		İran-Turan	
	<i>Smyrniopsis cachroides</i> Boiss.	Yabani kereviz		İran-Turan	
	<i>Pimpinella tragiium</i> Vill.	Anason			
	<i>Prangos peucedanifolia</i> Fenzl.	Çakşır otu		İran-Turan	
	<i>Prangos corymbosa</i> Boiss.	Çakşır otu		İran-Turan	
	<i>Bupleurum cappadocicum</i> Boiss.			İran-Turan	
	<i>Bupleurum kurdicum</i> Boiss.			İran-Turan	
	<i>Bupleurum gerardii</i> All.				
	<i>Ferulago asparagifolia</i> Boiss.	Kuzu kişnişi			
	<i>Ferulago longistylis</i> Boiss.	Kuzu kişnişi	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Malabaila lasiocarpa</i> Boiss.	Koyunekmeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Malabaila secacul</i> Banks & Sol.	Koyunekmeği			
	<i>Rhabdosciadium microcalycinum</i> Hand.-Mazz.		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Zosima absinthifolia</i> (vent.) Link	Peynir otu			
	<i>Ormosciadium aucheri</i> Boiss.				
	<i>Torilis leptocarpa</i> (Hochst.) Townsend			İran-Turan	
	<i>Caucalis platycarpus</i> L.				
	<i>Daucus carota</i> L.				
CAPRIFOLIACEAE	<i>Lonicera etrusca</i> Santi	Hanımeli		Akdeniz	
VALERIANACEAE	<i>Valerianella tuberculata</i> Boiss.	Kedi otu		İran-Turan	
	<i>Valerianella pumila</i> (L.) DC.	Kedi otu			
	<i>Valerianella dufresnia</i> Bunge ex. Boiss.	Kedi otu		İran-Turan	
DIPSACACEAE	<i>Cephalaria elmaliensis</i> Hub.-Mor. & Matthews	Pelemir	Endemik		NT

	<i>Scabiosa rotata</i> Bieb.	Uyuz otu		İran-Turan	
COMPOSITAE	<i>Xanthium spinosum</i> L.	Pıtrak			
	<i>Xanthium strumarium</i> L. subsp. <i>cavanillesii</i> (Schouw) D.Löve & P.Dansereau	Pıtrak			
	<i>Pulicaria vulgaris</i> (L.) Gaertner			Avrupa-Sibirya	
	<i>Helichrysum armenium</i> DC. subsp. <i>araxinum</i> (Kirp.) Takht.	Ölmez çiçek		İran-Turan	
	<i>Logfia arvensis</i> (L.) Holub				
	<i>Aster alpinus</i> L.				
	<i>Lachnophyllum noeanum</i> Boiss.			İran-Turan	
	<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronquist	Çakal otu			
	<i>Bellis perennis</i> L.	Koyungözü		Avrupa-Sibirya	
	<i>Senecio eriospermus</i> DC. var. <i>eriospermus</i>	Kanarya otu		İran-Turan	
	<i>Senecio vernalis</i> Waldts. & Kit.	Kanarya otu			
	<i>Tussilago farfara</i> L.	Kabalak		Avrupa-Sibirya	
	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>pontica</i> (Willd.) Grierson	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis cretica</i> L. subsp. <i>umbilicata</i> (Boiss. & Huet) Grierson	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis hyalina</i> DC.	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis armeniaca</i> Freyn & Sint.	Beyaz papatya	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Anthemis fumariifolia</i> Boiss.	Beyaz papatya	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Anthemis cotula</i> L.	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis coelopoda</i> Boiss. var. <i>coelopoda</i>	Beyaz papatya			
	<i>Anthemis wiedemanniana</i> Fisch. & Mey.	Beyaz papatya	Endemik		LC
	<i>Achillea vermicularis</i> Trin.	Civanperçemi		İran-Turan	
	<i>Achillea schischkinii</i> Sosn.	Civanperçemi	Endemik	İran-Turan	LC

	<i>Achillea magnifica</i> Hub.-Mor.	Civanperçemi	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Achillea aleppica</i> DC. subsp. <i>aleppica</i>	Civanperçemi		İran-Turan	
	<i>Achillea aleppica</i> DC. subsp. <i>zederbaueri</i> (Hayek) Hub.-Mor.	Civanperçemi	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Achillea pseudoaleppica</i> Hub.-Mor.	Civanperçemi	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Achillea bieberstrinii</i> Afan.	Civanperçemi		İran-Turan	
	<i>Tanacetum heterotomum</i> (Bornm.) Grierson	Pire otu	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Tanacetum nitens</i> (Boiss. & Noe) Grierson	Pire otu	Endemik		LC
	<i>Tanacetum densum</i> (Lab.) Schultz Bip. subsp. <i>amani</i> Heywood	Pire otu	Endemik		LC
	<i>Tripleurospermum microcephalum</i> (Boiss.) Bornm.			İran-Turan	
	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	Yavşan otu			
	<i>Artemisia annua</i> L.	Yavşan otu			
	<i>Artemisia tournefortiana</i> Reichb.	Yavşan otu		İran-Turan	
	<i>Cynara syriaca</i> Boiss.				
	<i>Cousinia aucheri</i> DC.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Cousinia euphratica</i> Hub.-Mor.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Cousinia intertexta</i> Freyn. & Sint.		Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Cousinia sintenisii</i> Freyn.		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Onopordum candidum</i> Nab.	Eşek dikenini		İran-Turan	
	<i>Onopordum carduchorum</i> Bornm. & Beauver	Eşek dikenini		İran-Turan	
	<i>Cirsium sommieri</i> Petrak	Köygöçüren	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Picnomon acarna</i> (L.) Cass.			Akdeniz	
	<i>Ptilostemon afer</i> (Jacq.) Greuter subsp. <i>eburneus</i> Greuter		Endemik		LC
	<i>Carduus pycnocephalus</i> L. subsp. <i>albidus</i> (Bieb.) Kazmi				
	<i>Jurinea eriobasis</i> DC.				
	<i>Jurinea consanguinea</i> DC.				
	<i>Jurinea ancycrensis</i> Bornm.		Endemik	İran-Turan	LC

	<i>Serratula cerinthifolia</i> (Sm.) Boiss.				
	<i>Serratula serratuloides</i> (DC.) Takht.			İran-Turan	
	<i>Centaurea balsamita</i> Lam.	Peygamber çiçeği		İran-Turan	
	<i>Centaurea consanguinea</i> DC.	Peygamber çiçeği	Endemik		LC
	<i>Centaurea derderiifolia</i> Wagenitz	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Centaurea kurdica</i> Reichardt	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Centaurea behen</i> L.	Peygamber çiçeği		İran-Turan	
	<i>Centaurea polypodiifolia</i> Boiss. var. <i>polypodiifolia</i>	Peygamber çiçeği			
	<i>Centaurea rigida</i> Banks & Sol.	Peygamber çiçeği		İran-Turan	
	<i>Centaurea urvillei</i> DC. subsp. <i>hayekiana</i> Wagenitz	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Centaurea pergamacea</i> DC	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Centaurea pyrrhoblephara</i> Boiss.	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Centaurea saligna</i> (C. KOCH.) Wagenitz	Peygamber çiçeği	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Centaurea depressa</i> Bieb.	Peygamber çiçeği			
	<i>Zoegea leptacuea</i> L.			İran-Turan	
	<i>Cnicus benedictus</i> L. var. <i>kotschyi</i> Boiss.	Şevketibostan			
	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Aspir			
	<i>Carthamus glaucus</i> Bieb.	Aspir			
	<i>Xeranthemum longipapposum</i> Fisch. & Mey.	Dağ karanfili		İran-Turan	

	<i>Siebera pungens</i> (Lam.) J.Gay			İran-Turan	
	<i>Cichorium intybus</i> L.				
	<i>Scorzonera laciniata</i> L. subsp. <i>laciniata</i>	Yemlik			
	<i>Scorzonera mollis</i> Bieb. subsp. <i>mollis</i>	Yemlik			
	<i>Scorzonera semicana</i> DC.	Yemlik	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Scorzonera cinerea</i> Boiss.	Yemlik		İran-Turan	
	<i>Scorzonera pseudolanata</i> Grossh.	Yemlik		İran-Turan	
	<i>Scorzonera latifolia</i> (Fisch. & Mey.) DC.	Yemlik		İran-Turan	
	<i>Scorzonera acantholiman</i> Hand.-Mazz.	Yemlik	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Tragopogon pterocarpus</i> DC.	Yemlik		İran-Turan	
	<i>Picris kotschyi</i> Boiss.				
	<i>Rhagadiolus angulosus</i> (Jaub. & Spach) Kupicha			İran-Turan	
	<i>Lactuca undulata</i> Ledeb.	Marul		İran-Turan	
	<i>Taraxacum microcephaloides</i> van Soest	Kara hindiba			
	<i>Chondrilla juncea</i> L. var. <i>acantholepis</i> (Boiss.) Boiss.	Çengel sakızı			
	<i>Crepis alpina</i> L.	Tüylü kanat			
	<i>Crepis sancta</i> (L.) Babcock	Tüylü kanat			
CAMPANULACEAE	<i>Campanula strigosa</i> Banks & Sol.	Çingirak otu		Akdeniz	
	<i>Campanula scoparia</i> (Boiss. & Hausskn.) Damboldt	Çingirak otu	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Campanula reuterena</i> Boiss & Bal.	Çingirak otu			
	<i>Legousia pantegonia</i> (L.) Thellung			Akdeniz	
PRIMULACEAE	<i>Androsace maxima</i> L.				
ASCLEPIEDACEAE	<i>Periploca graeca</i> L.	İpek fidanı		Akdeniz	
	<i>Vincetoxicum canescens</i> (Willd.) Decne.				
	<i>Cionura erecta</i> (L.) Griseb.	Bodur otu		Akdeniz	
CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus carduchorum</i> Davis	Mahmude otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Mahmude otu			
	<i>Convolvulus galaticus</i> Roston ex Choisy	Mahmude otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Convolvulus holosericeus</i> Bieb. subsp.	Mahmude otu	Endemik	İran-Turan	NT

	<i>macrocalycinus</i> Hausskn. & Bornm. ex Bornm.				
BORAGINACEAE	<i>Heliotropium circinatum</i> Griseb.	Sığıl otu		İran-Turan	
	<i>Heliotropium dolosum</i> De Not.	Sığıl otu			
	<i>Myosotis refracta</i> Boiss. subsp. <i>refracta</i>	Boncuk otu		Akdeniz	
	<i>Paracaryum cristatum</i> (Schreber) Boiss. subsp. <i>Cristatum</i>			İran-Turan	LC
	<i>Onosma sericeum</i> Willd.	Emzik otu		İran-Turan	
	<i>Onosma sorgerae</i> Teppner var. <i>subglabriflorum</i> Teppner	Emzik otu	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Onosma trachytrichum</i> Boiss.	Emzik otu		İran-Turan	
	<i>Onosma auchecranum</i> DC.	Emzik otu		Akdeniz	
	<i>Onosma polioxanthum</i> Rech. fil.	Emzik otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Alkanna megacarpa</i> DC.	Havacıva	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Anchusa arvensis</i> (L.) Bieb.	Sığıldili			
	<i>Anchusa aucheri</i> DC.	Sığıldili			
	<i>Anchusa leptophylla</i> Roemer & Schultes subsp. <i>tomentosa</i> (Boiss.) Chamb.	Sığıldili	Endemik	İran-Turan	LC
SOLANACEAE	<i>Solonum alatum</i> Moench.	İt üzümü			
SCROPHULARIACEAE	<i>verbascum natolicum</i> (Fisch. & Mey.) Hub.-Mor.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>verbascum birandianum</i> Hub.-Mor.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>verbascum sinuatum</i> L. var. <i>adenosepalum</i> Murb.	Sığırkuyruğu		Akdeniz	
	<i>verbascum apiculatum</i> Hub.-Mor. var. <i>tigridaeum</i> Hub.-Mor.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>verbascum apiculatum</i> Hub.-Mor. var. <i>apiculatum</i>	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>verbascum caudatum</i> Freyn & Bornm.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>verbascum charputense</i> Murb. var. <i>charputense</i>	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	DD
	<i>verbascum charputense</i> Murb. var. <i>adenophorum</i> Hub.-Mor.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>verbascum diversifolium</i> Hochst.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>verbascum euphraticum</i> Bentham	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	VU

	<i>verbascum lysiosepalum</i> Hub.-Mor.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>verbascum oocarpum</i> Murb.	Sığırkuyruğu	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Scrophularia xanthoglossa</i> Boiss.			İran-Turan	
	<i>Scrophularia libanotica</i> Boiss. subsp. <i>libanotica</i> Boiss. var. <i>pontica</i> R. Mill		Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Scrophularia pulverulenta</i> Boiss. & Noe		Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Chaenorhinum huber-morathii</i> Davis		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Linaria genistifolia</i> (L.) Miller	Nevruz otu			
	<i>Linaria confertiflora</i> Benth.	Nevruz otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Linaria simplex</i> (Willd.) DC.	Nevruz otu		Akdeniz	
	<i>Kickxia lanigera</i> (Desf.) Hand.-Mazz.			Akdeniz	
	<i>veronica macrostachya</i> Vahl subsp. <i>mardinensis</i> (Bornm.) M. A. Fischer		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>veronica bozakmanii</i> M.A. Fischer			İran-Turan	
	<i>veronica anagallis-apuatica</i> L. subsp. <i>scardica</i> Griseb				
OROBANCHACEAE	<i>Orobanche grisebochii</i> Reuter	Canavar otu		Akdeniz	
LABIATAE	<i>Ajuga chamaepitys</i> (L.) Schreber subsp. <i>chia</i> (Schreber) Arcangeli	Kısa Mahmut otu			
	<i>Teucrium orientale</i> L. var. <i>glabrescens</i> Hausskn. ex Bornm.	Acı yavşan			
	<i>Teucrium parviflorum</i> Schreber	Acı yavşan		İran-Turan	
	<i>Teucrium polium</i> L.	Acı yavşan			
	<i>Scutellaria orientalis</i> L. subsp. <i>virens</i> (Boiss. & Kotschy) Edmondson			İran-Turan	
	<i>Scutellaria orientalis</i> L. subsp. <i>bicolor</i> (Hochst.) Edmondson		Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Scutellaria orientalis</i> L. subsp. <i>cretacea</i> (Boiss. & Hausskn.) Edmondson			İran-Turan	
	<i>Scutellaria orientalis</i> L. subsp. <i>haussknechtii</i> (Boiss.)		Endemik	İran-Turan	LC

	Edmondson				
	<i>Phlomis pungens</i> Willd. var. <i>hispidata</i> Hub.-Mor.	Çalba			
	<i>Phlomis rigida</i> Labill	Çalba		İran-Turan	
	<i>Phlomis oppositiflora</i> Boiss. & Hausskn.	Çalba	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Phlomis sintenisii</i> Rech.	Çalba	Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Phlomis kurdica</i> Rech.	Çalba		İran-Turan	
	<i>Lamium garganicum</i> L. subsp. <i>lasioclodes</i> (Stapf) R.Mill	Ballıbaba		İran-Turan	
	<i>Wiedemannia orientalis</i> Fisch. & Mey.		Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Wiedemannia multifida</i> (L.) Benth			İran-Turan	
	<i>Sideritis vulcanica</i> Hub. - Mor.	Dağ çayı	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>mersinaea</i> (Boiss.) Rech.	Dağ çayı	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Stachys setifera</i> C.A. Meyer subsp. <i>lycia</i> (Gand.) Bhattacharjee	Dağ çayı	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Stachys annua</i> (L.) L. subsp. <i>annua</i> var. <i>annua</i>	Dağ çayı			
	<i>Stachys woronowii</i> (Schischkin ex Grossh.) R. Mill	Dağ çayı		İran-Turan	
	<i>Stachys ramosissima</i> Montbert & Aucher ex Benth var. <i>ramosissima</i>	Dağ çayı	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Stachys ramosissima</i> Montbert & Aucher ex Benth var. <i>elazigensis</i> Bhattacharjee	Dağ çayı	Endemik	İran-Turan	DD
	<i>Nepeta crinita</i> Montbret & Aucher ex Benth	Pisik otu	Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Nepeta trachanitica</i> Post	Pisik otu		İran-Turan	
	<i>Lallemantia iberica</i> (Bieb.) Fisch. & Mey.			İran-Turan	
	<i>Acinos rotundifolius</i> Pers.				
	<i>Thymus haussknechtii</i> velen.	Kekik	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Thymus kotschyanus</i> Boiss. & Hohen. var. <i>Kotschyanus</i>	Kekik		İran-Turan	
	<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>Spicata</i>	Nane			
	<i>Ziziphora taurica</i> Bieb. subsp. <i>taurica</i>	Dağ reyhanı		İran-Turan	
	<i>Salvia bracteata</i> Banks. & Sol.	Ada çayı		İran-Turan	

	<i>Salvia trichoclada</i> Bentham	Ada çayı		İran-Turan	
	<i>Salvia suffruticosa</i> Montbret & Aucher ex Bentham	Ada çayı		İran-Turan	
	<i>Salvia euphratica</i> Monbret & Aucher ex Bentham var. <i>Euphratica</i>	Ada çayı	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Salvia euphratica</i> Monbret & Aucher ex Bentham var. <i>leiocalycina</i> (Rech. Fill.) Hedge	Ada çayı	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Salvia hypargeia</i> Fish. & Mey.	Ada çayı	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Salvia palaestina</i> Bentham	Ada çayı		İran-Turan	
	<i>Salvia aethiopsis</i> L.	Ada çayı			
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Fesleğen			
PLUMBAGINACEAE	<i>Acantholimon venustum</i> Boiss var. <i>laxiflorum</i> (Boiss. ex Bunge) Bokhari	Pişik geveni			
	<i>Acantholimon caesareum</i> Boiss. & Bal.	Pişik geveni	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Acantholimon calvertii</i> Boiss.	Pişik geveni	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Acantholimon damassanum</i> Mobayen var. <i>Damassanum</i>	Pişik geveni		İran-Turan	
	<i>Acantholimon saxifragiforme</i> [Hauskn. & Sint. ex] Bokhari	Pişik geveni	Endemik	İran-Turan	CR
PLANTAGINACEAE	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>intermedia</i> (Gilib.) Lange	Bağa			
	<i>Plantago euphratica</i> Decne. ex Barneoud	Bağa	Endemik	İran-Turan	NT
	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Bağa			
RAFFLESACEAE	<i>Pilostyles haussknechtii</i> Boiss. ex Som.-Laub.				
EUPHORBIACEAE	<i>Andrachne telephioides</i> L.				
	<i>Euphorbia altissima</i> Boiss.	Sütleğen			
	<i>Euphorbia gailladotii</i> Boiss. & Blanche	Sütleğen		İran-Turan	
	<i>Euphorbia aleppica</i> L.	Sütleğen			
MORACEAE	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>Carica</i>	İncir			
	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>rupestris</i> (Hauskn.) Browicz.	İncir			
ULMACEAE	<i>Ulmus minor</i> Miller subsp. <i>Minor</i>	Karaağaç			
FAGACEAE	<i>Quercus petraea</i> (Mattuschka) Liebl. subsp. <i>pinnatiloba</i> (C. Koch) Menitsky	Sapsız meşe	Endemik		LC

	<i>Quercus infectoria</i> Olivier subsp. <i>boissieri</i> (Reuter) O. Schwarz	Mazı meşesi			
	<i>Quercus cerris</i> L. var. <i>cerris</i>	Saçlı meşe			
	<i>Quercus brantii</i> Lindley	Kara meşe		İran-Turan	
	<i>Quercus libani</i> Olivier	Lübnan meşesi			
SALICACEAE	<i>Salix alba</i> L.	Söğüt			
	<i>Salix fragilis</i> L.	Söğüt			
RUBIACEAE	<i>Asperula xylorrhiza</i> Nab.			İran-Turan	
	<i>Galium galiopsis</i> (Hand.-Mazz.) Ehrend.		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Galium runcinatum</i> Ehrend. & Schönb.-Tem.		Endemik	İran-Turan	VU
	<i>Cruciata pedemontana</i> (Bellarri) Egred				
	<i>Cruciata articulata</i> (L.) Ehred			İran-Turan	
NAJADACEAE	<i>Najas marina</i> L.				
ZANNICHELLIACEAE	<i>Zannichellia palustris</i> L.				
ARACEAE	<i>Eminium rauwolffii</i> (Blume) Schott var. <i>rauwolffii</i>				
LILIACEAE	<i>Fritillaria armena</i> Boiss.	Ağlayangelin	Endemik	İran-Turan	
	<i>Scilla leepii</i> Speta	Dağ soğanı	Endemik	İran-Turan	
	<i>Tulipa sintenesii</i> Baker	Lale	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Asparagus persicus</i> Baker	Geven		İran-Turan	
	<i>Allium pallens</i> L.	Soğan			
	<i>Allium chrysantherum</i> Boiss. & Reuter.	Soğan			
	<i>Allium noeanum</i> Reuter ex Regel	Soğan			
	<i>Gagea taurica</i> Steven				
	<i>Gagea granatellii</i> (Parl) Parl			Akdeniz	
	<i>Merendera sobolifera</i> C.A Meyerapud Fisch & Mey.	Gülfaki		İran-Turan	
IRIDACEAE	<i>Iris sari</i> Schutt ex Baker	Süsen	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>Iris reticulate</i> Bieb.	Süsen		İran-Turan	
	<i>Crocus pallasii</i> Goldb.	Çiğdem			
	<i>Gladiolus atroviolaceus</i> Boiss.	Karga soğanı		İran-Turan	
CYPERACEAE	<i>Cyperus michelianus</i> (L.) Link	Kara topalak		İran-Turan	
	<i>Fimbristylis bisumbellata</i> (Forsskal) Bubani				
	<i>Eleocharis mitracarpa</i> Steudel.				
	<i>Bolboschoenus maritimus</i> (L.) Palla var. <i>maritimus</i>				

GRAMINEAE	<i>Amblyopyrum muticum</i> (Boiss.) Eig var. <i>loliaceum</i> (Jaub. & Spach) Eig		Endemik		LC
	<i>Elymus lazicus</i> (Boiss.) Melderis subsp. <i>divaricatus</i> (Boiss. & Bal.) Melderis	Ayrık otu	Endemik	İran-Turan	LC
	<i>ventenata eigiana</i> (H. Scholz & Raus) M. Doğan		Endemik	İran-Turan	EN
	<i>Eremopyrum bonaepartis</i> (Sprengel) Nevski subsp. <i>hirsutum</i> (Bertol.) Melderis				
	<i>Heterantherium piliferum</i> (Sol.) Hochst.			İran-Turan	
	<i>Secale cereale</i> L. var. <i>Cereale</i>	Çavdar			
	<i>Taeniatherum caput-medusae</i> (L.) Nevski			İran-Turan	
	<i>Bromus japonicus</i> Thunb.				
	<i>Bromus danthoniae</i> Trin.				
	<i>Alopecurus arundinaceus</i> Poiret	Tilkikuyruğu			
	<i>Festuca callieri</i> (Hackel ex St.-Yves) F. Markgraf	Yumak otu			
	<i>Vulpia ciliata</i> Dumort.				
	<i>Psilurus incurvus</i> (Gouan) Schinz & Thell.				
	<i>Eremopoa songarica</i> (Schrenk) Roshev.				
	<i>Echinaria capitata</i> (L.) Desf.				
	<i>Stipa holosericea</i> Trin.	Palak			
	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Domuz ayrığı			

Elazığ Endemiklerinin Tehlike Kategorileri (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

ELAZIĞ ENDEMİKLERİNİN TEHLİKE KATEGORİLERİ	
<i>Bupleurum papillosum</i>	LC
<i>Malabaila lasiocarpa</i>	LC
<i>Ferulago longistylis</i>	EN
<i>Rhabdosciadium microcalycinum</i>	VU
<i>Achillea magnifica</i>	NT
<i>Achillea schischkinii</i>	LC
<i>Achillea pseudoaleppica</i>	NT
<i>Anthemis armeniaca</i>	LC
<i>Anthemis fumariifolia</i>	LC
<i>Anthemis wiedemanniana</i>	LC
<i>Centaurea consanguinea</i>	LC
<i>Centaurea derderiifolia</i>	EN
<i>Centaurea kurdica</i>	LC
<i>Centaurea pergamacea</i>	VU
<i>Centaurea pyrrhoblephara</i>	LC
<i>Centaurea saligna</i>	LC
<i>Centaurea urvillei</i> subsp. <i>hayekiana</i>	LC
<i>Cousinia intertexta</i>	NT
<i>Cousinia aucheri</i>	EN
<i>Cousinia euphratica</i>	EN
<i>Cousinia sintenisii</i>	VU
<i>Cirsium sommierii</i>	LC
<i>Jurinea ancyrensis</i>	LC
<i>Ptilostemon afer</i> subsp. <i>eburneus</i>	LC
<i>Scorzonera acantholimom</i>	LC
<i>Scorzonera semicana</i>	LC
<i>Tanacetum heterotomum</i>	VU
<i>Tanacetum nitens</i>	LC
<i>Tanacetum densum</i> subsp. <i>Amani</i>	LC
<i>Alkanna megacarpa</i>	LC
<i>Anchusa leptophylla</i> subsp. <i>tomentosa</i>	LC
<i>Onosma polioxanthum</i>	LC
<i>Onosma sorgerae</i> var. <i>subglabriflorum</i>	NT
<i>Paracaryum cristatum</i> subsp. <i>Cristatum</i>	LC
<i>Alyssum callichroum</i>	LC
<i>Alyssum filiforme</i>	LC
<i>Alyssum harputicum</i>	NT
<i>Erysimum echinellum</i>	EN
<i>Hesperis bottae</i>	EN

<i>Isatis candolleana</i>	LC
<i>Isatis constricta</i>	EN
<i>Tchihatchewia isatidea</i>	VU
<i>Campanula scoparia</i>	NT
<i>Arenaria acerosa</i>	LC
<i>Gypsophila nodiflora</i>	VU
<i>Gypsophila pinifolia</i>	NT
<i>Saponaria prostrata subsp. anatolica</i>	LC
<i>Silene caesarea</i>	LC
<i>Silene muradica</i>	LC
<i>Convolvulus carduchorum</i>	LC
<i>Convolvulus galaticus</i>	LC
<i>Convolvulus holosericeus subsp. Macrocalycinus</i>	NT
<i>Cephalaria elmaliensis</i>	NT
<i>Astragalus decurrens</i>	NT
<i>Astragalus diphtherolobus</i>	DD
<i>Astragalus elazigensis</i>	EN
<i>Astragalus hirsutus</i>	LC
<i>Astragalus fodinarum</i>	EN
<i>Astragalus karputanus</i>	VU
<i>Astragalus lamarckii</i>	LC
<i>Astragalus asciocalyx</i>	LC
<i>Astragalus cylindraceus</i>	LC
<i>Astragalus leporinus var. hirsutus</i>	LC
<i>Astragalus noeanus</i>	LC
<i>Astragalus pennatulus</i>	NT
<i>Astragalus stenosemius</i>	LC
<i>Astragalus syringus</i>	EN
<i>Astragalus uhlwormianus</i>	EN
<i>Astragalus vaginans</i>	LC
<i>Astragalus vexillaris</i>	LC
<i>Astragalus zahlbruckneri</i>	VU
<i>Ebenus haussknechtii</i>	NT
<i>Hedysarum aucheri</i>	VU
<i>Hedysarum candidissimum</i>	NT
<i>Hedysarum pogonocarpum</i>	LC
<i>Hedysarum pycnostachyum</i>	EN
<i>Hedysarum rotundifolium</i>	EN
<i>Lotus gebelia var. anthylloides</i>	NT
<i>Onobrychis cappadocica</i>	LC
<i>Onobrychis fallax</i>	LC
<i>Vicia alpestris subsp. hypoleuca</i>	LC
<i>Trigonella kotschyi</i>	LC
<i>Quercus petraea subsp. pinnatiloba</i>	LC

<i>Hypericum pseudolaeve</i>	LC
<i>Hypericum scabroides</i>	VU
<i>Hypericum thymbrifolium</i>	NT
<i>Hypericum uniglandulosum</i>	NT
<i>Crocus leichtlinii</i>	NT
<i>Iris sari</i>	LC
<i>Nepeta crinita</i>	EN
<i>Phlomis oppositiflora</i>	LC
<i>Phlomis sintenisii</i>	VU
<i>Salvia euphratica</i> var. <i>Euphratica</i>	NT
<i>Salvia euphratica</i> var. <i>leiocalycina</i>	NT
<i>Salvia hypargeia</i>	LC
<i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>bicolor</i>	LC
<i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>haussknechtii</i>	LC
<i>Sideritis vulcanica</i>	EN
<i>Stachys cretica</i> subsp. <i>mersinaea</i>	LC
<i>Stachys ramosissima</i> var. <i>elazigensis</i>	DD
<i>Stachys ramosissima</i> var. <i>Ramosissima</i>	NT
<i>Stachys setifera</i> subsp. <i>lycia</i>	LC
<i>Thymus haussknechtii</i>	NT
<i>Wiedemannia orientalis</i>	LC
<i>Fritillaria armena</i>	LC
<i>Scilla leepii</i>	NT
<i>Tulipa sintenesii</i>	LC
<i>Alcea calvertii</i>	LC
<i>Papaver triniifolium</i>	LC
<i>Plantago euphratica</i>	NT
<i>Acantholimon caesareum</i>	LC
<i>Acantholimon calvertii</i>	LC
<i>Acantholimon saxifragiforme</i>	CR
<i>Amblyopyrum muticum</i> var. <i>loiaceum</i>	LC
<i>Elymus lazicus</i> subsp. <i>divaricatus</i>	LC
<i>ventenata eigiana</i>	EN
<i>Nigella arvensis</i> var. <i>anatolica</i>	NT
<i>Reseda saadae</i>	DD
<i>Galium galiopsis</i>	EN
<i>Galium lasiocarpum</i>	VU
<i>Galium runcinatum</i>	VU
<i>Chaenorhinum huber-morathii</i>	EN
<i>Linaria confertiflora</i>	LC
<i>Scrophularia libanotica</i> subsp. <i>libanotica</i> var. <i>pontica</i>	LC
<i>Scrophularia pulverulenta</i>	LC
<i>verbascum apiculatum</i> var. <i>tigridaeum</i>	VU
<i>verbascum apiculatum</i> var. <i>Apiculatum</i>	VU

<i>verbascum birandianum</i>	EN
<i>verbascum caudatum</i>	LC
<i>verbascum charputense</i> var. <i>Charputense</i>	DD
<i>verbascum charputense</i> var. <i>adenophorum</i>	VU
<i>verbascum diversifolium</i>	VU
<i>verbascum euphraticum</i>	VU
<i>verbascum lysiosepalum</i>	LC
<i>verbascum natolicum</i>	NT
<i>verbascum oocarpum</i>	EN
<i>veronica macrostachya</i> subsp. <i>mardinensis</i>	VU
<i>Valerianella glomerata</i>	LC

IUCN Red Data Book Kategorileri:

EX (EXTINCT) : Tükenmiş

CR (CRITICALLY ENDANGERED) : Kritik düzeyde tehlike

EN (ENDANGERED) : Tehlikede

VU (VULNARABLE) : Zarar görebilir

LC (LEAST CONCERN) : En Az Endişe verici

NT (NEAR THREATENED) : Yakın zamanda tehlike sınırına girebilir

DD (DATA DEFICIENT) : veri yetersiz

CR kategorisindeki 1 (*Acantholimon saxifragiforme*), DD kategorisindeki 4 (*verbascum charputense* var. *charputense*, *Reseda saadae*, *Stachys ramosissima* var. *elazigensis*, *Astragalus diphtherolobus*) ve EN kategorisindeki 20 taksonun (*verbascum oocarpum*, *verbascum birandianum*, *Chaenorhinum huber-morathii*, *Galium galiopsis*, *ventenata eigiana*, *Sideritis vulcanica*, *Nepeta crinita*, *Hedysarum rotundifolium*, *Hedysarum pycnostachyum*, *Astragalus syringus*, *Astragalus uhlwormianus*, *Astragalus fodinarum*, *Astragalus elazigensis*, *Isatis constricta*, *Hesperis bottae*, *Erysimum echinellum*, *Cousinia euphratica*, *Cousinia aucheri*, *Centaurea derderiifolia*, *Ferulago longistylis*) yayılış alanları incelendiğinde özellikle Elazığ merkezinin kuzeyi ile güneyindeki doğal step alanlara lokalize olduğu tespit edilmiştir. Bunun dışında Maden ve Sivrice çevrelerinin de bu açıdan önemli olduğu görülmüştür. Bu alanların bitki çeşitliliği ve endemik taksonlar açısından oldukça zengin olması sebebiyle hassas bölgeler olması alanda yapılacak olan planlamalarda dikkat edilmesi gerek önemli bir faktördür.

Tablo : Proje Alanında Tespit Edilen Bitki Taksonlar (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

11

	FAMİLYA ADI	Latince adı	Türkçe adı	Yaşam süresi	IUCN kategorisi	Habitat	Endemizm Durumu
1.	ANACARDIACEAE	1. <i>Rhus coriaria</i> L.	Sumak	Çok yıllık		Çalılıklar, kıyılar, ormanlar	
		2. <i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> Boiss. Engler.	Menengiç, Çedene	Çok yıllık		Kayalık yamaçlar, maki	
2.	APIACEAE	3. <i>Artemisia squamata</i> L.	Karabenek	Tek yıllık		Tepeler, tarla kenarları	
		4. <i>Turgenia latifolia</i> (L.) Hoffm.		Tek yıllık		Çorak ekili yerler	
		5. <i>Daucus carota</i> L.	Havuç	İki yıllık		Çayırlar, yamaçlar, tarlalar	
		6. <i>Pimpinella kotschyana</i> Boiss.	Kır anasonu	İki yada çok yıllık		Taşlı yerler, step	
		7. <i>Heracleum antasiaticum</i> Manden	Kamşam	Çok yıllık		Orman kenarı, çalılık, dere yakınları	
3.	ARACEAE	8. <i>Biarum carduchorum</i> (Schott) Engler.	Sucuk	Çok yıllık		Kalkerli volkanik tepeler, otlaklar	
4.	ASCLEPIADACEAE	9. <i>Cionura erecta</i> (L.) Griseb.	Bodur otu, badrik	Çok yıllık		Hareketli kayalar, uçurumlar, kıyılar	
5.	ASPARAGACEAE	10. <i>Asparagus plumosus</i> Baker.	Kuşkonmaz	Çok yıllık		Sulak, kumlu ve killi, kuvvetli	

						topraklarda, ormanlık yerlerde	
6.	ASTERACEAE	<i>11. Bellis perennis</i> L.	Koyun gözü, çayır papatyası	Çok yıllık		Nemli alan, orman	
		<i>12. Anthemis kotschyana</i> Boiss. var. <i>kotschyana</i>		Çok yıllık		Step, uçurum, ekili yamaç, <i>Pinus</i> ve <i>Quercus</i> ormanları	
		<i>13. Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i> DC.	-	Çok yıllık		Step, tarla, kireçtaşı kenarlıkları, çalılıkların arkası	
		<i>14. Anthemis coelopoda</i> Boiss. var. <i>coelopoda</i>	-	Tek yıllık		Step, tarla, yol kenarı	
		<i>15. Taraxacum</i> <i>crepidiforme</i> DC. subsp. <i>crepidiforme</i>	Gelin göbeği	Çok yıllık		Nemli alpin çayır,	
		<i>16. Senecio vernalis</i> Waldst & Kit.	Ekin otu	Tek yıllık		Kumlu boş alanlar, kayalık yamaç	
		<i>17. Crupina crupinastrum</i> (Moris) Vis.	Gelin döndüren	Tek yıllık		<i>Pinus</i> orman açıklığı, step, tarla kenarı	
		<i>18. Achillea</i> <i>pseudoaleppica</i> Hub.- Mor.	Tatarcı otu	Çok yıllık	LR (cd)	Step, kalkerli yamaç, çağillik	Endemik
		<i>19. Carduus nutans</i> L. subsp. <i>nutans</i>	Eşek dikenini	Çok yıllık		Steplerde ve taşlık alanlarda bulunur	
		<i>20. Centaurea depressa</i>	Acımık	Tek yıllık		Tarla, yol kenarı	

Bieb.					
21. <i>Centaurea derderiifolia</i> Wagenitz	Bağsarıbaşı	Çok yıllık	LR (cd)	Step, tepe	Endemik
22. <i>Centaurea pyrrhoblephara</i> Boiss.	Deli tülübaşı	Çok yıllık	LR (lc)	Kayalık, kireçtaşı yamaç,	Endemik
23. <i>Centaurea virgata</i> Lam.	Acı süpürge	Çok yıllık		Kurak tepeler, step	
24. <i>Centaurea iberica</i> Trev. ex. Sprengel.	Deligöz diken	Çok yıllık		Tarla, yol kenarı, boş alan	
25. <i>Centaurea stapfiana</i> Wagenitz.	Deligöz diken	Çok yıllık	LR (nt)	Tarla, yamaç	Endemik
26. <i>Centaurea urvillei</i> subsp. <i>armata</i> Wagenitz.	Kötürüm	Çok yıllık		Kurak taşlık yamaç, kayalar	
27. <i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>L. solstitialis</i>	Zerdali diken	Tek yıllık		<i>Pinus</i> ormanları, kurak yamaç, nadas tarla	
28. <i>Crepis alpina</i> L.	Yürek otu	Tek yıllık		Orman, bazalt kaya, yamaç, step, nadas tarla	
29. <i>Crepis foetida</i> subsp. <i>rhoedifolia</i> (Bieb.) Celak	Tüylü kanat, kokar otu	Tek yıllık		Maki, kaya, deniz kumulu, tarla, <i>Pinus</i> ormanı	
30. <i>Cichorium intybus</i> L.	Hindiba	Çok yıllık		Ekili tarla, çayırılık,	

						boş alan	
		31. <i>Eupatorium cannabinum</i> L.	Koyun pıtrağı	Çok yıllık		Kaya araları, nemli alanlar	
		32. <i>Urospermum picroides</i> (L.) Schmidt.	-	Tek yıllık		Çayırılık arası, boş alan	
		33. <i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. Ex. Schultz Bip. var. <i>longirostris</i>	Yemlik	İki yıllık		Kayalık yamaç, tarla	
		34. <i>Tragopogon aureus</i> Boiss.	Sarı yemlik	Çok yıllık	LR (lc)	Kayalık yamaç, tarla, step	Endemik
		35. <i>Helichrysum plicatum</i> DC. subsp. <i>plicatum</i>	Mantuvar	Çok yıllık		Orman, kayalık, çayır	
		36. <i>Cnicus benedictus</i> L. var. <i>benedictus</i>	Şevketi bostan	Tek yıllık		Step, tarla, yol kenarı	
		37. <i>Gundelia tournefortii</i> L. var. <i>armata</i> (Freyn. & Sint.)	Kenger	Çok yıllık		Kayalık kireçtaşı yamaç, volkanik yamaç, tuzlu göl yakını, orman açıklığı, nadas tarla	
		38. <i>Picnomon acarna</i> (L.) Cass.	Tarla deve diken	Tek yıllık		Garik, çakıllı çağılık, kuru akarsu yatağı, boş alan	
7.	BORAGINACEAE	39. <i>Buglossoides arvensis</i> (L.) Johnston	Tarla taşkeseni	Tek yıllık		Tarla kenarı, kireç taşı yamaçlar, nadas tarlaları	

		40. <i>Anchusa strigosa</i> Labill.	Güriz	İki yada çok yıllık		Serpantin üzerinde, kireç taşı yamaçlar, çorak yerler	
		41. <i>Echium italicum</i> L.	Kurt kuyruğu	İki yıllık		Kireçtaşı kayalıklar, tahrip edilmiş arazi	
		42. <i>Myosotis heteropoda</i> Trautv.	Çayır boncuğu	Tek yıllık		Otlak, kireç taşı kayalar	
		43. <i>Nonea stenosolen</i> Boiss. & Baul.	Nona, Sormuk otu	Çok yıllık	LR (lc)	Tarla yol kenarı, bozkır, kayalıklar	Endemik
		44. <i>Onosma sericeum</i> Willd.	Emzik otu, Altındamla	Çok yıllık		Serpantin, <i>Quercus</i> çalılığı, hareketli kayalık	
		45. <i>Alkanna megacarpa</i> DC.	Peri havaciva	Çok yıllık	LR (lc)	Kuru yamaçlar, kireçtaşı tepeler	Endemik
		46. <i>Heliotropium europaeum</i> L.	Bozot	Tek yıllık		Meyvalıklar, tarlalar	
8.	BRASSICACEAE	47. <i>Alyssum hirsutum</i> Bieb.	Kıllı kuduz otu	Çok yıllık		Bozuk alan, ruderal alan, ekili alan, step	
		48. <i>Aethionema arabicum</i> (L.) Andr. ex DC.	Arap taşçantası	Tek yıllık		Tarla, taşlık yamaç	
		49. <i>Barbarea plantaginea</i> DC.	-	İki yıllık		Su kenarı, çalılık	
		50. <i>Cardaria draba</i> (L.) Desu. subsp. <i>draba</i>	-	Çok yıllık		Ekili alan	
		51. <i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik.	Kuşkuş otu	Tek yıllık		Ekili ve boş alan	

		52. <i>Diplotaxis tenuifolia</i> (L.) DC.	-	Çok yıllık		Yol kenarı, kayalık yamaç	
		53. <i>Thlaspi perfoliatum</i> L.	Çayır akça çiçeği	Tek yıllık		Ekili ve boş alan	
		54. <i>Fibigia clypeata</i> (L.) Medik.	Sikke otu	Çok yıllık		Kayalık yamaç	
9.	CAMPANULACEAE	55. <i>Campanula strigosa</i> Banks.& Sol.	Çingirak otu	Tek yıllık		Taşlı yamaç, yol kenarı, kayalık yamaç	
10.	CARYOPHYLLACEAE	56. <i>Holosteum umbellatum</i> L. var. <i>umbellatum</i>	Şemsiye teli				
		57. <i>Saponaria prostrata</i> Willd. subsp. <i>prostrata</i>	Ebem terliği	Tek, çok yıllık	LR (lc)	Tarlalar	Endemik
		58. <i>Silene conoidea</i> L.	Şivan otu	Tek yıllık		Tarlalar	
		59. <i>Vaccaria pyramidata</i> Medik. var. <i>grandiflora</i> (Fisch. Ex Dc.)	İnek otu, Arap baklası	Tek, çok yıllık			
		60. <i>Agrostemma githago</i> L.	Buğday çiçeği	Tek yıllık		Mısır tarlaları	
11.	CONVULVULACEAE	61. <i>Convolvulus holosericeus</i> Bieb. subsp. <i>macrocalycinus</i> Hausskn. et. Bornm. Ex. Bornm.	Hoş gündüz sefası	Çok yıllık	LR (nt)	Pinus brutia ormanlığı, maki, kuru bozkır, kumlu, aşınmış, şistli killi ve kalkerli tepeler	Endemik
		62. <i>Convolvulus arvensis</i> L.	Tarla sarmaşığı	Çok yıllık		Kumlu bozkır, nadas tarla	

		63. <i>Convolvulus betonicifolius</i> subsp. <i>peduncularis</i> Davis.	Kuzu sarmaşığı	Çok yıllık		Alpin otlaklar,tahrip edilmiş bozkır	Endemik
		64. <i>Convolvulus carduchorum</i> Davis		Çok yıllık	LR (lc)	Alpin otlaklar, <i>Astragalus</i> bozkırı, tahrip edilmiş bozkır, serpantin üstlerinde	Endemik
12.	CUPRESSACEAE	65. <i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Ardıç	Çok yıllık		Çam ormanı, maki, meşe çalılığı	
13.	DIPSACACEAE	66. <i>Pteroccephalus plumosus</i> (L.) Coulfer.	Cücük otu	Tek yıllık		Taşlı yamaçlar, yol kenarı	
		67. <i>Scabiosa persica</i> Boiss.	Uyuz otu	Tek yıllık		Kayalık yamaçlar, nadas tarla	
		68. <i>Cephalaria aristata</i> C. Kosch.	Çoruh pelemiri	Tek yıllık		Tarla,bozuk alanlar	
14.	ELAEAGNACEAE	69. <i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	Çalı gaga, Kuş iğdesi	Çok yıllık		Dereler ve nehir kıyıları. Türkiye’de kültürü yapılmaktadır.	
15.	EUPHORBIACEAE	70. <i>Euphorbia cheiradenia</i> Boiss. & Hoh.	Şirker	Çok yıllık		Kayalık alanlar, yamaçlar, step, <i>Quercus</i> çalılıkları	
		71. <i>Euphorbia virgata</i> Waldst. Et Kit.		Çok yıllık		<i>Quercus</i> ormanı ve çalılığı, step, otlak	

						alan, kayalık yamaç, sukenarı, bataklık	
16.	FABACEAE	72. <i>Lotus gebelia</i> Vent.	Gül gazalboynuzu	Çok yıllık		Kuru yerler	
		73. <i>Pisum sativum</i> L. subsp. <i>elatius</i> (Bieb.) Aschers Groebz. var. <i>elatius</i>	Bezelye	Tek yıllık		Kayalık çimenlik yamaçlar, harabeler, tarlalar	
		74. <i>Cicer echinospermum</i> Davis.	Kirpi nohutu, yonca	Tek yıllık	VU	Çimenlik yerler nadas tarlaları	Endemik
		75. <i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Yonca	Çok yıllık		Çayırlar, yol kenarları	
		76. <i>Trifolium physodes</i> var. <i>physodes</i> Stev. Ex Bieb.	-	Çok yıllık		Çayırlar, yol kenarları	
		77. <i>Medicago minima</i> (L.) Bart. var. <i>minima</i>	-	Tek yıllık		Bozkır, kireçtaşı yamaçlar, tarlalar	
		78. <i>Medicago radiata</i> (L.)	Hilal yonca	Tek yıllık		Bozkır	
		79. <i>Medicago rigidula</i> (L.)	Kaba yonca	Tek yıllık		Nadas , yol kenarı	
		80. <i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Kokulu yonca	Tek yıllık		Tahrip olmuş yerler	
		81. <i>Hordeum murinum</i> subsp. <i>glaucum</i> Steud.	Duvar arpası	Tek yıllık		Kumullar, kuru yerler, nadas tarlaları	
		82. <i>Trigonella velutina</i> Boiss.	İperk boyotu	Tek yıllık		Kireç taşı ve kayalık yamaçlar, bozkır	
		83. <i>Vicia sericocarpa</i>	Yabani fiğ	Tek yıllık		Bozkır, kireçtaşı	

		Fenzl. var. <i>seriocarpa</i>				yamaçlar	
		84. <i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Meşe fiği	Çok yıllık		Tahıl ve nadas tarlaları	
		85. <i>Vicia sativa</i> (L.) subsp. <i>sativa</i>	Fiğ	Tek yıllık		Kireç taşı ve kayalıklar Tahıl ve nadas tarlaları.	
		86. <i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	Kara burçak	Tek yıllık		Meşe çalılığı, tarla, bağlar.	
		87. <i>Astragalus compactus</i> (Lam.)	Guni	Çok yıllık	LR (lc)		Endemik
		88. <i>Astragalus kurdicus</i> Boiss. var. <i>muschianus</i> (Kotschy & Boiss.) Chamberlain		Çok yıllık		Kayalık yamaçlar	Endemik
		89. <i>Sophora alopecuroides</i> var. <i>alopecuroides</i> L.		Çok yıllık		Tarla kenarları, nehir, göl gibi kıyılarda, seyrek olarak kumullarda	
		90. <i>Ebenus hausknechtii</i> Bornm ex Hub.-Mor.	-	Çok yıllık	LR (nt)		Endemik
17.	FAGACEAE	91. <i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>boissieri</i> Oliv.	Mazı meşesi	Çok yıllık		Saf birlik, diğer <i>Quercus</i> (<i>brantii</i> , <i>cerris</i> , <i>coccifera</i> , <i>ithaburensis</i> subsp), maki, step	
18.	FUMARIACEAE	92. <i>Fumaria asepala</i> Boiss.	Ak şahtare	Tek yıllık		Tarla, bağ, yamaç	

19.	GERANIACEAE	93. <i>Geranium tuberosum</i> L. subsp. <i>tuberosum</i>	Deve tabanı	Çok yıllık		Taşlı yamaçlar, bozulmuş habitatlar, nadas tarlalar	
		94. <i>Erodium cicutarium</i> (L.) Henit. subsp. <i>cutarium</i>	İğnelik	Tek yıllık			
20.	GLOBULARIACEAE	95. <i>Globularia trichosantha</i> Fish. et. Mey.	Küre çiçeği	Çok yıllık		Kayalık yamaçlar, sık ormanlar	
21.	HYPERIACEAE	96. <i>Hypericum lydiium</i> Boiss.	Caye sancıyan	Çok yıllık		Kayalık yamaçlar, <i>Pinus</i> korulukları	
		97. <i>Hypericum scabrum</i> L.	Kızılıcık otu	Çok yıllık		Açık koruluklar veya step kuru kayalık yamaçlar,	
		98. <i>Hypericum uniglandulosum</i> Hauskkn. Ex. Bornm.	Kemaliye kantaronu	Çok yıllık	LR (nt)	Volkanik tepeler, step	Endemik
		99. <i>Hypericum perforatum</i> L.	Binbirdelik otu	Çok yıllık		Mezofitik bölgelerdeki kuru habitatlar	
		100. <i>Hypericum triquetrifolium</i> Turra	Pıpir otu	Çok yıllık		Açık kuru taşlı ve kumlu yerler, kültür tarlaları	
22.	JUNCACEAE	101. <i>Juncus articulatus</i> L.	Camış otu	Çok yıllık		Akarsu kenarları, ıslak yerler	
23.	LAMIACEAE	102. <i>Salvia</i>	Kürt reyhanı	Çok yıllık		Kireçtaşı yamaçlar	

		<i>multicaulis</i> Vahl.				
		103. <i>Salvia palaestina</i> Bentham	Sürmeli şalba	Çok yıllık		Kireçtaşı ve volkanik kayalık yamaçlar, uçurumlar, meşe çalılıklarında, bağlar, nadas
		104. <i>Salvia candidissima</i> Vahl subsp. <i>candidissima</i> Vahl.		Çok yıllık		Kayalık kireçtaşı ve şist bayırlar, çalılıklar, <i>Pinus</i> , <i>Quercus</i> , <i>Abies</i> ve <i>Cedrus</i> , nadas tarlaları
		105. <i>Salvia virgata</i> Jacq.	Yılcık	Çok yıllık		Koruluk, çayırlar nadas tarlaları, yol kenarları
		106. <i>Salvia aetiopsis</i> L.	Yünlü adaçayı	Çok yıllık		Bozkır, volkanik ve kireçtaşı yamaçlar, nadas tarlaları, yol kenarları, kıyılar
		107. <i>Stachys lavandulifolia</i> Vahl. subsp. <i>lavandulifolia</i>		Çok yıllık		Kalkerli volkanik kaya yamaçları
		108. <i>Stachys iberica</i> Bieb. subsp. <i>iberica</i> Bieb. var. <i>iberica</i> Bieb.		Çok yıllık		Kireçtaşı kaya yamaçları ve çağılık, nehir kıyıları, volkanik kıyılar
		109. <i>Prunella</i>	Yara otu	Çok yıllık		Tarlalar, nemli yerler

	<i>vulgaris</i> L.					
	110. <i>Ziziphora persica</i> Bunge.		Tek yıllık		Tarlalar, step, yamaçlar	
	111. <i>Ziziphora capitata</i> L.		Tek yıllık		Kayalık, bozkır, yamaç	
	112. <i>Marrubium cuneatum</i> Russell.	Elkurtaran	Çok yıllık		Tarlalar, bağlar, kıyı	
	113. <i>Marrubium globosum</i> Montbret et Aucher ex Bentham subsp. <i>globosum</i> Montbret et Aucher ex Bentham		Çok yıllık	LR (lc)	Kayalık yamaçlar	Endemik
	114. <i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>spicata</i>	Kıvırcık nane	Çok yıllık		Islak kıyıları, dere kenarları	
	115. <i>Teucrium multicaule</i> Montbret & Aucher ex. Bentham	Haptutan	Çok yıllık		Bozkır, nadas tarlaları	
	116. <i>Teucrium polium</i> (L.) Tausch.	Acı ot, Meryem otu	Çok yıllık		Meşe çalıkları, kumullar, kaya kenarları	
	117. <i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Dalak otu	Çok yıllık		Seyrek ormanlar, uçurumlar, yamaçlar, bozkırlar	
	118. <i>Lamium amplexicaule</i> L.	Bal tutan	Tek yıllık		Tepe etekleri seyrek bozkır, ekilmiş arazi yol kenarları çorak	

					yerler		
		119. <i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>bicolor</i> (Hochost.)	Alaca kaside	Çok yıllık	LR (lc)	Bozkır, volkanik kayalık ve sistli yamaçlar	Endemik
		120. <i>Thymus kotschyanus</i> var. <i>kotschyanus</i> Boiss. Et Hohen	Kekik	Çok yıllık		Çıplak dağ yamaçları	
		121. <i>Phlomis oppositiflora</i> Boiss. & Hausk.	Has çalba	Çok yıllık	LR (lc)	Kalkerli yamaçlar, bozkır	Endemik
24.	LILIAECEA	122. <i>Ornithogalum tenuifolium</i> Guss.	Kurt Soğanı	Çok yıllık			
		123. <i>Allium ampeloprasum</i> L.	Kaya sarımsağı	Çok yıllık		<i>Pinus</i> ormanları, maki, çalı, kayalık, kayalık stepler, zeytinlik	
		124. <i>Muscari comosum</i> (L.) Mill.	Dağ sümbülü, Gavurbaşı	Çok yıllık		<i>Pinus</i> ormanları, maki, çalı, kayalık	
		125. <i>Muscari neglectum</i> Guss.	Gavurbaşı	Çok yıllık		<i>Pinus</i> korulukları, maki çalılık, çayırılık, kalkerli kayalı yamaçlar, kumullar	
		126. <i>Gagea villosa</i> var. <i>villosa</i> Bieb. Duby.		Çok yıllık		Tarlalar, kayalık yamaçlar	
25.	LINACEAE	127. <i>Linum</i>	Sarı keten	Çok yıllık		Tarlalar, kayalık	

		<i>mucronatum</i> Bertol. subsp. <i>mucronatum</i> (Bordz.) Davis				yamaçlar, step	
26.	LYTHRACEAE	128. <i>Lythrum salicaria</i> L.	Aklar ot, Hevhulma	Çok yıllık		Islak yerler, kuru nehir yatakları	
		129. <i>Lythrum tribracteatum</i> Salzm ex. Sprengel	Hevhulma	Tek yıllık		Yaş yerler	
27.	MALVACEAE	130. <i>Alcea calvertii</i> Boiss.	Hıra çiçeği	Çok yıllık	LR (lc)	Aşınmış kıyılar, volkanik tepeler	Endemik
28.	MORACEAE	131. <i>Morus alba</i> L.	Ak dut	Çok yıllık			
		132. <i>Maclura pomifera</i> (Raf.) Schneid	Yalancı portakal ağacı	Çok yıllık		Rutubetli yerler, Yol kenarı, çit ve süs bitkisi	
29.	ORCHIDACEAE	133. <i>Orchis laxiflora</i> Lam.	Salep sümbülü	Çok yıllık		Yaş çayırılık, bataklık	
		134. <i>Orchis punctulata</i> Steven ex Lindley	Selef	Çok yıllık		Çalılıklar, orman kenarları	
30.	OROBANCHACEAE	135. <i>Orobanche crenata</i> Forskol.		Parazit		<i>Legüminosae</i> üzerinde	
31.	PAPAVERACEAE	136. <i>Papaver rhoeas</i> L.	Gelincik			Tarla boş yerler	
32.	POACEAE	137. <i>Chrysopogon gryllus</i> (L.) Trin.	Buzağı otu	Çok yıllık		Step, tarla, orman	
		138. <i>Poa bulbosa</i> L.	Yumrulu	Tek yıllık		Orman, step	

			salkım				
		139. <i>Melica persica</i> Kunth.	-	Çok yıllık		Kayalık tepeler, step	
		140. <i>Hordeum bulbosum</i> L.	Boncuk arpa	Çok yıllık		Kuru çalılık, step, yamaçlar, çok sulu otlaklar	
		141. <i>Aegilops triuncialis</i> L. subsp. <i>triuncialis</i>	Üçkılçık	Tek yıllık		Çayır	
		142. <i>Sorghum halepense</i> L.	-	Çok yıllık		Kumullar kumsallar, çayır	
		143. <i>Cynosurus echinatus</i> L.	Top tarakotu	Tek yıllık		Koruluklar , tepe, çayır	
		144. <i>Echinochloa crus-galli</i> (L.) P. Beauv.	Darıca otu	Tek yıllık		Nemli yerler, çukurlar	
		145. <i>Taeniatherum caput-medusae</i> subsp. <i>asper</i> (Simonkai.)	Eğri kılçık	Tek yıllık		Step, nadas, yol kenarı	
		146. <i>Stipa holosericea</i> Trin	Eğri kılçık	Çok yıllık		Steğ, Kumlu yerler, kayalık dağ yamaçları	
33.	PRIMULACEAE	147. <i>Androsace maxima</i> L.	Tavuk kursağı	Tek yıllık		Kayalıklar	
34.	POLYGALACEAE	148. <i>Polygala pruinosa</i> Boiss. subsp. <i>pruinosa</i>	Puslu sütotu	Çok yıllık		Yamaç tepe	
35.	PLUMBAGINACEAE	149. <i>Acantholimon saxifragiforme</i>	Harput kardikeni	Çok yıllık	CR	Kayalık yamaç, tepe	Endemik

		(Hausskn. et. Bakkari.)					
36.	PLANTAGINACEAE	150. <i>Plantago lanceolata</i> L.	Yılan dili	Çok yıllık		Deniz kıyıları, kayalık yamaç	
37.	RANUNCULACEAE	151. <i>Ranunculus arvensis</i> L.	Mustafa çiçeği	Tek yıllık		Ekili alanlar, ekin tarlaları	
		152. <i>Ranunculus costantinopolitanus</i> DC.	Kağıthane çiçeği	Çok yıllık		Nemli yerler	Endemik
		153. <i>Ranunculus cuneatus</i> Boiss.	Körük otu	Çok yıllık		Kireç taşı, yamaç, nadas tarla	
		154. <i>Adonis flammea</i> L.	Taç çiçeği	Tek yıllık		Tarla step, kayalık	
		155. <i>Ceratocephalus falcatus</i> (L.) Pers.	Yel otu	Tek yıllık		Çıplak yerler	
38.	RUBIACEAE	156. <i>Asperula arvensis</i> L.		Tek yıllık		Açık alanlar, tarlalar ve boş alanlar	
		157. <i>Cruciata articulata</i> (L.) Ehrend.	Kulaklı sarılık otu	Tek yıllık		Yamaç, nadas tarla	
		158. <i>Galium humifusum</i> Bieb.		Çok yıllık		Humid- mesik, otluk çalılık yerler	
39.	RHAMNACEAE	159. <i>Paliurus spina – christi</i> Mill.		Çok yıllık		Nehir vadileri, çorak yerler	
40.	ROSACEAE	160. <i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	Çok yıllık		Doğal, kuru yamaçlar, kalkerli geçitler, çalı ve meşe ormanlıkları	
		161. <i>Crataegus</i>	Alıç	Çok yıllık		Çayır	

		<i>meyeri</i> Pojark.				
		162. <i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	Adi Alıç	Çok yıllık		
		163. <i>Potentilla reptans</i> L.	Beş parmak otu	Çok yıllık		Dere ve göl kenarları
		164. <i>Rosa sp.</i>	Yabani gül	Çok yıllık		Çayır, yol kenarı
		165. <i>Rubus discolor</i> Weihe. & Ness.	Kuş üzümü	Çok yıllık		Orman, çalı, kıyı
		166. <i>Rubus fruticosus</i> L.	Böğürtlen	Çok yıllık		Çayır, tarla içi
		167. <i>Sanguisorba minor</i> subsp. <i>minor</i> Scop.	Küçük çayır düğmesi	Çok yıllık		-
		168. <i>Prunus spinosa</i> L.	Çakal eriği	Çok yıllık		Çalılar
41.	SALICACEAE	169. <i>Salix triandra</i> L. subsp. <i>bornmüelleri</i> (Hauskn.) A. Sku.	Söğüt	Çok yıllık		Bataklık, su kenarı
42.	SANTALANACEAE	170. <i>Thesium impressum</i> Steudel ex. A.DC.		Çok yıllık		Kayalık yamaçlar
43.	SCROPHULARIACEAE	171. <i>Scrophularia xanthoglossa</i> Boiss. var. <i>decipiens</i> (Boiss.& Kotschy.)		Çok ve iki yıllık		Kayalık yamaçlar

		172. <i>Verbascum cheiranthifolium</i> Boiss. var. <i>cheiranthifolium</i> Boiss.		İki yıllık		Ormanlar, <i>Quercus</i> çalılıkları, bozkırlar, otlaklar, kireçtaşı kayalıklar	
44.	SOLANACEAE	173. <i>Solanum dulcamara</i> (L.)	Yaban yasemini, tilki üzümü	Çok yıllık		Dere kenarları, bataklar sazlıklar	
45.	TAMARICACEAE	174. <i>Tamarix smyrnensis</i> Bunge.	İlgın	Çok yıllık		Nehir kıyıları	
46.	TAXACEAE	175. <i>Taxus baccata</i> L.	Porsuk	Çok yıllık		Yamaç	
47.	VALERIANACEAE	176. <i>Valerianella vesicaria</i> (L.) Moench.	Kuzu gevreği	Tek yıllık		Kayalık yamaçlar tarla	

Baskil Lalesi

(*Fritillaria Baskilensis* BEHÇET)

Fritillaria baskilensis türü ilk olarak 1998 yılında yeni tür olarak bilim alemine kazandırılmıştır. 1997 yılında Elazığ – Baskil İlçesinden toplanmış ve bilim dünyasına 1998 yılında yeni tür olarak kazandırılmıştır (Behcet, 1998). Şu ana kadar bilinen tek popülasyonu tip örneğinin alındığı bu popülasyon olup, günümüze kadar başka kayıt bulunmamıştır.

Bitki Baskil ilçesine bağlı Kuluşağı köyü, Selil dağında iki tepenin alt kesimlerinde doğal popülasyonlar oluşturmaktadır olup, toplam olarak ortalama 20 dekar sayılabilecek bir alanda soliter veya birkaç birey bir arada doğal olarak yetişmektedir. Bu alandaki birey sayısı 600-1000 arasında olup, popülasyon sayısının az olması ve alanın bazı tehditlerin altında olması bitkinin korunmasını zorunlu hale getirmektedir.

Baskil lalesi Tür Koruma Eylem Planı Projesi 2015 yılında tamamlanmış olup Tür Koruma Eylem Planı çerçevesinde 2016-2020 yılları itibarı ile İzleme çalışmaları devam edilecektir.

Hamzabey Baraj Göl Aynası Altında Kalacak Bitki Türlerinin Tespiti Projesi

Hamzabey Barajı Altında kalacak Bitki Türlerinin su tutma öncesinde uygun habitatlara taşınarak kurtarılması maksadıyla 7 adet bitki türü uygun habitatlara nakledilmiş olup, izleme çalışmaları devam etmektedir.

Doku Kültürü Laboratuvarı ve Sera Yapımı

Ülkemizde ilk defa Elazığ ilinde kurulacak olan Doku Kültürü Laboratuvarı ve Sera Yapımı ihalesi gerçekleştirilmiş ve inşaat çalışmaları devam etmektedir. 2017 yılı itibarı nile hizmete alınması planlanmaktadır.

Doğa ve Biyolojik Çeşitlilik Eğitimleri:

İlimizde ortaokul öğrencilerine Doğa Biyolojik çeşitliliğin farkındalığını ve önemini anlatmak maksadıyla 2016 yılında 51 okulda 4373 öğrenciye 2013-2016 yılları arasında toplam 170 okulda 13.340 öğrenciye eğitim verilmiştir.

İlimizdeki okullarda Doğa ve Biyolojik çeşitlilik eğitim çalışmaları devam etmektedir.

D.2. Fauna

Çalışma alanının sahip olduğu zengin floranın hiç şüphesiz hayvan varlığının da çeşitlenmesine yol açtığı söylenebilir. Bu alanın ekolojik sınırları içerisindeki fauna türlerini ve durumlarını belirlemeye yönelik çalışma arazi çalışması, yerli halkın gözlemleri ve bilgilerinin değerlendirilmesi ile literatür bilgilerine dayanılarak hazırlanması şeklinde yürütülmüştür. Memeli hayvanların beslenme alanları su kenarları ve köylerin civarı olup çevredeki ormanlar ise birçok kuş ve memeli hayvan için barınma alanıdır. Yine dağların üst kısımlarındaki kayalık ve çıplak alanlar birçok kuş türü için korunma ve yuva yapma alanıdır.

Yapılan arazi çalışması sonucunda araştırma alanı sınırları içerisinde doğal olarak 29 tür tatlı su balığı türünün yaşadığı belirlenmiştir.

Pisces (Balıklar)

Elazığ İli'nde Tespit Edilen Balık (Pisces) Türleri ve Koruma Statüleri (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

FAMİLYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI
Bagridae	<i>Mystus pelusius</i>	Kedi balığı
Balutoridae	<i>Nemacheilus angorae</i>	Çöpçü balığı
Balutoridae	<i>Barbatula tigris</i>	Çöpçü balığı
Balutoridae	<i>Nemacheilus insignis</i>	Çöpçü balığı
Cobitidae	<i>Cobitis elazigensis</i>	Taş yiyen balık
Cyprinidae	<i>Acanthobrama marmid</i>	Akçapak balığı
Cyprinidae	<i>Alburnus mossulensis</i>	Gümüş balığı
Cyprinidae	<i>Luciobarbus esocinus</i>	Cero
Cyprinidae	<i>Luciobarbus mystaceus</i>	Sirink
Cyprinidae	<i>Luciobarbus xanthopterus</i>	Maya balığı
Cyprinidae	<i>Barbus subquincuncinatus</i>	Bıyıklı balık
Cyprinidae	<i>Barbus lacerta</i>	Beni balığı

Cyprinidae	<i>Barbus grypus</i>	Bıyıklı balık, Şabot
Cyprinidae	<i>Capoeta trutta</i>	Kara balık
Cyprinidae	<i>Capoeta umbla</i>	Siraz, Sarı balık
Cyprinidae	<i>Carassius gibelio</i>	Havus süs balığı
Cyprinidae	<i>Carassius carassius</i>	Havus süs balığı
Cyprinidae	<i>Chondrostoma regium</i>	Kaba burun
Cyprinidae	<i>Cyprinus carpio carpio</i>	Sazan
Cyprinidae	<i>Garra rufa</i>	Vantuzlu-Kaya-Yağlı balık
Cyprinidae	<i>Garra variabilis</i>	Yapışkan balık
Cyprinidae	<i>Cyprinion macrostomus</i>	Beni balığı
Cyprinidae	<i>Squalius cephalus</i>	Tatlısu kefali
Cyprinidae	<i>Aspius vorax</i>	Sis balığı
Mastacembelidae	<i>Mestacembelus mestacembelus</i>	Dikenli yılan balığı
Salmonidae	<i>Salmo trutta macrostigma</i>	Dağ alası
Salmonidae	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	Gökkuşığı alabalığı
Sisoridae	<i>Glyptothorax kurdistanicus</i>	Vantuzlu yayın balığı
Sisoridae	<i>Glyptothorax armeniacus</i>	İğneli küçük yayın balığı

Kaynak : Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (2011), Keban Baraj Gölü Balık Faunası El Kitabı, Elazığ.

Amphibia (İki Yaşamlılar): Araştırma alanı ekolojik sınırları içerisinde belirlenen 4 tür ve 1 alttür iki yaşamlı biyolojik ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, akıntılı ve durgun küçük su kenarları ve içleri, yaprak döken vejetasyonun oluşturduğu ormanlık ve sık çalılık alanlarda rutubetli ortamlarda, kaya yarıkları ve taş altlarında yaşamaktadırlar. Nokturnal karasal türler gündüzleri dingin halde saklanmakta olup havanın kararmasıyla birlikte beslenme ve eş bulmak amacıyla geceleri aktif hale geçerler.

Elazığ İli'nde İki Yaşamlı (Amphibia) Türleri ve Koruma Statüleri(Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

FAMİLYA ADI	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI	RED DATA BOOK
Bufonidae	<i>Bufo viridis</i>	Gece kurbağası	LC
Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	Ağaç kurbağası	LC
Ranidae	<i>Rana camerani</i>	Şeritli kurbağa	LC
Ranidae	<i>Rana ridibunda</i>	Yeşil kurbağa	LC

Reptilia (Sürüngenler): Araştırma alanı ekolojik sınırları içerisinde 19 türle temsil edilen sürüngenler kış aylarını uyku halinde geçirirken, ilkbaharın gelişiyle birlikte biyolojik ihtiyaçlarını karşılayabilecek iklim koşulları ve beslenmeleri için gerekli olan böcek, rodent, kurbağa ve insectivorların kış durgunluğundan çıkarak aktifleşmeleri ve sayılarının artmasıyla birlikte

görölmeye başlarlar. Yaprak döken orman ve çalılıkların diplerinden kuru kayalıklara, dere kenarlarındaki ıslak zeminlerden orman katının üzerinde step alanlardaki çayırılıklara kadar değişik alanlarda yayılış gösterebilirler.

Elazığ İli'nde Sürüngen (Reptilia) Türleri ve Koruma Statüleri (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

FAMİLYA ADI	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI	RED BOOK DATA
Anguinidae	<i>Ophisaurus apodus</i>	Oluklu kertenkele	-
Lacertidae	<i>Lacerta parva</i>	Cüce kertenkele	LC
Lacertidae	<i>Lacerta trilineata</i>	İri yeşil kertenkele	LC
Lacertidae	<i>Ophiops elegans</i>	Tarla kertenkelesi	-
Scincidae	<i>Ablepharus kitaibeili</i>	İnce kertenkele	-
Scincidae	<i>Mabuya aurata</i>	Tık naz kertenkele	LC
Agamidae	<i>Phrynocephalus helioscopus</i>	Topbaş keler	LC
Colubridae	<i>Coluber schmidtii</i>	Kırmızı yılan	LC
Colubridae	<i>Eirenis modestus</i>	Uysal yılan	LC
Colubridae	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	Sarı yılan	LC
Colubridae	<i>Malpolon monspessulanus</i>	Çukurbaş yılan	LC
Colubridae	<i>Natrix natrix</i>	Küpelili su yılanı	LC
Viperidae	<i>Vipera ammodytes</i>	Boynuzlu engerek	LC
Viperidae	<i>Vipera lebetina</i>	Koca engerek	NT
Colubridae	<i>Coluber najadum</i>	İnce yılan	NT
Colubridae	<i>Coluber ravergieri</i>	Kocabaş yılan	-
Boidae	<i>Eryx jaculus</i>	Mahmuzlu yılan	-
Testudinidae	<i>Testudo graeca</i>	Yaygın tosağa	VU
Trionychidae	<i>Trionyx euphraticus</i>	Fırat kaplumbağa	EN

FAMILYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI	RED BOOK	DATA	MAK
Accipitridae	<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca	LC		EK II
Accipitridae	<i>Aquila chrysaetos</i>	Kaya kartalı	LC		EK II
Accipitridae	<i>Buteo buteo</i>	Şahin	LC		EK I
Accipitridae	<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl şahin	LC		EK I
Alaudidae	<i>Melanocorypha calandra</i>	Boğmaklı toygar	LC		EK II
Alaudidae	<i>Galerida cristata</i>	Tepeli toygar	LC		EK II
Alaudidae	<i>Calandrella brachydactyla</i>	Bozkır toygarı	LC		EK II
Anatidae	<i>Tadorna ferruginea</i>	Angıt	LC		-
Anatidae	<i>Anser albifrons</i>	Sakarca	LC		EK I
Anatidae	<i>Aythya fuligula</i>	Tepeli patka	LC		EK I
Anatidae	<i>Anas crecca</i>	Çamurcun	LC		EK I
Apodidae	<i>Apus apus</i>	Ebabil	LC		EK II
Ardeidae	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Gece balıkçılı	LC		EK II
Ardeidae	<i>Ardea cinerea</i>	Gri balıkçıl	LC		EK II
Burhinidae	<i>Burhinus oedicephalus</i>	Kocagöz	LC		EK II
Charadriidae	<i>Charadrius dubius</i>	Halkalı küçük cılibıt	LC		EK II
Ciconidae	<i>Ciconia ciconia</i>	Ak leylek	LC		EK II
Columbidae	<i>Columba livia</i>	Kaya güvercini	LC		EK I
Columbidae	<i>Columba palumbus</i>	Tahtalı güvercin	LC		EK I
Columbidae	<i>Streptopelia senegalensis</i>	Küçük kumru	LC		EK II
Columbidae	<i>Streptopelia turtur</i>	Üveyik	LC		-
Coraciidae	<i>Coracias garrulus</i>	Gökkuzgun	NT		EK II
Corvidae	<i>Corvus corax</i>	Kara karga	LC		EK III
Corvidae	<i>Garrulus glandarius</i>	Alakarga	LC		-
Corvidae	<i>Pica pica</i>	Saksağan	LC		-
Cuculidae	<i>Cuculus canorus</i>	Guguk kuşu	LC		EK II
Cuculidae	<i>Clamator glandarius</i>	Tepeli guguk	LC		EK II
Emberizidae	<i>Emberiza melanocephala</i>	Kara başlı çinte	LC		EK II
Emberizidae	<i>Miliaria calandra</i>	Tarla çintesi	LC		EK II
Picidae	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Alaca ağaçkakan	LC		EK II
Falconidae	<i>Falco vespertinus</i>	Aladoğan	NT		EK II
Falconidae	<i>Falco columbarius</i>	Boz doğan	LC		EK II
Falconidae	<i>Falco tinnunculus</i>	Kerkenez	LC		EK II
Fringillidae	<i>Fringilla coelebs</i>	İspinoz	LC		EK III
Fringillidae	<i>Carduelis chloris</i>	Florya	LC		-
Fringillidae	<i>Carduelis carduelis</i>	Saka	LC		EK I
Fringillidae	<i>Serinus serinus</i>	Küçük iskete	LC		EK II
Hirundinidae	<i>Hirundo rustica</i>	Kır kırlangıcı	LC		EK II

Laniidae	<i>Lanius senator</i>	Kızıl örümcekkuşu başlı	LC	EK II
Laniidae	<i>Lanius collurio</i>	Kızıl örümcekkuşu sırtlı	LC	EK II
Laniidae	<i>Lanius minor</i>	Kara örümcekkuşu alınlı	LC	EK II
Laridae	<i>Larus armenicus</i>	Van gölü martısı	LC	-
Motacillidae	<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ kuyruksallayanı	LC	EK II
Motacillidae	<i>Anthus spinoletta</i>	Dağ incirkuşu	LC	EK II
Muscicapidae	<i>Muscicapa striata</i>	Benekli sinekkapan	LC	EK II
Muscicapidae	<i>Ficedula semitorquata</i>	Alaca sinekkapan	NT	EK II
Muscicapidae	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Kızılkuyruk	LC	-
Muscicapidae	<i>Ficedula parva</i>	Küçük sinekkapan	LC	EK II
Oriolidae	<i>Oriolus oriolus</i>	Sarıasma	LC	EK II
Passeridae	<i>Passer domestica</i>	Ev serçesi	-	EK I
Passeridae	<i>Passer montanus</i>	Orman serçesi	LC	EK II
Phasianidae	<i>Coturnix coturnix</i>	Bıldırcın	LC	EK I
Phasianidae	<i>Alectoris chukar</i>	Kımalı keklik	LC	EK I
Prunellidae	<i>Prunella modularis</i>	Dağbülbülü	LC	EK II
Pteroclididae	<i>Pterocles orientalis</i>	Bağırtlak	LC	EK I
Scolopacidae	<i>Tringa totanus</i>	Kızılbacak	LC	EK I
Sittidae	<i>Sitta europaea</i>	Sıvacı	LC	EK II
Sternidae	<i>Sterna hirundo</i>	Sumru	LC	EK II
Sturnidae	<i>Sturnus vulgaris</i>	Sığırcık	LC	EK II
Sylviidae	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Söğütbülbülü	LC	EK II
Turdidae	<i>Turdus merula</i>	Karatavuk	LC	EK II
Turdidae	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kara kızkuyruk	LC	EK II
Turdidae	<i>Irania gutturalis</i>	Taş bülbülü	LC	EK II
Turdidae	<i>Luscinia svecica</i>	Mavigerdan	LC	EK II
Muscicapidae	<i>Oenanthe hispanica</i>	Kara kuyrukkakan kulaklı	LC	EK II
Upupidae	<i>Upupa epops</i>	İbibik	LC	EK II

Aves (Kuşlar) : Çalışma alanında 66 tür ile temsil edilen kuşlar, mevcut biyolojik çeşitliliğin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Alanın ekolojik sınırları içerisinde kalan bölgede çeşitli bitki tohumları, böcek ve böcek larvaları ile beslenen kuşlar için farklı vejetasyon alanları beslenme ve yuvalanma açısından da uygun habitatlar sağlamaktadır.

Mammalia (Memeliler)

Memeliler koruma alanlarının en önemli omurgalı gruplarından birisi olup çalışma alanında 26 tür belirlenmiştir. Dünya yaban hayatı alanlarının oluşturulması ve sürdürülmesinde indikatör organizmalar genel anlamda memeli hayvanlardır. Ancak 20. yüzyılla birlikte dünyada ekosistemlerin bozulması ile birlikte yaban hayatında besin zincirinin en üst organizması olan memeliler en fazla etkilenen canlılar olarak türleri tehdit altına giren ve yok olan organizmalar olmuşlardır. Tarımsal aktiviteler için steplerin sürülmesi, yerleşme alanları ve insan aktivite alanlarında yapay ışık kaynaklarının yoğunlaşması ki memeli hayvanlar geceleri yaşam alanlarında yapay ışık kaynaklarını algıladıkların da bunu bir tehdit olarak algılayarak, üreme yavaşlatması hatta döllenmiş yumurtayı bekletme ve sonunda alanı terk etme şeklinde tepkiler verebilirler.

Araştırma alanının ekolojik sınırları içerisinde kalan alanda bu olumsuzluklardan etkilenmiş bir alan olup 26 memeli türü ile temsil edilmektedir. Elazığ İli'nde Memeli (Mammalia) Türleri ve Koruma Statüleri (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

FAMİLYA	TÜR ADI	TÜRKÇE ADI	RED BOOK	DATA	MAK
Muridae	<i>Mus musculus</i>	Ev faresi	LC		-
Muridae	<i>Rattus rattus</i>	Ev sıçanı	LC		-
Muridae	<i>Apodemus mystacinus</i>	Kayalık faresi	LC		-
Muridae	<i>Apodemus flavicollis</i>	Sarı boyunlu orman faresi	LC		-
Muridae	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Orman faresi	LC		-
Soricidae	<i>Suncus etruscus</i>	Cüce sivri fare	LC		-
Soricidae	<i>Crocidura leucodon</i>	Tarla sivri burunlu faresi	LC		-
Spalacidae	<i>Spalax leucodon</i>	Kör fare	DD		-
Cricetidae	<i>Mesocricetus brandti</i>	Avurtlak	NT		-
Leporidae	<i>Lepus capensis</i>	Tavşan	LC		-
Leporidae	<i>Lepus europaeus</i>	Yabani tavşan	LC		-
Sciuridae	<i>Sciurus anomalus</i>	Kafkas sincabı	LC		EK II
Erinaceidae	<i>Erinaceus concolor</i>	Kirpi	LC		-
Chiroptera	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	Beyaz şeritli yarasa	LC		EK II
Chiroptera	<i>Plecotus macrobullaris</i>	Uzun kulaklı kafkas yarasası	LC		EK II
Chiroptera	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Cüce yarasa	LC		EK II
Chiroptera	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Pürtüklü derili yarasa	LC		EK II
Dipodidae	<i>Allactaga williamsi</i>	Arap tavşanı	LC		EK II
Mustellidae	<i>Mustella nivalis</i>	Gelincik	-		EK II
Mustellidae	<i>Martes foina</i>	Kaya sansarı	LC		EK I
Mustellidae	<i>Meles meles</i>	Porsuk	LC		EK I
Ursidae	<i>Ursus arctos</i>	Boz ayı	LC		EK II
Suidae	<i>Sus scrofa</i>	Yaban domuzu	LC		-
Canidae	<i>Vulpes vulpes</i>	Kızıl tilki	LC		EK II
Canidae	<i>Canis lupus</i>	Kurt	LC		-
Felidae	<i>Felis lynx</i>	Vaşak	LC		-

İlimizdeki “**Hazar Gölü Havzasındaki Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti** “ çalışmaları neticesinde; Alanda 111 adet karasal böcek türü, 3 familyaya ait 5 balık türü tespit edilmiştir.

Bu balık türlerinden;

- *Oxynoemacheilus eregliensis* türü Türkiye’ye ait Endemik,
  - *Aphanius asquamatus* türü Hazar Gölü’ne ait Endemik,
- Alburnus heckeli* türü Hazar Gölü’ne ait Endemik olduğu tespit edilmiştir.

2017 YILI KIŞ ORTASI SU KUŞU SAYIMLARI

Paleartik bölgenin bir bölümünü teşkil eden Türkiye, kıta özelliği gösteren biyocoğrafik yapısının yanında ikliminin ve topoğrafyasının çeşitlilik göstermesi, Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasında bir köprü oluşturması ve kuş göç yolları üzerinde bulunması nedeniyle önemli bir kara parçasıdır. Bu nedenle de yurdumuz kuş faunası bakımından çok zengin bir ülkedir.

Ülkemizde yapılan Kış Ortası Su Kuşu Sayımları (KOSKS), Uluslararası Su Kuşu Sayımlarının (USS) bir parçasıdır. Bu sayımlar sokuşu popülasyonlarını belirlemek amacıyla alan bazında yapılan ve Wetlands International (Uluslararası Sulakalan Kurumu) tarafından organize edilen küresel bir sayım organizasyonudur. Sayımlar her yılın Ocak – Şubat aylarında, su kuşlarının mevsimsel göç hareketlerinin en az olduğu ve sulakalanlarda kümelenedikleri zaman gerçekleştirilmektedir (Çağlayan ve ark., 2005).

Batı Paleartik ve Güneybatı Asya’da 20.000 alan, kış ortasında sayılmaktadır. Çoğunluğu gönüllülerden oluşan yaklaşık 11.000 kişi sayımların gerçekleşmesi için çalışmaktadır. Ortalama 175 tür ve 20 milyon sokuşu her yıl düzenli olarak sayılmaktadır. Sayımların en önemli özelliği sahip olduğu uzun dönemli bakış açısıdır. Aynı alanlarda aynı noktalardan yapılan standart sayımlar, uzun dönemde popülasyon trendlerinin analiz edilmesinde oldukça yararlı olmaktadır. Bu sayımlar, Türkiye sulak alanlarının su kuşları açısından taşıdığı önemin ortaya konmasında önemli katkılarda bulunmuştur (Çağlayan ve ark., 2005).

Kış Ortası Su Kuşu Sayımları, su kuşu popülasyonlarındaki değişiklik yanı sıra, sulakalan ekosistemlerindeki değişimlerin uzun dönemde izlenebilmesi için kullanılan temel yöntemlerden biridir (Erciyas ve ark, 2012).

Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketlerinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, bütün sular, bataklık, sazlık, turbiyerler sulak alanlardır (Ramsar Sözleşmesi, Madde 1.1.). Özellikle su kuşları

yaşama ortamı olarak önem taşıdığı yerlerde, sulak alanlara bitişik nehir kıyısı ya da deniz kıyısı bölgeleri ve sulak alanların yanında yer alan ada ve alçak gelgitte altı metreyi aşan denizler de sulak alan olarak tanımlanır (Ramsar Sözleşmesi, Madde 2.1.).

MATERYAL VE METOT

Kış Ortası Su Kuşu Sayımları Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü sınırları içerisinde yer alan Güney Keban Baraj Gölü, Hazar Gölü, Keban Barajı Rezervuar Ağızı (Trafo Önü) ve Cip Baraj Gölü'nde 03-05 Şubat 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Sayımlara Elazığ Şube Müdürlüğünden ; Şube Müdürü Hüseyin ÇELİK, Orman Mühendisi Beytullah Rehber ve Ziraat Mühendisi Erhan TAŞCAN katılmıştır. Çalışmada RSPB 10X42 büyütmeli dürbün, Swarovski 20-60 büyütmeli ve Leicatelevid 60 teleskoplar kullanılmıştır.

Dürbün ve teleskopla gözlemlenen bireylerin tür teşhisleri Baran ve Yılmaz (1982), Heinzel ve ark. (1987), Kiziroğlu (1989), Braun ve ark. (1990), Jonsson (1992) ve Heinzel ve ark. (1998), Mullarney ve ark., 1999'a göre yapılmıştır. Türkçe isimlerin verilmesinde Türkçe Kuş İsimleri Listesi (Barış ve ark., 1996), Latince isimlerde ise BirLife International, IUCN veavianbase kullanılmıştır.

Gözlem sonuçları, oluşturulan bir arazi defterine kaydedilmiştir. Her bir arazi gözleminde tutulan kayıtlar bir araya getirilerek tür listesi oluşturulmuştur. Bu liste, tablo halinde, her bir türün bilimsel adı, Türkçe ismi, sayım yapılan noktadaki miktarı ve (The World Conservation Union) IUCN kriteri verilmiştir.

Buna göre:

IUCN (THE WORLD CONSERVATION UNION) :

- a) Nesli tükenmiş (EX):** Geçerli hiçbir şüphe olmadan türün son bireyi ölmüştür. Türün tarihsel dağılımı boyunca bilinen ve/veya tahmin edilen habitatta, uygun zamanda (diurnal, mevsimsel, yıllık) yapılan ayrıntı araştırmalar sonucunda tek bir birey kaydı dahi yapılamamıştır
- b) Nesli doğada tükenmiş (EW):** Tür esaret altında, insan yardımıyla yaşamını sürdürmekte veya eski dağılım alanı dışında bir yerde popülasyon oluşturmaktadır. Türün tarihsel dağılımı boyunca bilinen ve/veya tahmin edilen habitatta, uygun zamanda (diurnal, mevsimsel, yıllık) yapılan ayrıntı araştırmalar sonucunda tek bir birey kaydı dahi yapılamamıştır
- c) Yok olmak üzere (CR):** Önlem alınmadığı takdirde çok yakın bir gelecekte soyunun tükenme riski yüksek olan taksonlardır. A, B, C, D ve E olmak üzere beş alt kategoride ele alınır.

d) Tehlike altında (EN): CR kategorisi kadar olmamakla birlikte, çok yakın bir gelecekte nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan türlerdir. A, B, C, D ve E olmak üzere beş alt kategoride ele alınır.

e) Hassas (VU): Orta vadeli bir gelecekte nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan türlerdir. A, B, C, D ve E olmak üzere beş alt kategoride ele alınır.

f) Asgari endişe (LC): Bu gruptaki türler CR, EN ya da VU kategorisine girmeyen ancak korunmaları önerilen türlerdir. Üç alt kategoriye ayrılmışlardır.

g) Yetersiz bilgi (DD): Bu gruptaki türler için CR, EN ya da VU kategorileri ile ilgili kriterlere ait veriler eksiktir. Bu nedenle bu türler ile ilgili doğrudan ve/ ya da dolaylı bir değerlendirme yapılamamaktadır. Bu gruba ait türlerle ilgili çalışmalar yapılmış ve/ ya da biyolojileri saptanmış olabilir; fakat bollukları ve dağılımları hakkında bilgi eksikliği vardır. Bu nedenle “Data Deficient”, Lower Risk ya da diğer bir tehlike kategorisi değildir. Bu grup türler için, gelecekte daha fazla bilgi toplanması gerekli olup, toplanan bilgilerden sonra herhangi bir kategoriye girebileceği değerlendirilmelidir.

h) Değerlendirilmemiş (NE): bu gruptaki türler için CR, EN ya da VU kategorileri ile ilgili herhangi bir değerlendirilme yapılmamıştır.

SAYIM YAPILAN ALANLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Keban Barajı: Elazığ ilinin Keban ilçesinde, Fırat Nehri üzerinde, 1965-1975 yılları arasında inşa edilmiş olan elektrik enerjisi üretimi amaçlı barajdır. Ana gövdesi, Elazığ İl Merkezi'nin 50 km. kuzeybatısında, Keban İlçe Merkezi yakınındadır. Normal su kotunda göl hacmi 31.000,00 hm³ normal su kotunda göl alanı 675,00 km²'dir.

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Keban Baraj Gölü bu özellikleriyle Türkiye'nin Atatürk Barajı'nın gölünden sonra en büyük yapay gölüdür. Doğal göllerle bir arada sıralandığında Van Gölü, Tuz Gölü ve Atatürk Baraj Gölü'nün ardından 4. sırada yer almaktadır. Baraj gölünün Murat Nehri Vadisi boyunca uzunluğu 125 km'dir. Genişliği yer yer değişmektedir.

Keban Barajı güney tarafında sekiz (8) farklı noktadan sayım yapılmıştır. Sayım yapılan noktaların koordinatları tablo halinde verilmiştir (tablo 1).

Tablo 1. Keban Baraj Gölü güneyinde sayım yapılan noktaların koordinatları. (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

KOSKS 2017 KOORDİNATLAR		
X	Y	YER TARİFİ
KEBAN BARAJ GÖLÜ GÜNEYİ		
37 S 0535244	4272723	YENİKAPI
37 S 0538607	4272050	ELMAPINARI
37 S 0545020	4275269	DEĞİRMENÖNÜ
37 S 0548264	4275988	İÇME
37 S 0550113	4276732	YUKARIBAĞ
37 S 0551206	4276865	ŞAHSUVAR
37 S 0560411	4278290	YOLÜSTÜ
37 S 0562223	4277375	MURATBAĞI

KEBAN BARAJI GÖVDE ÖNÜ		
37 S 0477382	4294503	GÖVDEÖNÜ 1
37 S 0478320	4295359	GÖVDEÖNÜ 2

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Hazar Gölü: Elazığ yakınlarında, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda uzanan tektonik bir göldür. Uzunluğu 22 km, genişliği 5-6 km civarında olup eliptik bir geometriye sahiptir. Uzun eksenini doğu-güneydoğu ve batı-güneybatı yönünde yaklaşık 20 km.dir.

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Hazar Gölü'nün ortalama genişliği 4,5 km. ve en geniş bölümü doğu kesiminde 5,4 km., dar kesimi 3,8 km.'dir. Türkiye'nin en derin göllerinden biridir. En derin kısım kuzeydoğu ucunda yaklaşık 213 m'dir. Yüzey alanı 81 km²'dir. Rakımı deniz seviyesinin 1248 m. üzerinde olup dünyada bu seviyede bulunan nadir göllerden birisidir. Göl havzasının alanı basamaklı ve kırıktır. Hazar Gölü kuzeyde Çelemlik-Mastar sıradağları ve güneyden Hazar-Yaylım Dağları tarafından kuşatılmıştır. Doğu Anadolu fay hattı gölün altından geçmektedir (Ünlü ve ark., 2008).

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Hazar Gölü'nde 11 farklı noktadan sayım yapılmıştır. Sayım noktalarının koordinatları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Hazar Gölü sayım noktalarının koordinatları. (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

HAZAR GÖLÜ		
37 S 0525851	4258012	HAZAR GÖLÜ TABİAT PARKI
37 S 0527359	4258820	YILANLI ADA
37 S 0529390	4259446	MALİYE KAMPI ALTI
37 S 0531954	4260643	UZUNBURUN TEPEŞİ
37 S 0538323	4264321	KARAYOLLARI KAMPI
37 S 0544326	4263952	GEZİN
37 S 0544168	4261969	ADA TEPEŞİ YANI
37 S 0542335	4260918	PLAJKÖY ALTI
37 S 0532325	4256796	KİLİSE ADASI
37 S 0528503	4255166	ÜNİVERSİTE KAMPI
37 S 0526996	4256131	ŞEFLİK BİNASI ÖNÜ

Cip Baraj Gölü: Elâzığ'da, Cip Çayı üzerinde, 1965 yılında sulama amacı ile inşa edilmiş bir barajdır. Toprak gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 446.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 23,00 metredir. Normal su kotunda göl hacmi 7,00 hm³, normal su kotunda göl alanı 1,10 km²'dir. 1.100 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir. Daha önce daha büyük olmasına rağmen şimdilerde bir hayli ufalmıştır.

Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

Tablo 3. Cip Baraj Gölü sayım noktalarının koordinatları (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

CİP BARAJ GÖLÜ		
37 S 0505477	4280884	CİP 1

ALANLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Cip Baraj Gölü

Cip Baraj Gölündeki Kosks sayımında ; Sıcaklık 5 C, Gökyüzü % 20 bulutlu, Yağış yok, Görüş Mesafesi açık/10 km Rüzgar şiddeti 7 km/saat, Rüzgar yönü Kuzey Doğu, Buzlanma % 85, Kar yok, Don var, Avcılık ve sportif olta balıkçılık yok, Alanın % 15' i Sazla kaplı olup Alandaki kuş türlerinin az olmasının en önemli nedeni göl yüzeyindeki buzlanmadır. Martılar Göl yüzeyinde dinlenme ve beslenme durumundadır.

Keban Barajı Gövde Önü

Keban Barajı Gövde önündeki Kosks sayımında ; Sıcaklık 6,5 C, Gökyüzü % 20 bulutlu, Yağış yok, Görüş Mesafesi açık/16 km Rüzgar şiddeti 12 km/saat, Rüzgar yönü Kuzeybatıdan, Buzlanma yok, % 40 Kar var, Don var, Avcılık ve sportif olta balıkçılığı mevcut olup alanda sazlık kısım yoktur. Martılar adada beslenme, dinlenme durumunda olup diğer noktalarda dinlenme ve uçuş durumundadırlar.

Sivrice Hazar Gölü

Hazar Gölündeki Kosks sayımında ; Sıcaklık 1 C, Gökyüzü % 20 bulutlu, Yağış yok, Görüş Mesafesi açık/10 km Rüzgar şiddeti 11 km/saat, Rüzgar yönü Kuzey Doğu, Buzlanma % 20, % 80 Kar var, Don var. Alanın % 10'u Sazla kaplı olup alanda avcılık ve sportif olta balıkçılığı mevcuttur. Martılar genelde beslenme ve uçuş durumundadırlar.

Keban Barajı Güneyi

Güney Keban Barajı Gölündeki Kosks sayımında ; Sıcaklık 2 C, Gökyüzü ilk sayım noktasında % 10 bulutlu olup diğer noktalarda Bulut yok olup açıktır. Yağış yok, Görüş mesafesi tüm noktalarda açık/15 km Rüzgar şiddeti 6 km/saat, Rüzgar yönü Batıdan, Buzlanma % 20, % 80 Kar var, Don var. Avcılık ve sportif olta balıkçılık yapılmaktadır. Alanın ilk noktası Sazla kaplı olup diğer noktalarda düşük oranda sazlık mevcut, Alanın genelinde su kenarı Çakıllık ve taşlık, bataklık ve tarım alanlar ile suya yakın yerlerde yerleşim alanları mevcuttur. Martılar ilk noktada dinlenme durumunda olup diğer noktalarda ise su kenarında dinlenme, uçuş ve beslenme durumundadırlar.

ÇALIŞMA YÖNTEMİ

Çalışma alanı içerisinde, farklı özelliklere sahip alanlardaki avifaunistik çeşitliliğin belirlenmesinde, transekt metodu, nokta sayım metodu ve rastgele gözlem metodu çalışma alanının coğrafik yapısına en uygun gözlem metotları olarak tespit edilmiştir. Nokta sayım metodunda çalışma alanından seçilen uygun noktalarda belirli süreler kalınarak gözlem yapılması esastır. Çalışmalarımızda nokta sayım metodu, arazi yapısı ve sulak alanda sayım yapılması nedeniyle transekt metoda ve rastgele gözlem metoduna oranla daha sık kullanılmıştır (Gürsoy, 2000).

Güney Keban Baraj Gölünde 8 nokta, Hazar Gölü'nde 11 nokta, Keban Barajı Rezervuar Ağız (Trafo Önü) iki nokta ve Cip Baraj Gölü'nde bir noktadan sayım yapılmıştır. Her sayım noktasının GPS koordinatı alınmış ve tablo halinde verilmiştir. Her bir alandaki sayım aynı gün içerisinde tamamlanmıştır.

Sayımlar, kuşlar grup yoğunluğu ve gözlem koşulları elverdiğince tek tek sayılmışlardır. Tek tek saymanın, hava ve ışık şartlarının kötü olması, alanın yeterince görülememesi, zamanın daralması,

kuşların çok kalabalık ya da hareketli olmaları gibi nedenlerle mümkün olmadığında ise, 5'er, 10'ar, 50'şer ya da 100'er bireylik gruplar halinde sayım yapılmıştır. Tanımlanamayacak kadar uzak olan ya da olumsuz hava koşullarının tanımlamayı mümkün kılmadığı durumlarda ise sayımlar tanımsız su kuşu olarak kaydedilmiştir (Çağlayan ve ark., 2005)

BULGULAR

Bu çalışmada Elazığ ili içerisindeki 4 alan ziyaret edilmiştir. Bunlar sırasıyla Keban Baraj Gölü güneyi, Hazar Gölü, Keban Barajı Rezervuar önü ve Cıp Baraj Gölü'dür. Bu alanlarda yapılan sayım sonuçları tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4. Keban Baraj Gölü Güney Bölgesi Sayım Sonuçları (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Toplam	Nokta 1	Nokta 2	Nokta 3	Nokta 4	Nokta 5	Nokta 6	Nokta 7	Nokta 8
		23396	7014	4863	2052	1823	4224	1739	1060	621
Karabatak	<i>Phalacrocorax carbo</i>	258	11	-	-	-	92	-	55	100
Küçük Batağan	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	449	174	88	18	-	114	55	-	-
Bahri	<i>Podiceps cristatus</i>	3773	2050	1200	320	-	103	100	-	-
Kara Boyunlu Batağan	<i>Podiceps nigricollis</i>	515	225	100	28	-	58	104	-	-
Büyük Ak Balıkçıl	<i>Ardea alba</i>	5	-	-	-	-	-	-	-	5
Gri Balıkçıl	<i>Ardea cinerea</i>	76	3	20	28	10	-	10	-	5
Gece Balıkçıl	<i>Nycticorax nycticorax</i>	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Angit	<i>Tadorna ferruginea</i>	5735	875	1110	300	150	2650	400	250	-
Suna	<i>Tadorna tadorna</i>	73	33	40	-	-	-	-	-	-
Fiyu	<i>Anas penelope</i>	128	128	-	-	-	-	-	-	-
Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	210	55	155	-	-	-	-	-	-
Çıkrıkçın	<i>Anas querquedula</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	2464	455	655	500	250	110	280	125	89
Boz Ördek	<i>Anas strepera</i>	23	-	23	-	-	-	-	-	-
Kızılback	<i>Tringa totanus</i>	74	74	-	-	-	-	-	-	-
Kaşıkgağa	<i>Anas clypeata</i>	22	22	-	-	-	-	-	-	-
Kilkuyruk	<i>Anas acuta</i>	73	-	73	-	-	-	-	-	-
Elmabaş Patka	<i>Aythya ferina</i>	33	33	-	-	-	-	-	-	-
Tepeli Patka	<i>Aythya fuligula</i>	185	25	160	-	-	-	-	-	-
Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	1702	77	410	222	253	430	180	130	-
Kızıkuşu	<i>Vanellus vanellus</i>	23	23	-	-	-	-	-	-	-
Kara Karınlı Kumkuşu	<i>Calidris alpina</i>	179	124	33	22	-	-	-	-	-
Suçulluğu	<i>Gallinago gallinago</i>	27	17	-	10	-	-	-	-	-
Yeşilback	<i>Tringa nebularia</i>	18	8	-	10	-	-	-	-	-

Yeşil Dödükcün	<i>Tringa ochropus</i>	41	20	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Dere Dödükcünü	<i>Actitis hypoleucos</i>	228	177	13	33	-	-	-	-	-	-	-	5
Büyük Karabaş Martı	<i>Larus ichthyaetus</i>	153	108	3	22	10	-	10	-	-	-	-	-
Karabaş Martı	<i>Larus ridibundus</i>	1116	215	178	213	300	38	150	-	-	-	-	22
Van Gölü Martısı	<i>Larus armenicus</i>	5000	1500	600	500	600	450	450	500	400	-	-	-
sumru	<i>Sterna hirundo</i>	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halkalı Küçük Cılıbit	<i>Charadrius dubius</i>	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanımsız su kuşu	-	238	190	-	-	-	48	-	-	-	-	-	-
Tanımsız martı	-	353	250	-	-	-	103	-	-	-	-	-	-
Tanımsız ördek	-	168	140	-	-	-	28	-	-	-	-	-	-

Tablo 5. Hazar Gölü Sayım Sonuçları (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Toplam	Nokta 1	Nokta 2	Nokta 3	Nokta 4	Nokta 5	Nokta 6	Nokta 7	Nokta 8	Nokta 9	Nokta 10	Nokta 11
		26264	4726	7513	542	1631	599	1455	3131	2023	2043	750	1851
Küçük Batağan	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	728	280	50	8	4	50	-	77	45	70	115	29
Bahri	<i>Podiceps cristatus</i>	648	73	50	6	102	20	-	68	150	82	52	45
Kara Boyunlu Batağan	<i>Podiceps nigricollis</i>	690	102	22	24	-	74	-	130	100	55	128	55
Angit	<i>Tadorna ferruginea</i>	736	80	-	18	-	-	-	470	103	65	-	-
Boz Ördek	<i>Anas strepera</i>	55	10	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-
Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	150	70	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	651	92	8	-	-	30	-	210	-	201	-	110
Elmabaş Patka	<i>Aythya ferina</i>	549	51	-	-	-	50	50	223	-	-	-	175
Tepeli Patka	<i>Aythya fuligula</i>	1162	201	100	-	120	105	100	40	186	-	-	310
Fiyu	<i>Anas penelope</i>	27	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sutavuğu	<i>Gallinula chloropus</i>	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	7140	1975	850	350	155	170	505	1780	360	320	125	550
Dere Dödükcünü	<i>Actitis hypoleucos</i>	32	5	-	-	-	-	-	-	27	-	-	-
Van Gölü Martısı	<i>Larus armenicus</i>	13507	1750	6353	91	1250	100	800	133	900	1250	330	550

Tablo 6. Keban Barajı Rezervuar Önü (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Toplam	Nokta 1	Nokta 2
		9634	6066	3568
Karabatak	<i>Phalacrocorax carbo</i>	680	540	140
Bahri	<i>Podiceps cristatus</i>	35	35	-
Sumru	<i>Sterna hirundo</i>	14	14	-
Büyük Ak Balıkçıl	<i>Egretta alba</i>	372	285	87
Küçük Ak Balıkçıl	<i>Egretta garzetta</i>	33	22	11
Gri Balıkçıl	<i>Ardea cinerea</i>	440	310	130
Gece Balıkçıl	<i>Nycticorax nycticorax</i>	471	350	121
Angıt	<i>Tadorna ferruginea</i>	991	550	441
Fiyu	<i>Anas penelope</i>	58	58	-
Boz Ördek	<i>Anas strepera</i>	162	102	60
Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	51	41	10
Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	560	320	240
Tepeli Patka	<i>Aythya fuligula</i>	371	270	101
Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	533	225	308
Karabaş Martı	<i>Larus ridibundus</i>	713	411	302
Van Gölü Martısı	<i>Larus armenicus</i>	4150	2533	1617

Tablo 7. Cıp Baraj Gölü Sayım Sonuçları (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Toplam	Nokta 1
		815	815
Angıt	<i>Tadorna ferruginea</i>	315	315
Suna	<i>Tadorna tadorna</i>	1	1
Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	35	35
Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	73	73
Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	121	121
Van Gölü Martısı	<i>Larus armenicus</i>	270	270

Tablo 8. Elazığ İli'nde Görülen Su Kuşları (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

	Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Tehlike Durumu (IUCN) (Kışlama)
1	Küçük Batağan	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	LC
2	Bahri	<i>Podiceps cristatus</i>	LC
3	Kara Boyunlu Batağan	<i>Podiceps nigricollis</i>	LC
4	Karabatak	<i>Phalacrocorax carbo</i>	LC
5	Büyük Ak Balıkçıl	<i>Ardea alba</i>	LC
6	Küçük Ak Balıkçıl	<i>Egretta garzetta</i>	LC
7	Gri Balıkçıl	<i>Ardea cinerea</i>	LC
8	Gece Balıkçılı	<i>Nycticorax nycticorax</i>	LC
9	Angıt	<i>Tadorna ferruginea</i>	LC
10	Suna	<i>Tadorna tadorna</i>	LC
11	Fiyu	<i>Anas penelope</i>	LC
12	Boz ördek	<i>Anas strepera</i>	LC
13	Çamurcun	<i>Anas crecca</i>	LC
14	Yeşilbaş	<i>Anas platyrhynchos</i>	LC
15	Kilkuyruk	<i>Anas acuta</i>	LC
16	Kızılback	<i>Tringa totanus</i>	LC
17	Elmabaş Patka	<i>Aythya ferina</i>	LC
18	Tepeli Patka	<i>Aythya fuligula</i>	LC
19	Kaşıkgaga	<i>Anas clypeata</i>	LC
20	Sutavuğu	<i>Gallinula chloropus</i>	LC
21	Sakarmeke	<i>Fulica atra</i>	LC
22	Halkalı Küçük Cılıbit	<i>Charadrius dubius</i>	LC
23	Kızkuşu	<i>Vanellus vanellus</i>	LC
24	Kara Karınlı Kumkuşu	<i>Calidris alpina</i>	LC
25	Suçulluğu	<i>Gallinago gallinago</i>	LC
26	Yeşilback	<i>Tringa nebularia</i>	LC
27	Yeşil Düdükçün	<i>Tringa ochropus</i>	LC
28	Dere Düdükçünü	<i>Actitis hypoleucos</i>	LC
29	Büyük Karabaş Martı	<i>Larus ichthyaetus</i>	LC

30	Karabaş Martı	<i>Larus ridibundus</i>	LC
31	Van Gölü Martısı	<i>Larus armenicus</i>	LC
32	Sumru	<i>Sterna hirundo</i>	LC

Karabatak (*Phalacrocorax carbo*) Fotoğraf: Erhan TAŞCAN - Beytullah REHBER

ÇALIŞMA SIRASINDA SU KUŞU DIŞINDA GÖZLEMLENEN TÜRLER (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü, 2017)

	Türkçe Adı	Bilimsel Adı	Sayı
1	Ak Kuyruksallayan	<i>Motacilla alba</i>	9
2	Kaya Güvercini	<i>Columba livia</i>	430
3	Leş kargası	<i>Corvus cornix</i>	112
4	Kumru	<i>Streptopelia decaocto</i>	13
5	İspinoz	<i>Fringilla coelebs</i>	680
6	Karatavuk	<i>Turdus merula</i>	20
7	Ekin kargası	<i>Corvus frugilegus</i>	100
8	Alakarga	<i>Garrulus glandarius</i>	8
9	Saka	<i>Carduelis carduelis</i>	38
10	Florya	<i>Carduelis chloris</i>	18
11	Büyük Baştankara	<i>Parus majör</i>	50

12	Mavi Baştanka	<i>Parus cyaneus</i>	33
13	Tepeli Toygar	<i>Galerida cristata</i>	100
14	Gökdoğan	<i>Falco peregrinus</i>	1
15	Kızıl şahin	<i>Buteo rufinus</i>	5

SONUÇLAR

25 Ocak 2017 02 - 03 - 07 Şubat 2017 tarihleri arasında Kış Ortası Su Kuşu Sayımları, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü sınırları içerisinde yer alan 4 sulak alanda yapılmış ve çalışma sonucunda toplamda 47 tür gözlenmiştir. Bu türlerden 32 tanesi su kuşu, 15 tanesi ise su kuşu dışında kalan türlere aittir.

Bu alanlarda toplam 32 türden 60109 su kuşu sayılmıştır. Güney Keban Baraj Gölü'nde 30 türden 23396 (Tablo 4), Hazar Gölü'nde 14 türden 26264 (Tablo 5), Keban Barajı Rezervuar Ağzı (Trafo Önü) 16 türden 9634 (Tablo 6) ve Cip Baraj Gölü'nde 6 türden 815 (tablo 7) su kuşu sayılmıştır. İlimizde görülen Su Kuşlarının tümü LC (Asgari Endişe) kategorisinde yer almaktadır.

En çok sayılan beş su kuşu sırasıyla Van Gölü Martısı (*Larus armenicus*) 22937, Sakarmeke (*Fulica atra*) 9496, Angıt (*Tadorna ferruginea*) 7777, Bahri (*Podiceps cristatus*) 4456 ve Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*) 3748 olmuştur.

Bu kuşları Karabaş Martı (*Larus ridibundus*) 1829, Tepeli Patka (*Aythya fuligula*) 1347, Kara Boyunlu Batağan (*Podiceps nigricollis*) 1205, Küçük Batağan (*Tachybaptus ruficollis*) 1177 ve Karabatak (*Phalacrocorax carbo*) 938 takip etmiştir.

Bahri (*Podiceps cristatus*), Angıt (*Tadorna ferruginea*) ve Van Gölü Martısı (*Larus armenicus*) sayısı bu sezonda görülmesi beklenen popülasyonun üzerindedir. Ayrıca Bahri (*Podiceps cristatus*), Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*), Van Gölü Martısı (*Larus armenicus*) ve Çamurcun (*Anas crecca*) sayısı geçen seneki sayıma göre azalmakta olup, Küçük Batağan (*Tachybaptus ruficollis*), Kara Boyunlu Batağan (*Podiceps nigricollis*), Angıt (*Tadorna ferruginea*) ve Sakarmeke (*Fulica atra*) sayıları geçen seneki sayıma göre artmıştır.

İş bu çalışma raporu tarafımızdan tanzim edilmiştir. 14.02.2017

Erhan TAŞCAN
Ziraat Mühendisi

Beytullah REHBER
Orman Mühendisi

KAYNAKLAR

1. **Baran, İ. ve Yılmaz, İ., 1984.** Ornitoloji Dersleri. Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir, 323.
2. **Barış, S., Bilgin, C., Oksay, S., Goksu, A., Ertan, A. & Eken., G. 1996.** Türkçe Kuş İsimleri. DHKD & AKGT, Ankara, Türkiye.
3. **Bibby, C.J., Burgess, N.D and Hill, D.A., 1992.** BirdCensusTechniques. AcademicPress Limited London, 257.
4. **Çağlayan, E., Kılıç, D, T., Per, E. Ve Gem, E., 2005.** Türkiye Kış Ortası Sukuşu Sayımları 2005. Doğa Derneği, Türkiye.
5. **Erciyas Yavuz K., Kartal, E., 2012.** Türkiye Kış OrtasıSukuşu Sayımları 2011. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları, Türkiye.
6. **Heinzel, H., Fitter, R., Parslow, J., 1995.** Türkiye ve Avrupa'nın Kuşları. Doğal Hayatı Koruma Derneği, İstanbul, Türkiye (çeviren: Boyla, K. A.).
7. **Jonsson, L., 1992.** Birds of Europe with North AfricaandtheMiddle East. PrinctoneUniversityPress, Princtone, New Jersey.
8. **Kılıç, D. T. ve Eken, G., 2004.** Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları – 2004 Güncellemesi. Doğa Derneği, Ankara, Türkiye.
9. **Mullarney, K., Svensson, L., Zetterström, D., Grant, J. P., 1999.** Bird Guide. ThemostcompletefieldguidetotheBirds of Britain and Europe. Collins, London.
10. **Ünlü, A., Çoban, F., Tunç, S., 2008.** Hazar Gölü Su Kalitesinin Fiziksel ve İnorganik-Kimyasal Parametreler Açısından İncelenmesi. Gazi Üniv. Müh. Mimarlık Fak. Der. Cilt 23. No.1, 119-127. Ankara, Türkiye.
11. **Yarar, M., ve Magnin, H., 1997.** Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları. Doğal Hayatı Koruma Derneği, İstanbul, Türkiye, 313, 157 - 160.

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

D.3.1. Ormanlar

Elazığ Orman İşletme Müdürlüğü 2018 yılları arasını içeren Amenajman Planına göre Elazığ İlimizde 43.190,2 ha verimli 127.128,7 ha Bozuk olmak üzere Toplamda 170.318,9 ha Ormanlık alanı bulunmaktadır. Ormanlarımız'da Meşe, Sedir, Karaçam, Ardıç Türleri mevcut olup, Yapılan Ağaçlandırma ve Toprak Muhafaza çalışmaları ile orman alanları her yıl artmaktadır.

D.3.2. Milli Parklar

İlimizde Milli Park bulunmamaktadır. Ancak 1 Adet tabiat parkı bulunmaktadır.

Hazar Gölü Tabiat Parkı

Elazığ İli, Sivrice ilçesi, Güney köyü içerisinde yer alan Hazine tarafından Orman Genel Müdürlüğüne tahsisli bulunan 19.00 ha'lık alan, 2002 yılında Genel Müdürlük tarafından A ve B tipi olarak tescil edilip İl Müdürlüğüne verilen Hazar Gölü A ve B tipi Mesire Yerleri 2008 yılında A Tipi olarak tescil edilmiştir. Ancak 22,51 ha lık bu alan; 11.07.2011 tarihinde Orman ve Su İşleri Bakanlığınca “Tabiatı Parkı” olarak ilan edilmiştir.

Elazığ İli'ne 25 km. Sivrice ilçesine 5 km uzaklıkta bulunan saha Elazığ ve çevre il ve ilçe halklarının rekreasyon ihtiyaçlarına büyük ölçüde cevap verebilecek önemli ziyaretçi potansiyeline sahip bir orman içi dinlenme yeridir.

Elazığ İli Sivrice İlçesi Hüseyinbey tepe sınırları dahilinde bulunan alan, gölün etrafını çevreleyen Elazığ - Diyarbakır karayolunun ile göl arasında kalmaktadır. (Hazar gölü Başlangıcı) Alan 2. derece sit alanıdır. Hazar Gölü Tabiat Parkı geceleme üniteleri ile birlikte rekreasyon amacıyla kullanılan Hazar Gölünün kenarında tesis edilmiş alan durumundadır. Sahada 21 adet geceleme ünitesi, 1 adet gazino,1 adet idare binası, 6 adet wc, çocuk oyun alanları, spor tesisleri, piknik üniteleri, plaj, sportif olta balıkçılığı, yürüyüş ve manzara seyir alanları bulunmaktadır.

1. Alanın Resmi Adı

Hazar Gölü Tabiat Parkı

2. Coğrafi Konumu ve Koordinatları

38° 28' 11" N

39° 17' 45" E

Elazığ L 42. b-1(1/25000 Ölçekli Pafta No)

3.1. Alanı

22.51 ha

3.2. Kara Yüzeyi

22.51 ha

3.3. Su Yüzeyi

Bulunmuyor

3.4.Kıyı Uzunluğu

1 km.

4.Alanın Açıklamalı tanımı

Elazığ İli Sivrice İlçesi Hüseyin bey tepe sınırları dahilinde buluna alan, gölün etrafını çevreleyen Elazığ– Diyarbakır karayolunun ile göl arasında kalmaktadır. (Hazar gölü Başlangıcı) Alan 2. derece sit alanıdır.

5.Yasal Konumu

Orman kadastro çalışmaları yapılmıştır. Alan Orman Genel Müdürlüğüne tahsisli alandır.

6.Yerleşimler ve nüfusları

Alan Elazığ'a 25, Sivrice ilçesine 5, Diyarbakır iline uzaklığı ise 120 km 'dir. Alanda altyapı ve üst yapı tesisleri mevcuttur. Özellikle yaz aylarında günü birlik konaklamada tercih edilmektedir.

7. Sosyo –Ekonomik-Kültürel-Tarihsel Özellikler

Mesire alanının özel bir şirket tarafından işletmeciliğinin yapılmasından dolayı istihdam sağlanmakta ve halka huzurlu, mutlu ve sağlıklı bir dinlenme ortamı sunulmaktadır.. Ayrıca mesire yerinde elektrik, su ve wc mevcuttur. Bu alan ikinci derece doğal sit alanıdır.

8.Fiziksel Özellikler

8.1.İklim Özellikleri

Karasal iklim

8.2. Jeomorfolojisi

Meyilli, engebeli arazi

8.3. Jeolojisi

8.4. Hidroloji-Hidrojeoloji

8.5. Toprak Yapısı

8.6. Flora ve Faunası

Karaçam, Sedir gibi ibrelî, Akasya, Kavak, Gladiçya, Dişbudak, ve Söğüt gibi yapraklı ağaçlar mevcuttur.

9. Alan Kullanımı ve Mevcut Durumu

Orman Genel Müdürlüğü uhdesinde bulunan alan Elazığ Orman ve Su İşleri Şube Müdürlüğü tarafından ihaleyle özel bir şirket tarafından işletilmektedir.

10.Mevcut Sorunlar

Su kirliliği

D.4. Çayır ve Mera

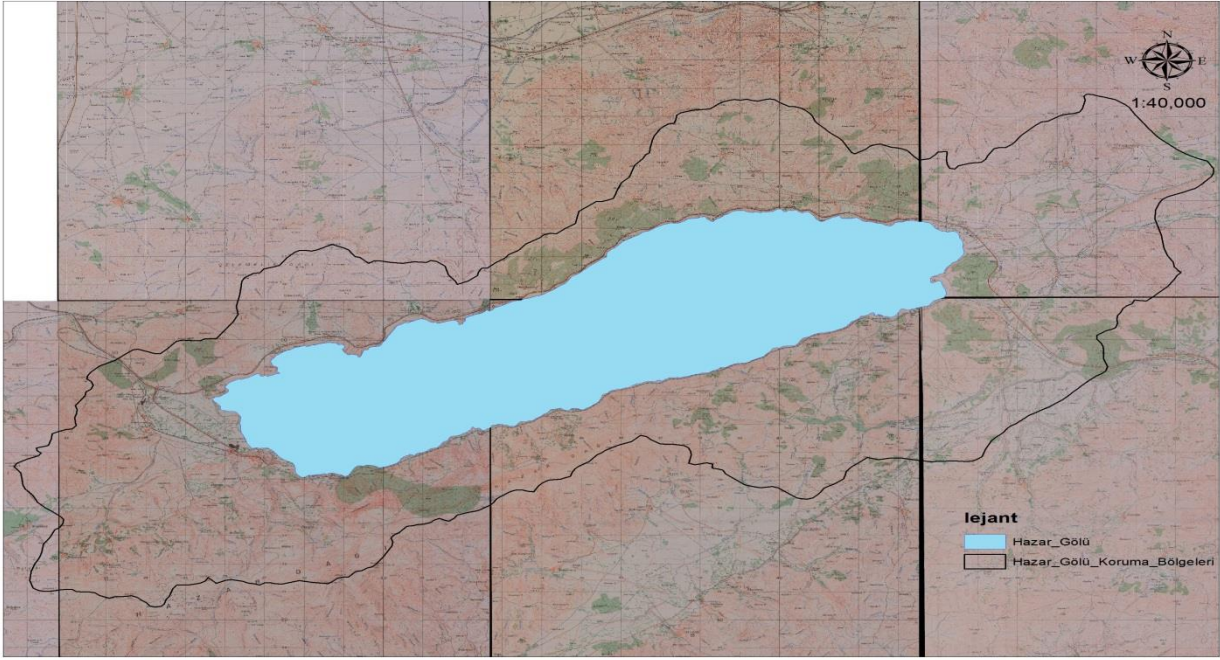
İlimizde hayvancılığının önemli kaba yem kaynağı olan çayır ve mera alanı **225.306** hektardır. Geçmişten günümüze olumsuz birçok nedenlerden dolayı çayır ve mera alanlarında azalma meydana gelmiştir. Dik veya çok dik eğime sahip olduğu için ilimiz mera alanlarının büyük bir kısmında hafif şiddette erozyon problemi bulunmaktadır. Ayrıca çiftçiler tarafından kapasitelerinin üzerinde kontrolsüz otlatılması ve amacı dışında kullanılması nedeniyle ot veriminde azalma meydana gelmiştir. Genel itibariyle ilimiz mera alanları durum ve sınıfına göre zayıf mera olarak değerlendirilmektedir.

D.5. Sulak Alanlar

Uluslararası Öne Haiz Sulak Alan olarak Hazar Gölü Sulak Alanı ve Güney Keban Baraj Gölü Sulak Alanı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 09/04/2015 tarih ve 4075 sayılı oluru ile tescillenerek ilan edilmiştir.

Hazar Gölü:

Hazar Gölü Elazığ'a 22 km Diyarbakır'a 100 km uzaklıkta olup, 38 28 Enlem ve 39 23 boylamlar arasında, Güneydoğu Toros dağları arasındaki bir çöküntü üzerinde Elazığ Merkez ilçe ile Sivrice ve Maden ilçe sınırları arasında yer alır. Göl, 274,9 km² 'lik göl havzası ve 78,8 km² ' lik su yüzeyine sahiptir. Güneybatı- Kuzeydoğu istikametinde ortalama 20 km uzunluğunda, Güneydoğu-Kuzeybatı istikametinde ise ortalama 4,5 km genişliğindedir. Hazar Gölü uluslararası öneme sahip sulak alanlarımızdan birisidir. Hazar Gölü barındırdığı doğal, kültürel ve zengin biyoçeşitliliği ile çeşitli koruma statülerine sahiptir.

Göl alanı 8072 ha olup tampon bölge alanı ise 27400 ha dır. Doğu Anadolu Bölgesinin en önemli kentlerinden Elazığ'da yer alan Hazar Havzası zengin flora ve fauna özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Hazar Gölü, Türkiye'nin en derin göllerinden biri olup, 274,9 km²lik Göl havzası ve 78,8 km²lik su yüzeyine sahiptir. Hazar Gölü Önemli Doğa, Bitki, Kuş Alanı ve Uluslararası Önem Sahip Sulak Alandır. Doğal güzelliklerin yanı sıra tarım ve turizm açısından da bölgede önemli bir yere sahiptir.

Hazar Gölü Havzası'nda 226 bitki türü belirlenmiştir. Araştırma alanında tespit edilen bitki türlerinden 14 tanesi endemiktir.

Alanda 111 karasal böcek türü tespit edilmiştir. Özellikle kuş, sürüngen, amfibi, yaras ve memeli türleri için besin kaynağını teşkil etmektedir. Hazar Gölü'nde 3 familyaya ait 5 balık türü tespit edilmiştir. Bunlardan *Aphanius asquamatus* (Dişli Sazancık) ve *Alburnus heckeli* (Hazar İnci Balığı) Hazar Gölü'nün endemik iki türüdür, Dünyada yalnız Hazar Gölü'nde yaşamaktadır. Bu açıdan büyük önem taşımaktadırlar. Hazar Gölü Havzası'nda yapılan arazi çalışmaları sonucunda alanda 3 kurbağa türü ve sürüngenlere ait 9 tür gözlenmiştir. Alanda toplam 66 kuş türü tespit edilmiştir. Hazar Gölü Havzası'nda bulunan adalarda özellikle doğu martısına ait (*Larus armenicus*) üç büyük üreme kolonisi bulunmaktadır. Alanda 21 memeli türü tespit edilmiştir.

Hazar Gölü, Göl çevresinde yeralan Hazar Baba ve Master Dağlarından gelen derelerle beslenmektedir. Doğu Anadolu fay hattının aynağından çıkan sular Göl'de toplanmaktadır. Fay kaynaklarından doğan kısa boylu derelerin debisi düşük olduğundan topografyada çok belirgin değildir. Topografyada belirgin olan üç dere vardır, bunlar Kürksuyu, Zıkkım ve Savsak dereleridir. Ayrıca Berhamaz deresi bulunmakta olup burada 2014 yılında rusubat önleme çalışması revize edilecektir.

Hazar Gölü Havzası Elazığ İl'i Merkez ilçesi, Sivrice ilçesi ve Maden ilçelerinin sınırları içerisinde kalmaktadır. Havza sınırları içerisinde Sivrice ilçesi, Düzbahçe, Kavakköy, Kürkköy, Soğukpınar, Sürek köyü, Yedikardeş köyü, Güneyköy, Gezin belediyesi, Hatunköy, Küçükova,Plajköy, Yeşilova ve Yoncapınar olmak üzere 14 yerleşim merkezi bulunmaktadır. Hazar Gölü barındırdığı doğal ve kültürel zenginlikleri nedeniyle çeşitli koruma statülerine sahiptir. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 11.07.1991 tarih ve 856 sayılı kararıyla;

- Yılanlı Ada 1. Derece Doğal Sit Alanı, Kilise Adası ve çevresi (Batık Kent) ile Göl'ün doğu yakasındaki Yarım Ada 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı,
- Göl'ün çevresini dolaşan mevcut karayolu ile Göl arasındaki bölge 2. Derece Doğal Sit Alanı
- Karayolunun üst kısmında kalan alanlar ise 3. Derece Sit Alanı olarak kabul edilmiştir. Alan içerisinde özel mülkiyet çoğunlukta olup hazine arazisinde mevcuttur.

Hazar Gölü Havzası orman açısından fakirdir. Ancak, alanda yer yer dişbudak, akçaağaç, çınar, ardıç ve böğürtlen gibi doğal ağaçlar ve bozuk baltalık ormanlar mevcuttur. Bu sahaya ait 2004-2023 yılları arasını kapsayan Orman Amenajman Planı yapılmıştır. Plana göre 345 ha alanda dağınık olarak doğal meşe baltalık ormanı bulunmaktadır. Açık arazide ise geven türleri mevcuttur. Hazar Gölü Havzasında ağaçlandırma projelerine göre 3312 ha alanda Hazar Gölü'nün doğusu ve Gezin Beldesi civarında, batısı Kürk Köyü civarında, kuzey cephesinde ise Güney Köyü hudutlarında, güney cephesinde ise Sivrice İlçesi Karaçalı mıntkasında karaçam, sedir, akasya, aylantus, meşe ve badem türleri ile ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Havzada ağaçlandırılacak geniş alanlar olmasına rağmen, bu alanların özel mülkiyette olması nedeniyle ağaçlandırma çalışmaları yeterince yapılamamaktadır.

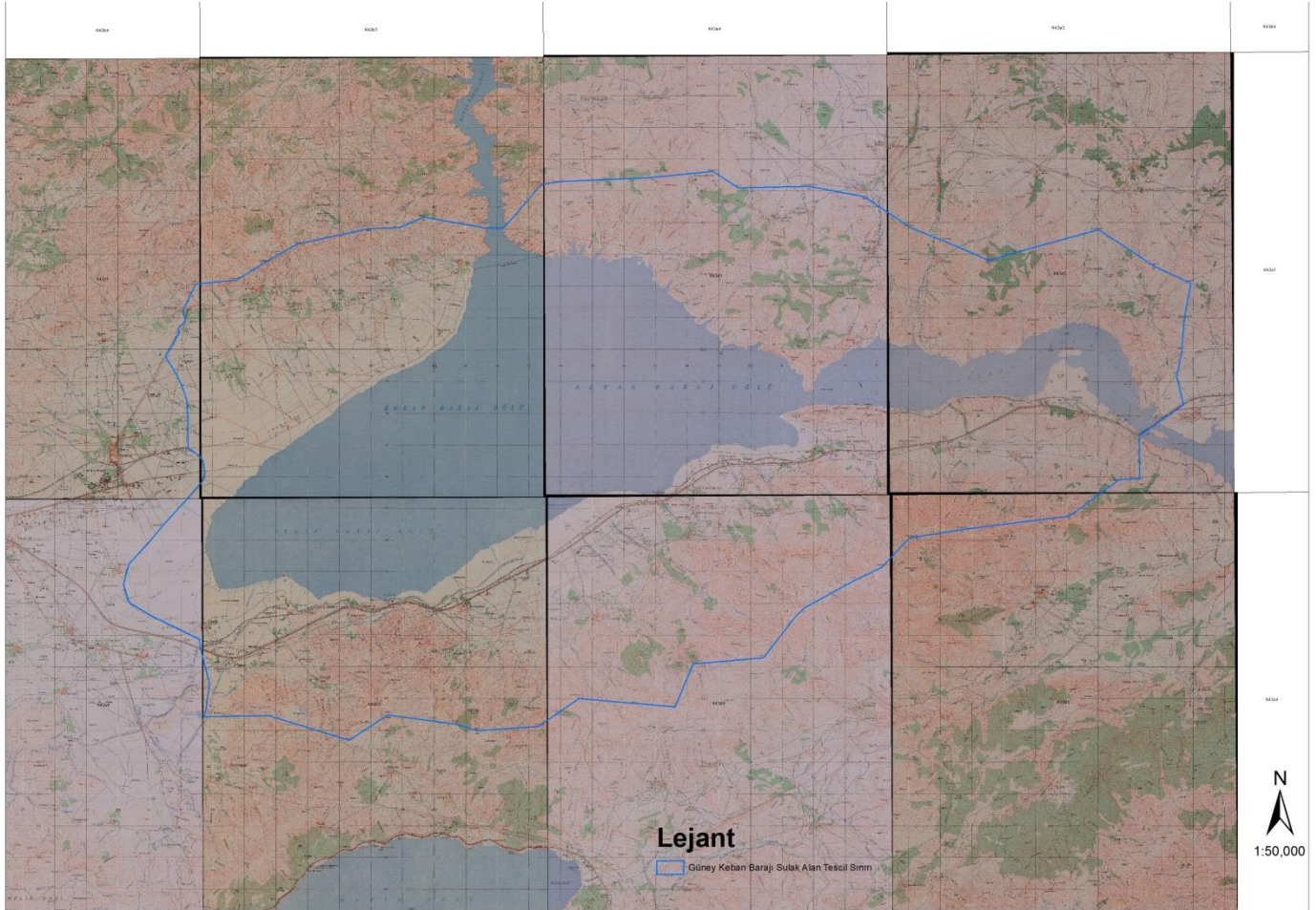
Hazar Gölü Havzasında turizm faaliyetleri tarımsal faaliyetlere kıyasla daha karlı bir sektör olarak büyümekte ve bu alanda isteklilik artmaktadır. Doğal ve kültürel potansiyeli turizme elverişli olan Hazar Gölü kıyılarına, 1945 yılından bu yana yapılan 25 kadar Kamu Kuruluşu dinlenme tesisi ve doğal güzelliği yanında, burada 1990 yılında yapılan araştırmalarda ortaya çıkan “Batık Şehir” Göl’ün turizm açısından değerini arttıran önemli unsurlar olmuştur. Göl kenarında yapılan Turizm Bakanlığı’ndan yatırım belgeli lüks motel ve restoranlar, çeşitli kooperatifler tarafından yaptırılan tatil siteleri, Göl sahillerinin çevre illerden gelen günübirlikçiler için çadır ve karavan turizmine elverişli olması ve Gölün her türlü su sporlarına imkan sağlaması ve kayak merkezi bölgeye olan turizm talebini her geçen gün arttırmaktadır. Hazar Gölü’nün en önemli özelliği ulaşım imkânlarının elverişli olmasıdır. Ünlü “Kral Yolu” Hazar Gölü kıyılarından geçmekteydi. Bugün de Elazığ-Diyarbakır Karayolu Göl’ün kuzey sahilinden, Malatya-Diyarbakır demiryolu ise güney sahilinden geçmektedir. 97-9985 Bakanlar Kurulu kararı ile Sivrice İlçesi mücavir alanının bir kısmı Elazığ Hazar Gölü Sivrice Güneyköy Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir.

Hazar Gölü Sulak Alanı Revize Yönetim Planı 2016 yılında yapılmıştır.

Güney Keban Baraj Gölü:

1. Güney Keban Baraj Gölü Elazığ-Bingöl karayolu üzerinde yer almakta olup yapay göl statüsünde ve Elazığ'a 15 km mesafede ve merkez ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Alan Yünlüce Köyünden başlayıp Gülüşkür köprüsüne kadar devam etmektedir. Deniz seviyesinden ortalama 861 metre yükseklikindedir. 414.240 dekar saha 09/04/2015 tarih ve 4075 sayılı olur ile uluslararası öneme haiz sulak alan olarak ilan edilmiştir. Alana 2 adet Kuş Gözlem kulesi yapılmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesinin en önemli kentlerinden Elazığ'da yer alan Güney Keban Baraj Gölü Önemli hayat döngülerinin kritik safhadaki hayvan türlerini desteklediğinden ve onlara elverişsiz koşullarda barınak oluşturduğundan, düzenli olarak 20.000 den fazla su kuşunu barındırdığından, düzenli olarak su kuşlarının tür veya alt türlerinin popülasyonlarını desteklediğinden, sığ alanların çokluğu nedeniyle balıklar için besin kaynağı, yumurta dökme alanı, üreme yeri olduğundan uluslararası öneme haiz sulak alan durumundadır.

Mevcut yabani hayvan türleri, : Tilki, Tavşan, Kurt, Yaban Domuzu, Sansar, Kınalı Keklik, Kırlangıç, Bildircin, Çulluk, İbibik, Kızıl Şahin, Dağ Atmacası, Alakarga, Saksığan, Karakarga, Puhu, Baykuş, İshakkuşu, Arıkuşu, Güvercin sahil kısmında Fiyu, Sakarmeke, Çıkrıkçın, Angit, Yeşilbaş Ördek ve Bahri mevcuttur. Ağaçlar: Meşe, Dişbudak, Ardıç, Söğüt, Sedir, Karaçam, Akasya, Kokarağaç, badem, Alıç, Dardağan, Geven, Böğürtlen, Çalı ve step bitkileri

Göl etrafında çok sayıda yerleşim yeri mevcut olup alanın büyük kısmı şahıs arazisidir ve tarımsal amaçla kullanılmaktadır. Bunun yanında hazine arazisi ve merada mevcuttur. Orman alanı oldukça azdır. Tampon bölge alanı içerisinde Yolüstü, Şehsuvar, Aşağı içme, Elmapınarı, Yenikapı, Yünlüce, Hoş, Kıraç ve Güzelyalı köyleri yer almaktadır. Havzada tarım ve hayvancılık öne çıkan ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır. Bölge halkı Şeker pancarı, buğday, arpa, meyvecilik özellikle üzüm bağı, fasulye, nohut, sebze, gibi bitkisel ürünler yetiştirmektedir. Alanda sportif olta balıkçılığı yapılmaktadır. Ayrıca güzergah üzerinde baraj gölü kenarında önemli ölçüde müşteri potansiyeli bulunan balık evleri mevcuttur. İnsan baskısı yoğun değildir, normaldir.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

Faaliyetler	Adet
Genel Talep, Şikâyet ve Görüşler: Tabiat varlıkları mevzuatı kapsamında verilen kurum görüşü (emlak işleri, inşaat ruhsatı, imar planları, maden ocağı vb.) sayısı	701
Korunan Alanlarla İlgili Talep, Şikâyet ve Görüşler: Korunan alanlardaki görüşler için komisyona iletilen dosya sayısı	1

Mevcut Tabiat Varlıklarının Korunması İçin Yürütülen Çalışmalar: Tescilli tabiat Varlıklarının bakım-onarımı, nitelik ve sınır belirlenmesi, fotoğraflama	6
Tabiat Varlıklarının Korunması amacıyla görüş bildirilen toplantı, brifing, rapor sayısı	5
Yeni Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili İçin Yürütülen Çalışmalar	1
İdari Çalışmalar: Tabiat Varlıklarının korunması amacıyla yürütülen idari işler, büro çalışmaları, hizmet içi eğitim sayısı	1
Sulak Alanlarla İlgili İmar Planı Tekliflerinin İncelenmesi	2

1. Genel Talep, Şikâyet ve Görüşler

2018 yılında mevcut tescilli sit alanı ya da koruma alanı içinde bulunmayan toplam 701 taşınmaz yerinde incelenmiş, taşınmazlarla ilgili emlak konuları (satış, tahsis, hazine adına tescil, kiralama, irtifak hakkı vb.), ÇED, satış, imar planı, inşaat ruhsatı, özel ağaçlandırma, arkeolojik alan olarak tescilleme, maden ocağı işletme gibi konularda istenilen kurum görüşleri verilmiştir.

Ocak	66	Temmuz	43
Şubat	86	Ağustos	42
Mart	87	Eylül	40
Nisan	45	Ekim	47
Mayıs	69	Kasım	98
Haziran	29	Aralık	49
		TOPLAM	701

2. Korunan Alanlarla İlgili Talep, Şikâyet ve Görüşler

Doğal sit alanı olarak da 7 adet doğal sit alanımız mevcuttur. Ancak Sivrice İlçesi Hazar Gölü ve çevresinde I.,II. ve III. Derece doğal Sit Alanı olarak tescil edilen Hazar Gölü, Mülga Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 11.07.1991 tarih ve 856 sayılı tescil kararının yürütülmesinin durdurulması ve iptali talebiyle açılan davada, Elazığ I. İdare Mahkemesi'nin 23.06.2016 E:2014/660, K:2016/519 sayılı kararı ile dava konusu işlemlerin iptaline hükmedilmiştir. Bakanlığımızca bu mahkeme kararı kapsamında kalan alanlarda taleplerin Bölge Komisyonu gündemine alınmaması ve taleplerin ilgili idaresince sonuçlandırılması gerektiği bildirilmiştir. Bakanlığımız Hukuk Müşavirliği konuyla alakalı gerekli mercilere temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

17.12.2018 tarihinde mevcut tescilli 4 adet çınar ağacının koruma alanı içindeki (Palu Amaratbahçe Çınarları) taşınmaz yerinde incelenmiş, Şenova Köyüne içme suyu götürülmesine ilişkin dosya hazırlanarak Koruma Bölge Komisyonuna (Şanlıurfa TVKKBK) iletilmiştir. 30.11.2018 tarihli 291 sayılı karar ile içme suyu nakli ile ilgili proje ve uzman raporu hazırlanması gerektiğine karar verilmiştir.

3. Mevcut Tabiat Varlıklarının Korunması İçin Yürütülen Çalışmalar

Buzluk Mağarası Doğal Sit Alanında çevre düzenlemesi, günübirlik tesisler ve rekreasyon alanları yapımı için proje ve yatırımların desteklenmesine yönelik çalışmalar ile ilgili olarak Elazığ Belediyesince hazırlanan dosya Şanlıurfa Tabiat Varlıkları Bölge komisyonunca değerlendirilmiş ve 27.07.2017 tarihli ve 262 nolu kararla Buzluk Mağarasının statüsünde değişiklik veya tescil iptalinin söz konusu olabilmesi için Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun hazırlanması gerektiği ve gerekli çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir. 2018 yılı içerisinde Elazığ Belediyesince Fırat Üniversitesi ilgili öğretim elemanları ile oluşturulan Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun hazırlanmasına yönelik çalışmalara katılım sağlanmıştır.

Ağın İlçesi Beyelması köyünde bulunan 2 adet tescilli çınar ağacının budanma kararına ilişkin olarak 04.09.2018 tarihinde Ağın Kaymakamlığının yazısı doğrultusunda Şube Müdürlüğümüz ve Elazığ Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü personeli tarafından budama işlemi 16.10.2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün Anıt Ağaçların tanıtımı amacıyla bilgi talebine ilişkin olarak atlas hazırlanması çalışmalarına altlık oluşturacak ilimizdeki anıt ağaçlara ait bilgi, tablo ve fotoğraflar iletilmiştir.

İlimizdeki Anıt Ağaçların bakım, koruma ve tanıtımı için 12.06.2018 tarihinde keşif özeti, yaklaşık maliyet hesabı ve bedel hesabı tablosu hazırlanmış olup gerekli ödeneğin temini Genel Müdürlüğümüzden talep edilmiştir.

4. Tabiat Varlıklarının Korunması Amacıyla Görüş Bildirilen Toplantı, Brifing, Rapor Sayısı

Şube Müdürlüğümüz çalışmaları ve görev alanlarına ilişkin birifingler hazırlandı. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünce kurulan Keban Baraj Gölü ve Hazar Gölü denetim komisyonunun toplantıları ile Valiliğimiz başkanlığında DSİ IX Bölge Müdürlüğünde Tabiat turizmi ve uygulama eylem planı çalıştayına katılım sağlanmıştır.

5. Yeni Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili İçin Yürütülen Çalışmalar

2016 yılında Baskil ilçesi Doğancık köyünde 1 adet, Şahaplı köyünde 3 adet meşe ağacıyla ilgili olarak yeni tespitler yapılmıştır. Ayrıca Ağın Şenpınar Çukuru, Ağın Balkayası Sülüklü Gölü ile Ölbe Vadisi için Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu ihalesi yapıldıktan sonra gerekli çalışmalar yapılacaktır. Harput Ulu Camii Mihrap Dutunun tescili için komisyona dosya hazırlanmış ancak verilen karar doğrultusunda tescili uygun görülmemiştir. Harput Sarkıt ve Dikit Mağarası koruma sınırının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapıldı.

6. Sulak Alanlarla İlgili İmar Planı Tekliflerinin İncelenmesi

Sivrice İlçesi, Gölbaşı Mahallesiinde 20/18, 78/13, 33 parseller ‘Sulak Alan’ sınırları dahilindeki turizm tesisi kazandırılması amaçlı 1/5000 ve 1/1000 Ölçekli İmar Planı değişikliği dosyası incelenmiş ve formatta yer alan eksiklikler ilgili yetkililere bildirilmiştir. Söz konusu imar planı tadilatı ile ilgili olarak 24/04/2018 – 24/05/2018 tarihleri arasında askıya çıkartılmış, 31.05.2018 tarihinde ise Genel Müdürlüğümüzce söz konusu planlar kesinlik kazanmıştır.

Elazığ-Tunceli Fırat Havzası KTKGB, Keban Baraj Gölü ve Hazar Gölü Sulak Alanları 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı 19/11/2018 – 19/12/2018 tarihlerinde askıya çıkartılmış ve İmar Planı 25.12.2018 tarihinde kesinlik kazanmıştır.

7. İdari Çalışmalar (Toplantı, Eğitim, büro çalışmaları)

Her ay düzenlenen Şanlıurfa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu toplantılarına 1 kez katılım sağlanmıştır. Anıt ağaçlarla ilgili olarak Fırat Üniversitesi, Elazığ Belediyesi, Palu Belediyesi, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü, Elazığ İtfaiye Müdürlüğü ve Elazığ Orman İşletme Müdürlüğü ile birlikte çalışmalar yapılmıştır. Mart-2018 tarihinde Antalya’da düzenlenen Bölge Komisyon Çalışmaları adlı eğitime katılım sağlanmıştır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

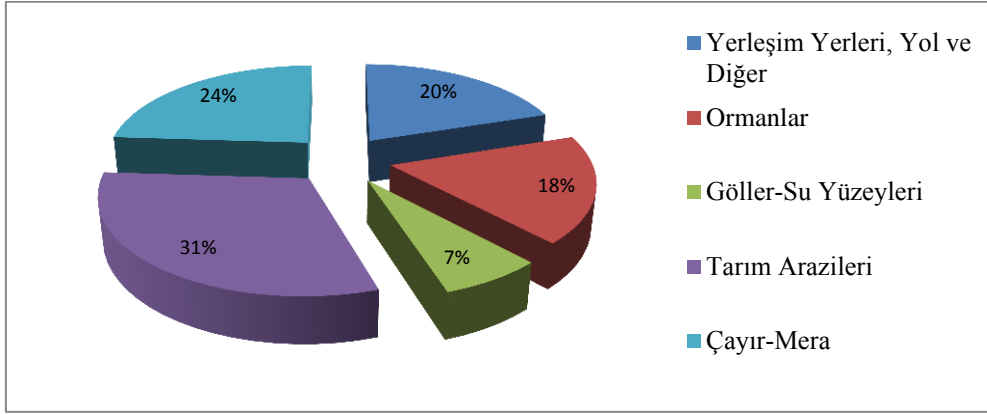
Çayır ve Mera alanlarında kontrolsüz otlatma nedeniyle ot verimliliğinde azalma meydana gelmiştir. İlimizdeki “**Hazar Gölü Havzasındaki Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti**” çalışmaları neticesinde; Alanda 111 adet karasal böcek türü, 3 familyaya ait 5 balık türü tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Elazığ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
(Tabiat Varlıkları Koruma Şubesi)
- Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Elazığ Şube Müdürlüğü
- Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- Orman ve Su İşleri Elazığ Şube Müdürlüğü

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Grafik E.24– Elazığ ilinde 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019)

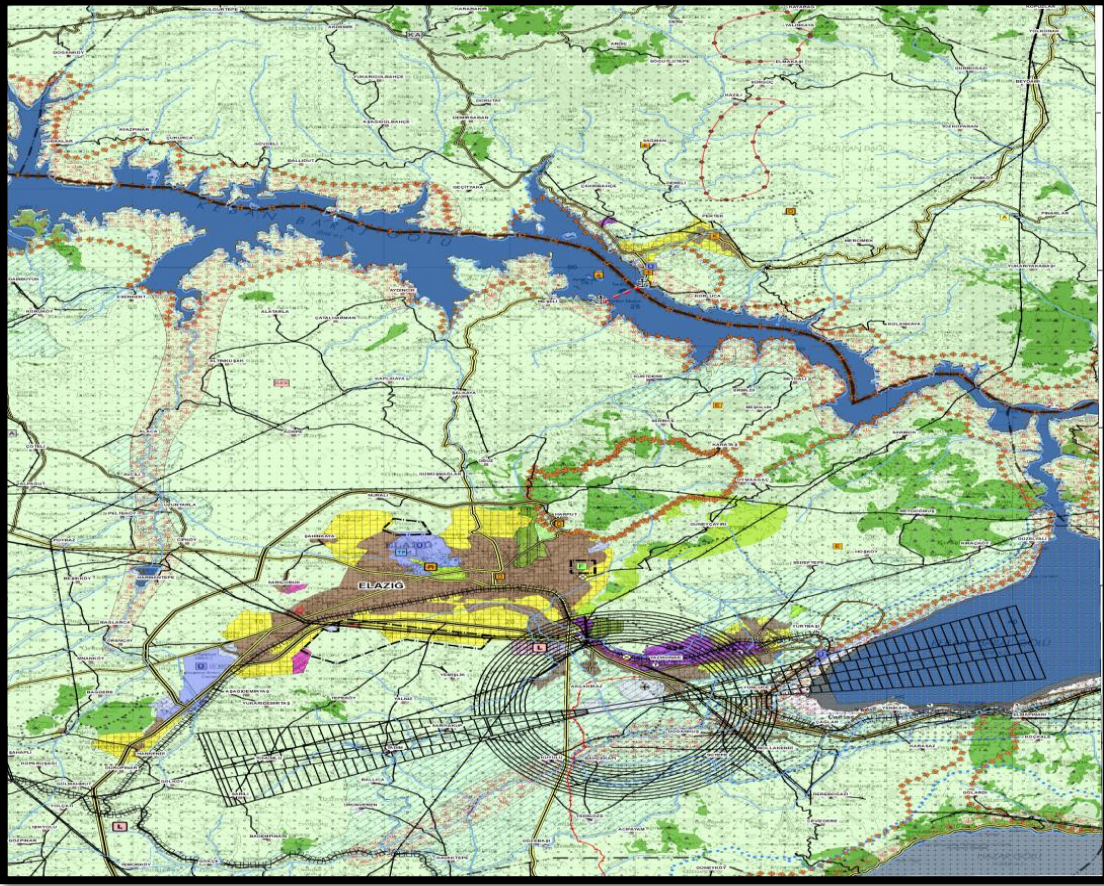
Çizelge E.55 – Elazığ ilinde arazi kullanım sınıflandırması (Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Corine veritabanı, 2017)

Arazi Sınıfı	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ							
	1990		2000		2006		2012	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	8.030,04	0,87	8.857,62	0,96	7.694,78	0,82	8.783,36	0,94
2) Tarımsal Alanlar	307.215,54	33,21	307.927,21	33,29	285.550,85	30,60	284.775,53	30,51
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	551.876,17	59,66	550.173,74	59,47	578.896,96	62,03	57.8334	61,97
4) Sulak Alanlar	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00
5) Su Yapıları	57.929,81	6,26	58.092,97	6,28	61.156,22	6,55	61.405,92	6,58
TOPLAM	925.051,56	100,00	925.051,54	100,00	933.298,81	100,00	933.298,81	100,00

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

Çevre düzeni planı: Varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve strateji kararlarına uygun olarak orman, akarsu, göl ve tarım arazileri gibi temel coğrafi verilerin gösterildiği, kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen, yerleşme ve sektörler arasında ilişkiler ile koruma-kullanma dengesini sağlayan 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekteki haritalar üzerinde ölçeğine uygun gösterim kullanılarak bölge, havza veya il düzeyinde hazırlanabilen, plan notları ve raporuyla bir bütün olarak yapılan planlardır.

Malatya - Elazığ – Bingöl – Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı ilk olarak 02.04.2012 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu plan çeşitli tarihlerde 13 (on üç) kez askıya çıkartılmış olup, 19.12.2018 tarih ve 241314 sayılı Olur ile onaylanan plan yürürlüktedir.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde kullanım sırasına göre tarım alanları oldukça fazla yer almaktadır. Kuru mutlak ve marjinal tarım arazileri, toplam tarım alanının % 52 si gibi büyük bir yer kaplamaktadır. % 32,7 gibi bir alanı ise dikili bağ ve diğer tarım alanını kapsarken, sulanan tarım arazisi toplamı yaklaşık % 17,3' te kalmaktadır.

Malatya - Elazığ – Bingöl – Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 lekli evre Düzeni Planı ilk olarak 02.04.2012 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu plan çeşitli tarihlerde 13 (on üç) kez askıya çıkartılmış olup, 19.12.2018 tarih ve 241314 sayılı Olur ile onaylanan plan yürürlüktedir.

Kaynaklar

-İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

-Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Corine Veritabanı

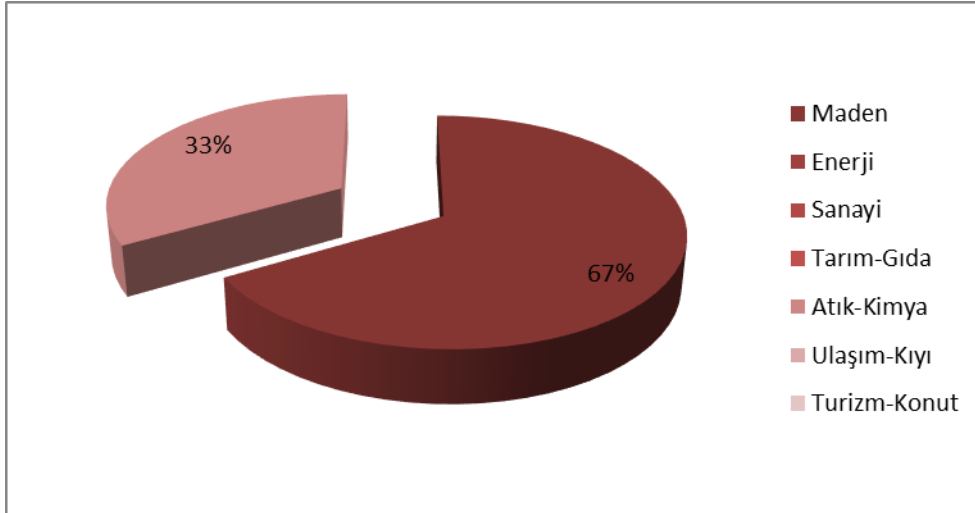
-evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (İmar ve Planlama Şube Müdürlüğü, Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müdürlüğü)

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

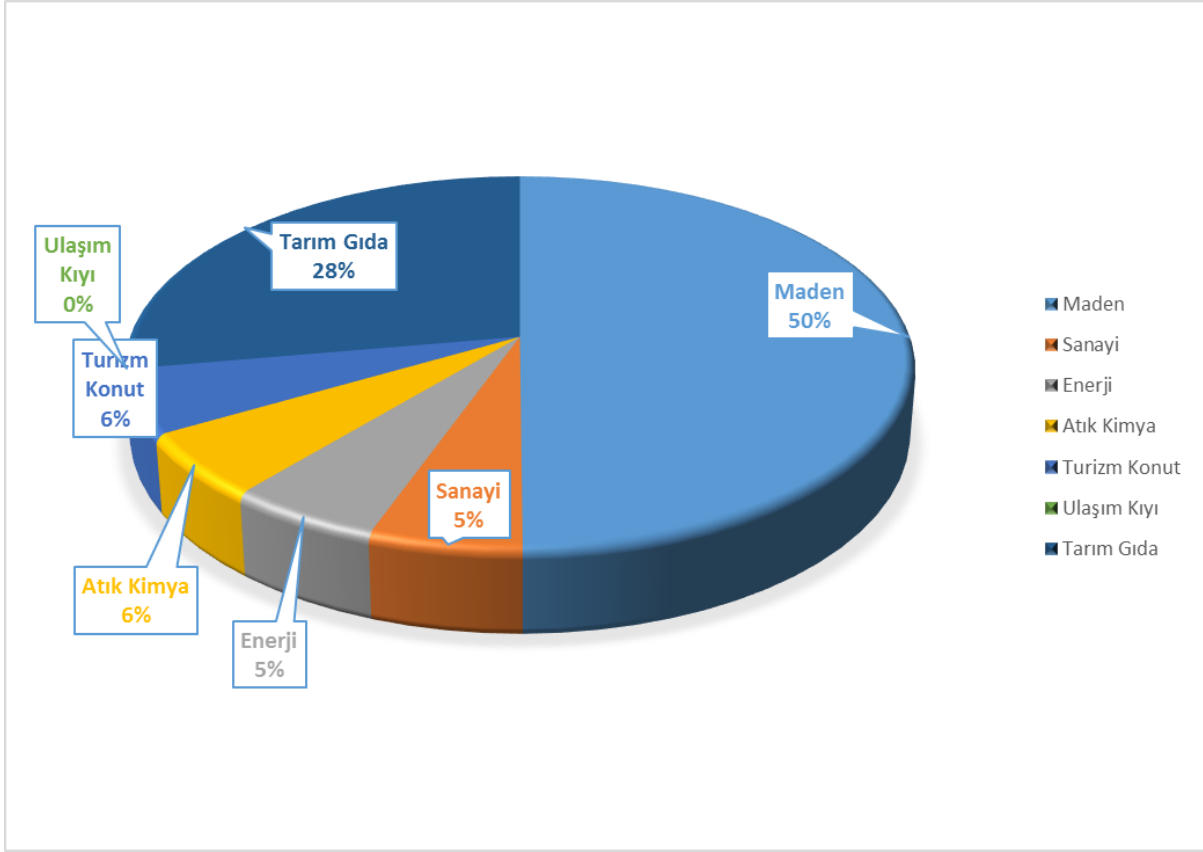
F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge F.56 – Elazığ İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2018 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılım Portalı, 2018)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	9	1	1	5	1	-	1	18
ÇED Gereklidir	-	-	-	-	-	-	-	-
ÇED Olumlu Kararı	2	-	1	-	-	-	-	3

Grafik F.25 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, 2018)

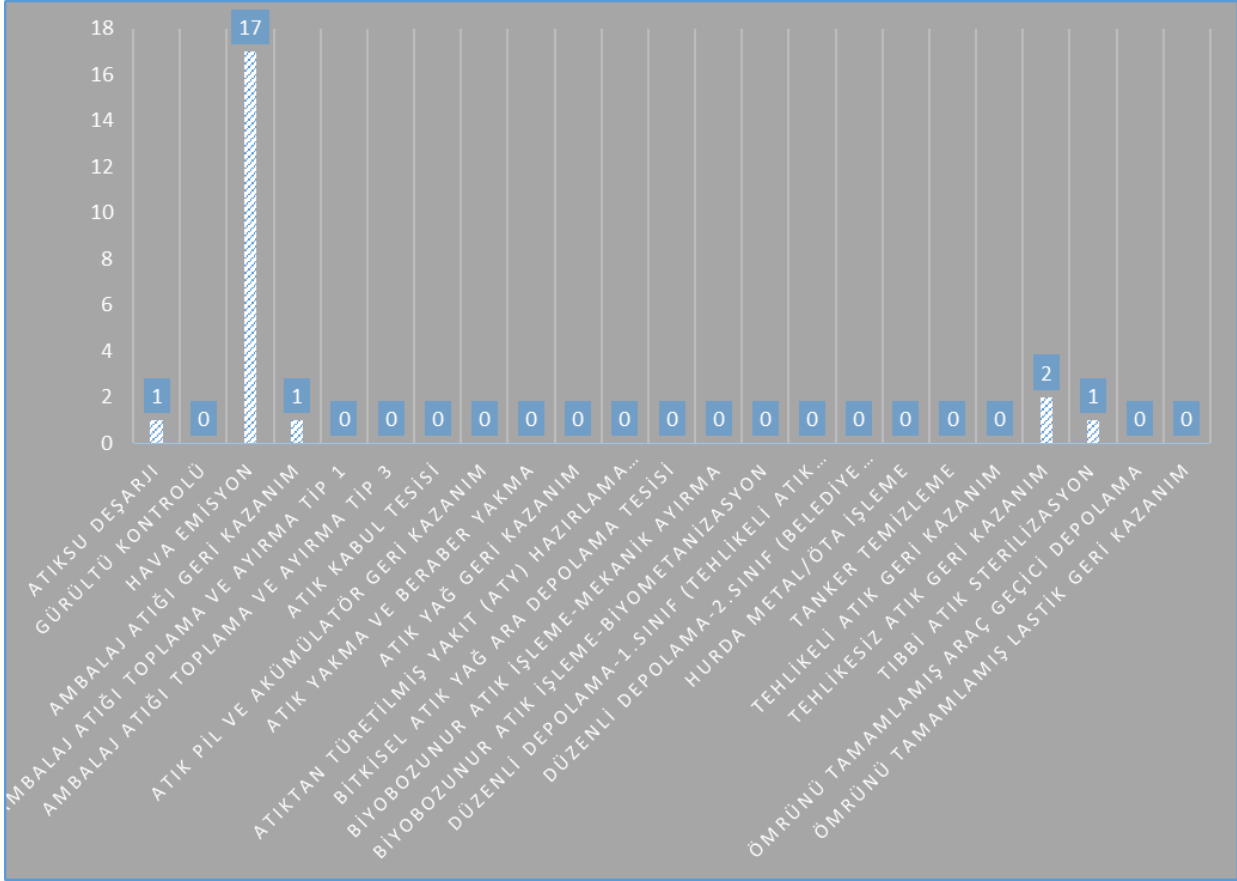

Grafik F.26 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, 2018)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.57 – Elazığ ilinde 2018 yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2018)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	8	8
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	2	13	15
TOPLAM	2	21	23

Grafik F.27 – Elazığ ilinde 2018 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(e-İzin Yazılımı, 2018)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

ÇED Yönetmeliği kapsamında ilimizde mevcut durum incelendiğinde en çok maden sektöründe ve tarım-gıda sektöründe faaliyet olduğu görülmüştür. Çevre İzin /Çevre Lisans konularında ise madencilik ve sanayi sektörlerinde daha fazla faaliyetin olduğu görülmektedir. Faaliyet konuları göz önüne alındığında ise ağırlıklı olarak emisyon konulu çevre izninin alındığı söylenebilir.

Kaynaklar

Elazığ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

e-ÇED Yazılımı

e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

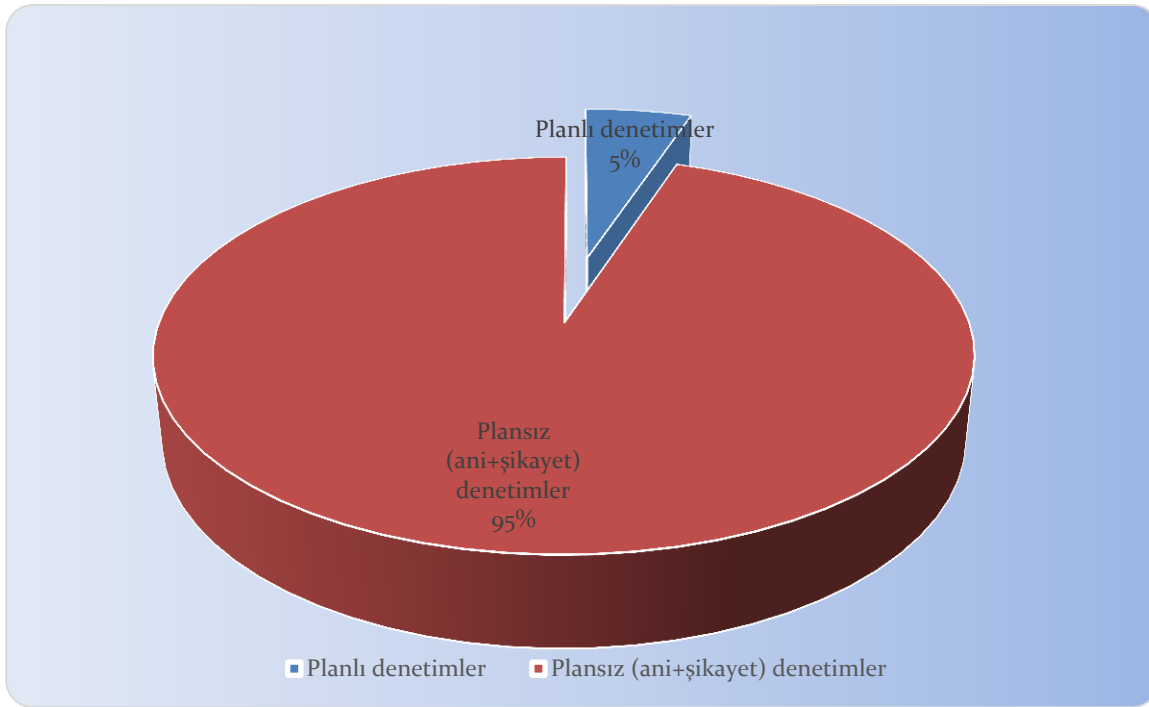
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.58 - Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı (e-Denetim Yazılımı, 2018)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	11
Plansız (ani+şikayet) denetimler	204
Genel toplam	215

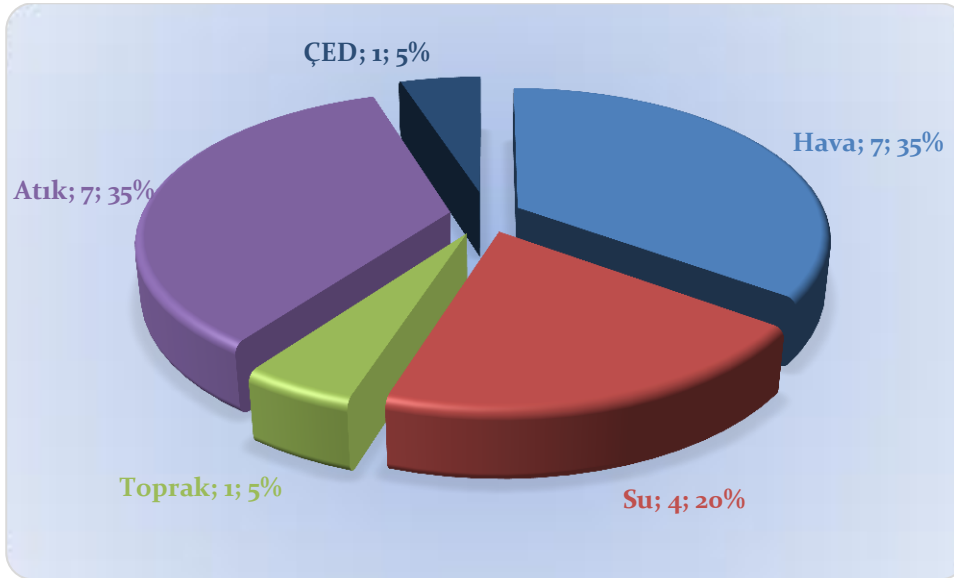

Grafik G.28 – Elazığ ilinde ÇŞİM tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı (ÇŞİM, 2018)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.59 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları
(ÇŞİM, 2018)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	7	4	1	7	-	-	1	20
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	7	4	1	7	-	-	1	20
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	-	-	100	100

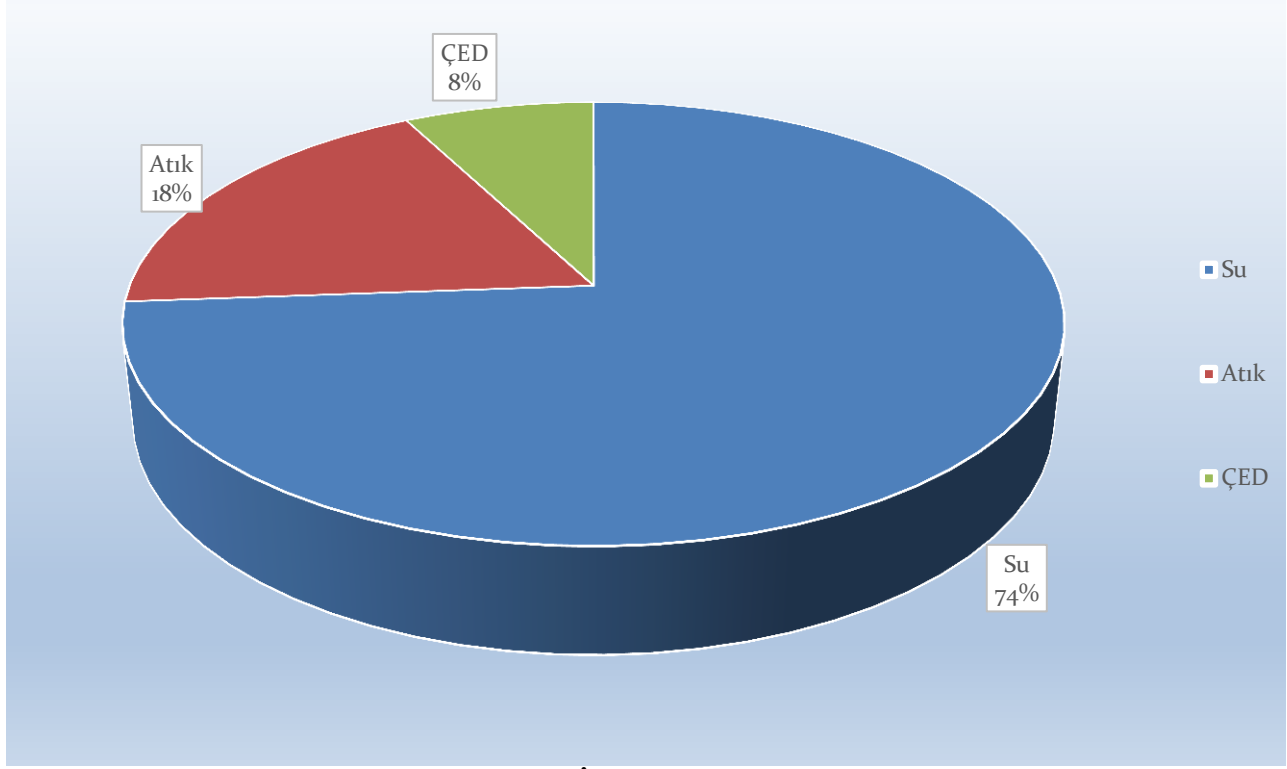

Grafik G.29 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(ÇŞİM, 2018)

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.60 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı
(e-Denetim Yazılımı, 2018)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)		233404		58351			24352		316107
Uygulanan Ceza Sayısı		3		1			2		6

Grafik G.30 – Elazığ ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezalarının konulara göre dağılımı
(e-Denetim Yazılımı, 2018)

G.4. Çevre Kanun Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde, 2018 yılında kapat/durdurma yapılmamıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

2018 yılında içerisinde İl Müdürlüğümüzce 11 planlı ve 204 plansız(ani+şikâyet) olmak üzere toplam 215 adet denetim yapılmıştır. Yapılan bu denetimler neticesinde 6 adet idari para cezası uygulanmış olup toplamda 316.107 TL idari para cezası kesilmiştir. İlimizde, 2018 yılında kapat/durdurma yapılmamıştır.

Kaynaklar

- Elazığ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Milli Eğitim Müdürlüğü ile koordineli olarak 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde 35 okulda 2 şer saatlik olmak üzere toplam 70 saatlik çevre eğitimi verilmiştir. Bu eğitimler ile öğrenciler çevre ile ilgili konularda bilgilendirilmiştir. 5 Haziran Çevre Günü etkinlikleri kapsamında, çevre korumacılığının yaygınlaştırılması, çevresel kalitenin iyileştirilmesi, aktif katılımın sağlanması, kamuoyunun çevre sorunlarına dikkatinin çekilmesi ve çevre değerlerine karşı duyarlılığın artırılması amacıyla, 04 -08 Haziran 2018 tarihleri arasında İlimiz Çaydaçıra Kavşağı, Orman Bölge Müdürlüğü Karşısı ve Mustafa Cemiloğlu Parkı yanındaki billboardlarda Müdürlüğümüzce hazırlanan afişler ile gerekli ilanlar yapılmıştır. Ayrıca, 5 Haziran 2018 tarihinde Nurettin ARDIÇOĞLU Kültür Merkezinde bir dizi etkinlik düzenlenmiştir. Düzenlenen etkinlikler çerçevesinde protokol töreni, çevre ile ilgili sinevizyon gösterisi, okulların çevre ile ilgili şiir ve kompozisyon yarışmaları ve ödül töreni gerçekleştirilmiştir. Tören sonunda katılımcılara çevre duyarlılığını arttırmak amacıyla bisiklet, tişört, şapka vs. hediyeler verilmiştir.

Kaynaklar

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018)

TEŞEKÜR EDERİZ...